

**ИВАН
МАРИНОВСКИ**

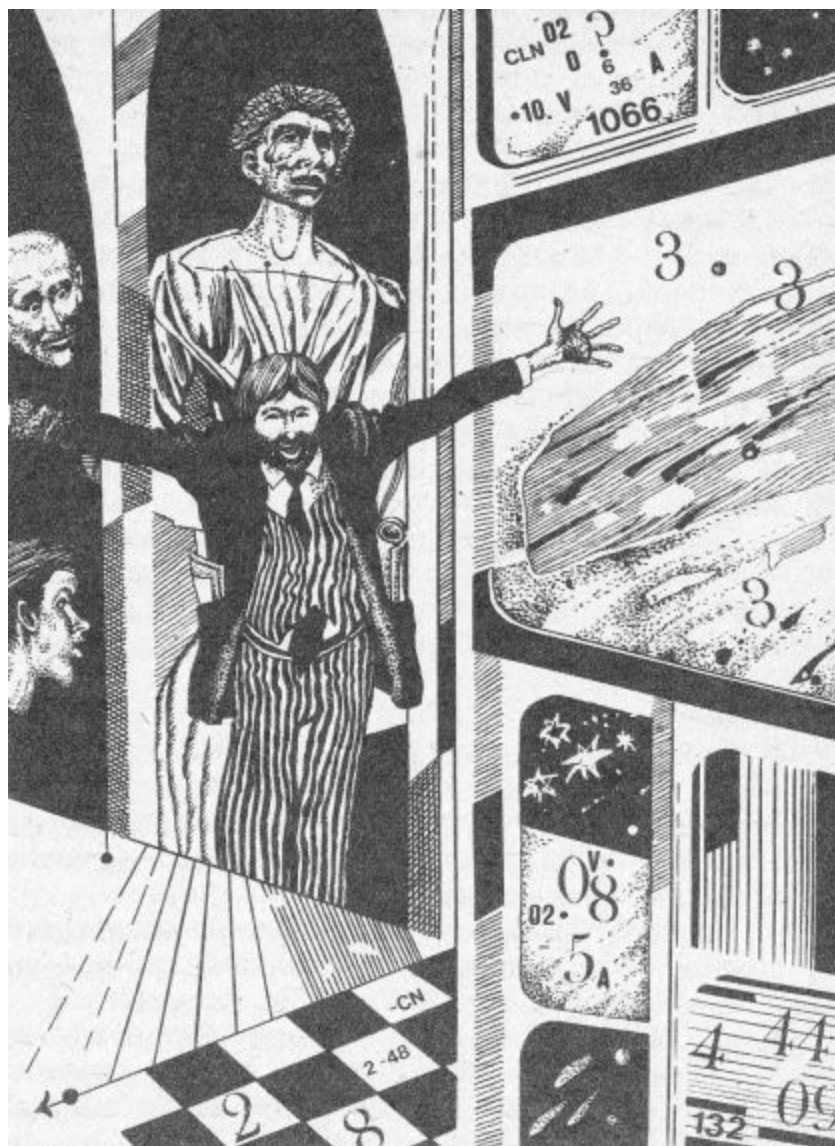
**ТОТЕМЪТ НА
ПОЕТИТЕ**

ИВАН МАРИНОВСКИ
ТОТЕМЪТ НА ПОЕТИТЕ
ФАНТАСТИЧНИ РАЗКАЗИ

chitanka.info

ВНИМАНИЕ — ПЪРВА СТЕПЕН

Сутринта скачам бодър, с ведро настроение, навличам пъстра спортна риза и отивам в редакцията на Галактика-прес. Тук работа. Докато преглеждам вчерашния вестник и мърморя „Ама, че скука...“, чувам туп-туп-туп — нечии тежки стъпки по коридора, после — тряс, някой с все сила блъсва съседната врата, настъпва тишина и тази

тишина е необичайният ключ, който отключва опасенията ми: шефът е бесен! Разбира се, след минута ще ме повика и ще ме прати да взема интервю лично от рогатия, само и само да се появи нещо свежо в днешния брой.

Да, не съм се излъгал, той ме вика и го заварвам да стърчи напред кабинета като къща, обречена на събаряне — керемидите са полусвалени (шефът е килнал шапката си на тила), прозорците са махнати (шефът е без очила), вратата е зейнала, виси на изкривени панти (шефът пухти с отворена уста и криви устни).

— Съсипаха ме! Напълно! Нервите ми...

Говорейки за нерви, безсъние, липса на апетит, той ловко вмъква, че някой жив-умрял трябва да проникне във Вселенския координационен център и на всяка цена да измъкне сензация.

— Понеже — обяснява ми — ония от „Космически хоризонти“ пълнят вестника си с чудесии и ни крадат абонатите. Редно е да им натрием носа!

Нямам възражения. Защо да не проникне, да проникне. Нека шефът каже на кого от репортерите да предам нареждането му.

Той има замислен вид, сякаш рови в паметта си кой ще бъде най-подходящ, най-способен и спира избора си на мен.

— Ти ще отидеш! — отсича, дори не ми прави комплимент, че съм най-способен.

Хм. Сега вече имам възражения. Като как се влиза в Координационния център? Невъзможно е. Почти невъзможно. Е, по-рано съм влизал, не отричам, но какво ми е коствало — аз си знам!

Въпреки това шефът, човек прекалено нервен в приказките и до невероятност припрян в делата, тутакси ми предлага около десетина варианта, от които най-безопасният може би е:

— Ще те изпратим запечатан в контейнер с надпис „Радиоактивни материали“.

— Ами ако проверят? Ако отворят капака? Нали ще видят, че вместо радиоактивни материали вътре се мъдря аз?

— Ах, колко си несъобразителен — въздъхва шефът. — Над теб наистина ще бъдат подредени радиоактивни материали и няма да те видят.

На ум си признавам, че съм несъобразителен, щом съм седнал да обсъждам с шефа си този въпрос, на глас обаче се възхищавам от

чудесното предложение, обещавам да си го запазя за друг път и — какво си мислите! — вечерта влизам в Координационния център през парадния вход. Усмиввам се на робота-портиер и го оставям да се полюбува на обсипаното ми с лунички лице, което прилича на звездно августовско небе — малко натруфено и все пак симпатично. Освен, че съм толкова симпатичен, съм и много убедителен: направо му заявявам, че съм братовчед на дежурния координатор и като доказателство оставям отпечатащи от пръстите си. Подобен начин за определяне на родство не е закодиран в електронната памет на робота и затова му се вижда прецизен, дори съвършен.

Само пита:

— Братовчед на Мелстром или на Блас?

Не знам кого да предпочета и отвърщам:

— На двамата.

— Аха, заповядайте — казва той и посяга към телефона за вътрешна връзка. — Ще уведомя дежурните координатори, че е дошъл братовчед им.

— О — спирам го, — предпочитам да ги изненадам. Не сме се виждали толкова години, толкова години... Така ще ги зарадвам!

— Братовчеди... изненади... радости... Глупости! Човешки глупости! — чувам да жужи зад гърба ми роботът, но аз бързо се отдалечавам. За да изчезна по-скоро от полезрението му, свивам веднага вляво, после вдясно, после вляво, после вдясно и готово — заблудил съм се тъй добре, че ни роботът може да ме намери, ни аз знам къде съм. Не е страшно. Осланяйки се по-малко на интуицията си, отколкото на: „Приятелю, накъде е инструменталният склад?“ — въпрос, задаван на всеки срещнат, уверено се придвижвам напред. След двайсетина минути съм в инструменталния склад. Там трима работи се щурат из джунглата от инструменти и хич не се тревожат, че някакъв си дългокос човек, тоест аз, мери комбинезоните на аварийните водопроводчици и ръмжи, че са му прекалено широки.

— Ама този ми стои сносно, нали?

Роботите мълчат, нямат мнение, ясно е, че рядко ходят на ревюта и не са компетентни в модата, заради което им се заканвам с пръст:

— Ей, внимавайте! — И дружески подпитвам: — В коя посока беше залата за пряко наблюдение? Натам? Благодаря...

Насмалко да забравя тръбния ключ. Че без тръбен ключ, що за водопроводчик съм! Докато лъкатуша по коридорите, си правя сметка как ли ще ме посрещнат Мелстром и Блас. Те са стари мои познати, добри момчета само дето не пускат никой да припари в залата за пряко наблюдение. Какво, прави са за себе си... Но и аз съм прав! Важното е да не ме спипат...

Ето ме при целта. Надниквам предпазливо през вратата и макар да не ми е сефте, потръпвам. Залата за пряко наблюдение е светая светих на Вселенския координационен център. Така бях писал в един свой репортаж. В репортажа си още писах: залата представлява елипсоид, в който денонощно се влива информация. По стотиците контролни екрани беззвучно се тълпят цифри, кодови знаци и схеми, изместват се, наслагват се, смесват се, трансформират се в обеми. На първия екран, като многократно забавена светкавица, пълзи синусоидата на непрекъснатото превръщане на времето в пространство. На съседния екран се дава картината на обратния процес. Безбройните монитори регистрират раждането и умирането на звездите, появата на „черни дупки“, силата на гама-лъчението на квазарите, скоростта на въртенето на пулсарите, постоянното разширяване на Космоса, групирането на галактиките в купове и свръхкупове, срещите на абсолютно ниските температури и ядрения огън, на дълбокия вакуум и чудовищната плътност на неутронните звезди... Тук се наблюдава, записва и прогнозира историята на Вселената, историята на материята, която е започнала да се организира от хаоса още от мига на Големия взрив.

Такива или почти такива мъдрости бях писал, но ако си говорим истината, трябва да призная, че репортажът ми беше чиста глупост, ученическо съчинение — всъщност залата за пряко наблюдение е нещо безкрайно по-сложно, всъщност аз бъкел не разбирам какво става в нея.

Лавината от информация обаче никак не затруднява дежурните координатори Мелстром и Блас. С един поглед те обзърват контролните екрани и се уверяват, че Вселената живее нормалния си живот.

— Ще имаме леко дежурство — казва Блас.

— Спокойно — уточнява Мелстром: прекалено е склонен към уточняване. И в същия миг ме забелязва. — Блас, в залата се е

намъкнал някакъв тип!

Блас е изумен.

— Кой е? Какво прави тук? Що за птица е?

— Не е птица, а водопроводчик — уточнява Мелстром с такъв тон, сякаш си има обичай да обезглавява водопроводчици (поглеждам часовника си) в 8 часа вечерта.

— Горкият! Някой го е излъгал, че компютрите за пряко наблюдение на Вселената са претъпкани с водопроводи... Хей, я ела насам!

Спипаха ме. Сега ще извикат охраната, ще стане дандания... Послушно се приближавам и когато пресичам половината зала, Блас побутва Мелстром.

— Комбинезонът е на водопроводчик, ама в него е онзи репортер... как се казваше?

— Сет Бартъл от Галактика-прес.

— Той е. Чудя се как се е промъкнал в Координационния център!

— Пък аз се чудя как не го е пречукала охраната!

— Още не е късно!

Мда, не са приготвили хляб и сол за посрещането ми. Придавам си съвсем отчаян вид и без увъртане признавам:

— Галактика-прес се задъхва, момчета! — Прехвърлям тръбния ключ от ръка в ръка и атакувам съчувствието им с мъченически усмивки. — Задъхва се! Мислех да играя ролята на водопроводчик, да се навъртам тук около вас, за да хвана първи сензацията. Вие разбирате ли, че аз винаги пръв надушвам сензацията, винаги съм пръв на мястото на събитието, а когато диктувам по телефона прясно-прясната новина, от редакцията ми съобщават, че „Космически хоризонти“ преди пет минути са успели да публикуват моята новост. Не е ли ужасно?...

Разправям и за други свои неудачи — мъча се да ги умилостивя, разправям им сантиментални детски спомени — мъча се да ги разнежа, накрая им обещавам да включа в сензационния си репортаж и техните имена, което си е живо подкупване, и всичко напразно.

— Моля ви! Моля ви! Моля ви!...

Вярвам, че повтарянето на една и съща дума с една и съща интонация може да премести дори стоманен куб с размери метър на

метър, на метър. Кубът обаче, носещ в случая името Мелстром, не помръдва. Отегчен от прекалената ми бързивост, той е рязък.

— При нас няма никаква сензация и не се очаква! Изчезвай, преди да съм повикал охраната да те изрита! Досещаш се как ритат роботите!

Благодушно настроеният Блас с намигване ми подсказва да погледна към контролните екрани, за да се уверя, че там цари обичайният хаос от цифри, които сочат равномерния ход в цялата Вселена. Сензации няма.

— И едва ли ще има — разперва ръце Блас, сякаш съжалева, че не е в правото си да посдруса Вселената, та да ми угоди и да ми достави тъй търсената сензация.

— Добре, момчета, аз си отивам. Жалко, че „Космически хоризонти“ пак ще ме изпреварят...

Вратата хлопва зад гърба ми, аз се подчинявам на унилата си походка, на мисълта си колко съм безкъсметен и на учудването какъв може да бъде тоя тревожен звук, идещ от залата.

— Та това е сигналът „Внимание — първа степен“! — изкрещявам, внезапно осъзнал истината, и хуквам назад.

Блас и Мелстром отначало се примиряват с присъствието и въпросите ми, най-вече защото са поразени от задаващата се извънредна ситуация. Каква? — и те още не знаят. Мелстром дори е уверен, че има грешка. Разчорлен, приведен над командния пулт, той блъска, удря, включва бутони и лостове и вика в микрофона:

— Позитронен мозък, доложи за грешка в блока на информацията! Повтарям...

И след повтарянето позитронният мозък настоява на своето:

— Няма грешка.

Мелстром и Блас се споглеждат, безцеремонно ме избутват — навярл съм се едва ли не в микрофона — и в един глас крясват:

— Позитронен мозък, доложи за повреда в говорното си устройство!

На контролния екран светва надпис: „Давам писмен отговор. В говорното устройство, както и по цялата работна верига, няма отклонение от нормата.“

— Позитронен мозък, включи дублиращата верига!

Напрежението в залата пораства докрай, аз преставам за миг с дългия си въпрос „... каквоставакаквоставакаквоставакаквостава...“, а на екрана светва: „Дублиращата верига включена. Потвърждавам, че първа работна верига функционира нормално и данните са верни.“ Следват колонки от бързосменящи се цифри — те дават координатите на събитието.

— Във втори квадрант от седма галактика по Каталога — отново се връща позитронният мозък към говорното си устройство — се наблюдава следното: тридесет и два процента и шест десети от звездите промениха формата, скоростта на въртенето и траекторията си, както и вълновия характер на светлинното излъчване. До заключение не мога да стигна.

— Дай визуална картина! — нарежда Блас, аз изтръгвам микрофона от ръцете му и крещя с все сила, като че ли позитронният мозък е глух.

— Бързо дай визуална картина!

— Ама ти още ли си тук?! — нахвърля се върху мен Мелстром. — Изчезвай, докато не съм ти откъснал главата!

— Откъсни я, но не ми пречи да видя...

Мелстром вече ме е забравил, грабнат от ставащото на контролния екран. Там картината е невероятна. Звездите имат издължена вретеновидна форма, каква ти вретеновидна, направо са вретена, а светлината им — сякаш усукана от въртенето на вретената — се точи в сребърна нишка от тях.

— Да полудее човек! — прошепва Мелстром.

— Половината от седма галактика — превърната в предачница! Невиждано и нечувано...

— Получих нови данни — врязва се в шепота на координаторите гласът на позитронния мозък. — Енергията, която променя звездите в седма галактика, е с неизяснен характер. Изяснен е само източникът на излъчване...

Потичат нови цифри за определяне местонахождението на източника.

— Планета Земя — разчита цифрите Блас, — населена с хора, хомо сапиенс...

— А така! — кой знае защо се вбесява Мелстром. — Начаса заминаваш за Земята и ми довеждаш тоя хомо сапиенс тук, в

Координационния център.

— Ти предполагаш, че един индивид е способен да излъчи енергията, предизвикала тия метаморфози?!

— Нито предполагам, нито разсъждавам! При стеклите се обстоятелства мога да бъда само луд! Но съм уверен, че в случая е замесен един, който... — Мелстром завърта показалец в слепоочието си. — Докарай ми го да си поприказвам с него!

Блас кима: „Аха, ясно, аз ей сега...“ и хлътва в съседната зала, където е станцията за транспозиция. Ух, как ми се ще да замина с него, обаче е излишно да хвърча напред-назад — Блас почти мигновено ще бъде прехвърлен на Земята, за десетина минути ще открие субекта, ще го хване за яката и хоп — тук. А дотогава ще успея да предам сензацията в редакцията.

Естествено, че е неразумно да моля Мелстром да ме допусне до телефона за външна връзка в момент, когато в част от Вселената се навиват на вретена, като най-обикновени конци, половината закони на макросвета. Най-много да извика охраната. Всъщност охраната е идея. Защо тя да ме търси, когато аз мога да я потърся... Мълчешком се изнизвам от залата и след малко съм при железните момчета. Още не пристъпил прага, в устата ми пресъхва, усещам кожата си нарешетена — дузина роботи се целят в мен с лазерните си пистолети.

— Хей — прекалено бодро подвиквам, — вие не чухте ли сигнала „Внимание — първа степен“?

— Чухме и сме готови. Къде е виновникът?

— В станцията за транспозиция. Дежурният координатор Блас ей сега ще го доведе от Земята.

Роботите се втурват натам, а аз, освободил се от тях и най-вече от пистолетите им, се настанявам до телефона за външна връзка. В аванс изпитвам насладата от триумфа си. Набирам кодovия номер на Галактика-прес и чувам нервния глас на шефа.

— Да! Галактика-прес! Кой? Казвай, Сет! След три секунди прекъсвам!

— Записвайте сензацията — започвам тържествено, — включете всички магнетофони...

— Магнетофоните? Всичките? Сет, ако става дума за звездните вретена в седма галактика, това е вехта новина. Току-що я публикувах ония от „Космически хоризонти“. Съжалявам, Сет, прекъсвам.

— Чакайте — изревавам. — А ония знаят ли, че дежурният координатор замина за планетата Земя?

— Това дали знаят, не знам! — Сарказмът на шефа едва не пробива мембраната в слушалката. — Знам само, че със собствените си очи прочетох във вестника им предварителния разговор на Блас с човека от Земята. Бил някакъв поет...

Мътните да ги вземат тия от „Космически хоризонти“! Те като че ли виждат отвъд хоризонта на пространството, на времето, дори отвъд хоризонта на събитието, което още не е станало. Впрочем може би Блас се е върнал вече, а? И да се е върнал, и да е довел поета — аз как ще отида при тях? Този път Мелстром наистина ще ми откъсне главата, и то в присъствието на земния гост! Но да изгърва разговора, значи сам да си откъсна главата: той ще бъде голямата сензация, имам нюх!

Захвърлям слушалката и тичам към инструменталния склад с намерение да се преоблека с нещо друго, да се маскирам някак си тъй, че да стана неузнаваем. Пред склада обаче ме чака непреодолима преграда във вид на двутонен робот.

— Нощем се допускат само работи, пренасящи товари в склада! — препречва ми пътя той. — Според правилника!

— Нощта почти е минала — опитвам се да го склоня.

— Нощта свършва в шест часа!

Каква глупост е, че са научили роботите да познават часовника! Нищо, от мене да мине, надявам се да се справя. Оттеглям се зад ъгъла, издебвам един празносчитащ робот и го моля да ме отнесе в склада като багаж.

— Чувствувам се като багаж, повярвай ми, братче!

Той не ми вярва, но явно му е все едно как се чувствувам и явно не представлявам никаква тежест за него. Взема ме под мишница и ме занася в склада. Тук се маскирам като робот-хигиенист и движейки се със специфична клатушкаща се крачка, се насочвам към изхода.

— Къде? — спуска бариерата пазачът. — Нали знаеш, че през нощта от склада могат да излизат само хора. Според правилника!

— А правилникът разрешава ли на хората да носят багаж?

Слава на правилника — разрешавал! Тъй че след пет минути се появявам пред пазача в човешкия си облик и с корпуса на робот-хигиенист на гръб. Сега той вдига бариерата, макар и озадачен, че излизам от склада, без да съм влизал.

Какво ще му обяснявам, нямам време.

Домъквам се до залата за пряко наблюдение и надавам ухо. Не съм пропуснал нищо съществено, щом Мелстром са го хванали дяволите, обикаля около поета (двайсет и пет годишен безгрижен хлапак, не му личи, че се чувства виновен за забърканата каша) и дере гърло, та се къса:

— Престанете с вашите словоизлияния! Не сме ви докарали от Земята, за да ви слушаме... Впрочем, извинете, тъкмо за това сме ви докарали, но ви моля да отговаряте кратко, съвсем кратко и съвсем точно, с да или не. Разбрахте ли ме?

— Да.

— И така, започваме. Казвате, че сте седели под разцъфтелия бадем?

— Да.

— Писали сте стихове?

— Да.

— Свечерило се е?

— Да.

— Вдигнали сте глава и сте погледнали звездите?

— Да.

— И тогава ви е хрумнало, видели сте, дощяло ви се е да видите или как става там при поетите, че звездите не са звезди, а как го казахте оде... „сребърни вретена, предящи сребърна прежда от светлина“?

— Да.

— Разбрахте ли в оня миг какво сте сторили?

— Не.

— Поне сега разбирате ли?

— Не.

Мелстром скръцва със зъби и извиква Блас настрани.

— Той не разбира, разбираш ли?! Аз не мога повече да говоря с него, без да наруша междугалактическите и вселенските норми на добро поведение, и ще започна да хапя и да драця! Поговори ти, аз се отдалечавам на безопасно за него разстояние...

Вбесеният Мелстром се запътва към вратата, където за нещастие стоя аз, маскиран като робот-хигиенист, въоръжен с прахосмукачка, оглежда ме и поклаща глава.

— Ама че неугледна серия работи са произвели! — После зърва бележника и молива в ръцете ми и се извъръща към Блас. — Какво прави този робот тука?

— Мете, нали виждаш...

— Не виждам да мете! Не може да мете с молив и бележник! Това е оня репортер! Сет, ти ли си?

Не успявам да му отговоря. Стресва ни пак сигналът „Внимание — първа степен“.

— Отново във втори квадрант на седма галактика — уведомява ни едва ли не с подигравка позитронният мозък.

На екрана, без да засегне звездите-вретена, нещо се удвоява, и както разбираме след малко, това е планетата Земя, в която има още една планета Земя.

Мелстром вече не се контролира, готов е да троши контролните екрани, компютрите, мониторите, присъстващите и отсъстващите поети.

— Така било значи?! Така било!!! — сочи той двойния образ на екрана. — Някой ваш колега е съчинил песен за Земята и ето ги тук две Земи — истинската и неговата. Как да ги различа? Не ви е срам, съсипахте Координационния център! Както сте я подкарали цялата материя ще префасонирате на песни! Ама ха! Блас, заминавай да домъкнеш и втория поет. Ще ги държим под охрана, докато се разпоетизират, за да секне тая каша в седма галактика! Блас, къде си?

Блас стои до илюминатора, вторачил се е навън, не чува, устните му помръдват с усилие като на първолак, сричащ мъчна, неразбираема дума. Ще се откажа от всички сензации в света, ако не прави първия си поетически опит...

— Какво правиш? — притичва към него Мелстром.

— Аз ли? Не, нищо... всъщност, да, не ми пречи... Опитвам се...

— Опитваш ли се?! — настръхва Мелстром, обхванат от най-лоши предчувствия, и тутакси (за трети път!!!) се разнася сигналът „Внимание — първа степен“. Звучи силно, защото промяната на част от Вселената е станала в непосредствена близост, може би в самия Координационен център. — Велики Космосе! Блас, и ти ли? Как е възможно? Та това е напаст, епидемия, поетическа чума...

Той се хвърля към мен.

— Сет, кажи, има ли такава чума? А? Кажи! Защо мълчиш?

— Дано да има... — отвърщам най-сетне и надниквам през илюминатора в космическата пустош. Черно, черно, чисто черно. По черното трябва да се пише със светло мастило, а началото е точно толкова трудно, колкото да започнеш да пишеш на чисто бял лист.

ТАМ, НА КОЛОНАТА

Оставаха му броени седмици, може би и по-малко. Болките в стомаха, ето тук, високо вдясно, от ден на ден раздуваха огньовете си и на тяхната светлина вътрешните очи на Пауло Сориче виждаха съвсем ясно, че от края го дели една крачка. Познавайки го добре (свързваше ги старо приятелство), професор Мелоне не тръгна да увърта и да лъже. Каза му истинската диагноза като излъга само в определянето на края и беше нарочно груб — дано му повярва.

— Рак, Пауло, излишно е да те успокоявам, така и така няма да празнуваме столетието ти! Ще бъда откровен: петнайсет години ще изкараш с гаранция, ама повече...

Това беше преди две години. А от известно време съдията Пауло Сориче усещаше, че му остават седмици, може би и по-малко.

Той се извърна към откренатата врата, през която беше промушил глава адвокатът Чиро Абате да му напомни за заседанието; гледаше се едно, кажи-речи, решено бракоразводно дело.

— Да, да, идвам... — Стисна зъби, за да прехапе болката, подскочила от стомаха му към устата, и с мъка се изправи.

* * *

В оная сряда преди две години след разговора с професор Мелоне отиде на гарата. Напоследък беше зачестил да ходи там. Заставаше под часовника, откъдето виждаше как Джузепе все заминава и не се връща... В спомена му неизменно се побираха тълпите, духовата музика, военните униформи, лицата — тъжни и самодоволно весели, закръглени от глупава усмивка като портретите на Дучето. После зейваше вратата на вагона, влакът ей сега ще потегли, неговият син Джузепе застава на стъпалото, приведен е напред, едва се удържа, сякаш се кани да скочи, но всъщност другите войници зад него напират, блъскат, всеки иска още веднъж да махне с ръка някому, да

види някого... И Джузепе се сбогува с него за кой ли път, обещава скоро да се върне, а той стои на перона под часовника и не му вярва... Оттогава ден през ден идва на гарата, най-вече следобед, застава под часовника и дълго гледа как с влаковете пристигат, завръщат се отнякъде чуждите синове.

От гарата си тръгна пешком, на отсрещния тротоар едно момче тикаше детска количка пред себе си и съдията си помисли: „Да беше се върнал Джузепе, щях да имам толкова голям внук, който щеше да тика количката с по-малката ми внучка.“ Продължи да върви към къщи, без да знае, че с това момче ще се срещне след две години в съда.

Момчето се казваше Федерико.

* * *

В оная сряда Федерико откри, че може да приема чуждата болка върху себе си. Беше излязъл да разходи с количката сестра си Кончита. Виж колко е хубаво времето, каза сутринта майка му, и наистина беше хубаво, обиколиха квартала, на връщане Федерико се зазяпа в един мятащ гръмотевици хилядакубиков „Кавасаки“, дори изтича до ъгъла да види как моторът ще глътне нанагорницето край канала, и когато се обърна, видя Кончита да пада.

Всъщност, когато се обърна, сестра му тъкмо се изправяше в количката — той извика и се втурна, беше на двайсетина метра. Непроходилите крака на Кончита не я удържаха и тя седна, но се килна встрани, главата ѝ увисна надолу, още надолу, още, сякаш непременно искаше да надникне под количката, а Федерико беше едва на пет метра.

Вече ръцете му се простряха, вече беше уверен, че е успял да хване тая глупава, непослушна, щура Кончита, защото оставаха някакви си два метра, един, тогава усети как дланите му улавят въздуха над мярналите ѝ се пети и тя полита към тротоара.

Болката беше силна, блъсна го в челото, заля цялата му глава, все едно че той беше паднал. А сестра му се смееше, нищо ѝ нямаше. Как така? Насъбраха се хора, охкаха, заничаха в лицето на Кончита, даваха съвети... Защо мен ме боли, не разбираше Федерико. После си го обясни съвсем простичко (осемгодишните момчета мерят света със

собствения си малолетен аршин), че както може да откъсне ябълка от чужда градина и да я изяде, така може да вземе чуждата болка и да я изживее вместо другия. Какво толкова? И го прие за естествено, даже смяташе, че всички хора са като него, но избягват да споменават за това, понеже е всеизвестно.

Инак животът му не се промени. Е, понякога куцаше (един негов съученик си разби коляното), понякога удряше юмрук в юмрук (както онзи старец, когото видя тъй да изразява болката си за нещо отдавна отминало и невъзвратимо). Беше най-необяснимото чувство — да те боли за младостта, след като още не си стигнал до нея. А понякога забравяше, улисваше се в игри, макар че времето за игри ставаше все по-малко.

* * *

Бащата на Федерико крещя, крещя, крещя, от счупения супник като оживели пълзяха спагетите, после събори масата и удари силна плесница на майка му.

Федерико се люшна от удара, бузата му пламна, сякаш баща му настърга главичките на кибритени клечки там и ги запали.

Беше поредният скандал в къщи — с плесници и сълзи, — отдавна ги имаше тия скандали, но в последно време бяха станали чести и страшни.

По-добре да не се прибирам, мислеше Федерико, скиташе покрай каналите, спираше всякога при своя приятел Антонио (двадесет години по-голям от него, но кой е казал, че такава разлика във възрастта не поощрява приятелството?). Антонио беше като на пост — все край своя триножник, чакаше някой чужденец да поиска да го нарисуват на фона на вечните гондоли.

— Днес? — питаше Федерико. Питаше дали е рисувал някого.

— И днес не — отвърщаше в повечето случаи Антонио и четката му пренасяше палацото отсреща такова, каквото беше: сдъвканите от вълните зидове, изронените стени, позеленелите медни барбакани, увиснали също парцали от стара карабинерска униформа, и бедния скитник, заспал с отворена уста на стъпалата, и метлата на метача, която мете край него или самия него — не можеше да се разбере.

— Защо никога не рисуваш водата? При тебе всичко виси във въздуха — попита веднъж Федерико.

— Че как иначе да увардя от водата обречената Венеция? — Антонио го болеше за Венеция. — Градът потъва, момче.

— Как потъва?

— Право надолу. Бавно, но потъва. Разбра ли защо рисувам къщите без водата?

От тоя ден нататък Федерико понесе и неговата болка. Най-страшно беше, когато над каналите паднеше мъгла (тази крадла на очи!), тогава му се струваше, че къщите вече са потънали и само сред оцелелите тук-там покриви беззвучно плуват гондолите, вечните гондоли. Едва дочакваше слънцето да раздигне мъглата и да му върне града.

Навярно Венеция все пак ще бъде спасена, ще бъде, вярваше Федерико, ала все по-малко вярваше, че баща му и майка му ще останат заедно. От караници в къщи не се стоеше. Започнеха ли крясъците, той побягваше навън и седнал на бордюра, току до малкия магазин за часовници, се взираше в минувачите. Може би някой от тях би поискал да му помогне? Зад гърба му, натрупани в безпорядък на витрината — приличаха му на кръгли риби в аквариум, — часовниците цъкаха, толкова много часовници измерваха чакането му! Стари часовници с кукувички, обикновени будилници с по една и две камбанки, електрически, електронни... Сигурно нарочно имаше и стари, и модерни, сигурно от много отдавна, от миналия или от поминалия век часовниците са започнали да измерват чакането му.

Задаваше се жена с помръкнало от главоболие лице и Федерико шепнеше в ума си: „Сеньора, ето, вземам болката ви, цялата я вземам, но моля ви, отбийте се в къщи, да, тази сграда, вход Б, позвънете на вратата вляво и кажете няколко думи...“ Ала сеньората не чуваше мислите му, не го поглеждаше — малко ли момчета седят по тротоарите на Венеция? — радваше се, че вероятно от разходката главоболието е изчезнало, ускоряваше ход и отминаваше.

Часовниците продължаваха да цъкат и да измерват чакането на Федерико, на половин час кукувичките кукаха, електронните часовници изсвирваха своята си мелодия...

Сеньорът с бодержа в рамото беше на възрастта на баща му, ако се отбие (моля ви, сеньор!) да си поговорят с баща му по мъжки (ех, защо

отминахте вход Б, сеньор?)...

И третият, и четвъртият, и петият отминаваха — бяха минувачи и тука, и по-нататък, и всякога, и Федерико се питаше да се прибира ли в къщи, има ли смисъл, или какво да прави, има ли смисъл, защото, когато те боли навсякъде, как да проумееш какво трябва да правиш?

* * *

Съдията Пауло Сориче знаеше, че му остават броени седмици. Може би и по-малко. Болките в стомаха, ето тук, високо вдясно, ставаха от ден на ден все по-непоносими.

От мислите му го откъсна адвокатът Чиро Абате, който промуши глава през откренатата врата да му напомни за заседанието.

— Започваме.

— А?... Да, да, това беше, кажи-речи, решеното бракоразводно дело, нали? Идвам... — Пауло Сориче стисна зъби, за да прехапе болката, подскочила от стомаха му към устата, надигна се от стола и тръгна към съдебната зала.

Минаваше по коридорите, претъпкани с хора, с плуващите край тях късове правди и кривди, с остра миризма на тютюн и пот, с покълнала на нечии устни малка надежда, с арогантност, изписана на други лица, която не им отиваше, загрозяваше ги както белег от конски ритник... А едно хлапе следеше жадно лицето му.

Съдията понечи да отмести поглед от Федерико (той беше), когато го изненада страшен пристъп на болка, дотам силна, че Федерико, на мига уловил какво чувства съдията, с детска отзивчивост пое болезнения товар върху себе си.

Отливът на болката свари Пауло Сориче неподготвен. Той се усети като бряг, от който последната нощна вълна ей сега е прибрала мъртвите медузи, изгнилите водорасли, натрошените раковини и дори е загладила следите, където са били, усещаше се тих и спокоен като бряг след отлив. Възможно ли беше? Къде отидоха болките му нима това дете там, което можеше да бъде негов внук... Съдията Пауло Сориче пристъпи към новото място на своята болка, към двете встъклени от страданието очи на Федерико, и шепнешком заповяда:

— Върни ми я!

Не получи отговор.

— Върни ми я веднага!

— Защо? Аз съм свикнал... — Момчето зажумя, сгърчи се е притисната ръка към корема, високо вдясно, и се облегна безсилно на колоната зад себе си.

* * *

Никога съдията Пауло Сориче не беше произнасял толкова светкавична и категорична присъда. Преди да влезе в съдебната зала, той извика при себе си майката и бащата на Федерико.

— Искам да ви кажа нещо неофициално, дори да ви помоля... Заради Федерико...

Говореше тихо, разбрано, без юридически апломб, искаше само да бъде убедителен, убедителен докрай, говореше като баща, изгубил сина си, и като съдия, за когото най-важното беше Федерико да не остане сам. Защото няма по-добра антена за приемане на болката от самотата.

Родителите на Федерико мълчаха, но Пауло Сориче не настояваше да му отговорят веднага, нека помислят. Той отстъпи крачка, сякаш им правеше път към изхода, а всъщност вече беше зает със себе си: в тъмното кътче, ето тук, високо вдясно, неосветено сега от огньовете на болката, една голяма молитва беше коленичила да моли проклетата болка да се върне, стократна да се върне, дявол ги взел и него, и нея, само и само Федерико да престане да се гърчи там, на колоната...

ПОД ПРИЦЕЛ

ЧУВАЛЪТ

Нещастieto, колкото далече и отдавна да се е случило, за нас започва в мига, когато научаваме за него. Големият пътнически звездолет изчезна преди месец в сектор Б-VII на главното трасе между първа и втора галактика, а на Земята вестта пристигна вчера, за нас нещастieto стана вчера. Нечувана катастрофа и най-важното — необяснима. Центърът по астронавтика сякаш се взриви. Веднага си спомниха, че в последно време в същия сектор на трасето безследно бяха изчезнали малки космоскафи и автоматични сонди. С лека ръка бяха хвърлили вината на техническите неизправности в летателните апарати, но сега... Звездолет първи клас, практически неуязвим, изчезва ведно с екипажа и пътниците и не изпраща дори сигнал за бедствие, изчезва, без да остави и атом след себе си!

До края на седмицата още две автоматични сонди се загубиха, всички говореха само за сектор Б-VII, за нищо освен сектор Б-VII и ругаеха.

— Чувал!

Кой знае кой го нарече „чувал“, но името придоби същата мрачна популярност, каквато някога бе имал Бермудският триъгълник.

МУСКЕТАРИ

Естествено намериха се доброволци, луди глави, готови да се напъхат в „чувала“ и да разкрият тайната му — има си хас, даже два грама мистерия са достатъчни за катализатор на човешката смелост, пък, ако щете, и на човешкото безразсъдство. Бяха група астроразузнавачи. Цял месец им бе нужен, за да представят своя уникален, безпогрешен, превъзходен (както го рекламираха) проект за проникване в „чувала“, и само за един час в Центъра по астронавтика ги направиха на пух и прах, а председателят на комисията, професор Раховски, подметна:

— Космически мускетари, поздравявам ви за храбростта, но самоубийци не ни трябват!

ПРИВЪРЖЕНИЦИ И ПРОТИВНИЦИ

И ето че в този момент на тревожна безпътица, програмистът Левин, небезизвестна фигура в света на кибернетиката, предложи да се изпрати робот.

— А защо не метнат в „чувала“ телекамера и магнетофон?

— Опростяваш нещата...

— Левин ги опростява. За там едва ли ще стигнат аналитичните способности на позитронния мозък и жонгльорството с алгоритмите!

— Не бива да се изпраща човек, от „чувала“ нищо не се връща.

— Роботът да не е бумеранг?

— Левин твърди, че ще се върне и от мазето на ада, камо ли...

— И какво от това? В „чувала“ трябва да надникнат човешки очи, а не лещи!

— Той е от новото поколение работи с мозъчни центрове, адекватни на човешките. Левин доказва, че с течение на времето ще еволюира и съвсем ще заприлича на човек.

— Хайде, хайде, увлякъл се е! Чух, че дори му дал човешко име — Менли, как ви звучи?

— Звучи ми добре и ако искаш да знаеш, бих предпочел да говоря с него, отколкото с теб!

Такива или почти такива бяха диалозите между привържениците и противниците на Левин и ако присъствуваше някой от групата на „космическите мускетари“, финалът беше един виц; изкушиха се да го съчинят, за да скрият зад простодушната ирония разочарованието си, задето не приеха техния проект.

— Нали познавате Ларс Борген, командора от Трансгалактически полети?

— Кой? Викинга ли?

— Същият. Той си има едно куче, с което не се разделя, и в полет го взема със себе си. Та Борген срещнал Левин с робота му и му казал: „Ако твоят Менли беше човек, моят дог щеше да го близне по ръката!“ Ха-ха...

Привържениците на Левин приемаха предизвикателството:

— Дрънкайте колкото си щете! Менли ще лети и ще се върне да ви натрие носа!

МЕТЕОР-УБИЕЦ

Роботът на Левин не се завърна.

През следващите петнайсет години астронавтите заобикаляха сектор Б-VII, подчиниха се на неизбежността и когато роптаеха, не беше по-силно, отколкото срещу циментов стълб на сред алята в парка — хубаво е да го няма, но щом е там, ще го заобикаляме, какво друго ни остава?

А сега към „чувала“ се прибави и метеор-убиец. Това ново чудовище беше съпътствувало от противоречиви слухове, които го запращаха едновременно в най-различни точки на трасето и му приписваха какви ли не грехове включително, че се опитвал да удари звездолета на Ларс Борген и понеже не успял, го преследвал в продължение на четвърт час.

Последното не беше слух, а абсолютна истина.

РАЗМИНАВАНЕ

Той изскочи отдясно, някак си успя да измами антиметеорната защита, никакъв сигнал не предупреди за появата на ръбатия и грозен натрапник. Като че ли сблъсъкът беше неминуем. Нямаше време за нищо. Само опитът на Ларс Борген, а може би и дързостта (ненапразно се носеше славата му на викинг) спаси кораба. Форсираните докрай двигатели хвърлиха звездолета напред. Единствената надежда беше да преминат през критичната точка по-рано, с хилядна от секундата, но по-рано.

Метеорът зае четвърт от екрана...

Половината...

И рязко се отдръпна — бяха успели да профучат край него.

Едва тогава се включи жужащият като бръмбар сигнал на антиметеорната защита, която (нима бе повредена?) толкова късно предупреждаваше за опасността. Командният отсек се напълни с екипажа и с недоумяващите им въпроси: „Какво стана? Как така изведнъж...?“, бордовият лекар; на когото се разчиташе да успокои

духовете, крещеше почти истерично. Нечия тежка ръка легна на рамото му.

— Щеше да стане, но... — Ларс Борген искаше да каже, „но имахме късмет“, и не довърши.

На екрана пак се появи метеорът. Гонеше ги като хрътка, хванала прясна следа.

МНЕНИЕТО

В доклада си пред Центъра по астронавтика Ларс Борген изложи фактите сухо, без какъвто и да било намек за оценка на случилото се.

— А вашето мнение? — попитаха го, макар че да питаш Ларс Борген за нещо, което е премълчал, е все едно да не го питаш.

— Ще ви кажа след повторната си среща с метеора.

— Смятате, че...

— Скоро и вие ще смятате така!

И излезе прав.

Заредиха се още съобщения за преследвани кораби и Центърът по астронавтика реши да унищожи метеора. За научен ръководител на експедицията бе определен професор Раховски, за командор на звездолета-изтребител — Ларс Борген.

ПЪРВИ СПОР

Твърдоглав викинг, безчувствен норвежец, студенокръвен скандинавец, пират, как ли не бяха го наричали, затова, когато се появи на видеофона, професор Раховски го загледа с интерес. Наистина викинг. Синеок, с много светла, почти прозрачна кожа и риж. В рижата му коса сякаш изтичаше залезът, който се виждаше вдясно от него през прозореца, или обратното — професорът се усмихна, — от рижата му коса се захранваше залезът.

— Аз съм професор Раховски — представи се после. — Сигурно са ви уведомили, че заедно с вас... — продължи да говори, Ларс Борген отговаряше кратко и бързо, имаше вид на човек, канещ се ей сега да погледне часовника и с този жест да намекне на събеседника си, че страшно бърза, ала професорът не промени тона си: — Съжалявам, че днес не се срещнахме в Центъра. Искях да поговорим за оръжието.

— Запознат съм с вашето мнение и предварително ви заявявам, че съм на друго. Все пак предлагам да отложим разговора за утре, на борда на кораба...

Въображаемата близост, която бе почувствувал професорът, любувайки се на острата брада на викинга, изчезна. Логично — близостта изисква време.

СТАРИ ПРИЯТЕЛИ

Професор Раховски изключи видеофона, затвори очи и остави залезът да потопли лицето му.

Септември. Горещ по лятному. Едва привечер ще позахладнее и немощният ветрец ще размаха прозрачна кърпа в прозореца, сякаш да изпрати деня или да посрещне вечерта. А от утре...

Мелодично звънна видеофонът.

Търсеше го... не може да бъде!

— Как се сети за мен, Левин, как? — възкликна приятно изненадан професорът.

Бяха имали (кога? преди трийсет или трийсет и пет години?) общо детство в един краен, почти извън града, квартал, което им позволяваше да бъдат повече из храсталаците, отколкото по тротоарите. И там, в коренищата и клоните, в тоя зелен и скрит свят, играеха, ходеха на лов за тигри, дребна и мяукаща порода, разменяха си ритници, извинения, кибритена кутийка с бръмбар-рогач вътре и още какво ли не.

Една пролет се прирастиха към гъбите. Бъдещото светило в кибернетиката беше ненадминат. Висок, с леко приведени рамене, Левин тръгваше към избраните от него храсти с някаква тържествена крачка и зяпащите отстриани бяха сигурни, че гъбите никнеха в тоя миг, за да не го разочароват. Можеше случайно да се отбие в овраг, пълен с парцали мъгла, но щом се наведеше, и обикновената мъгла се сторваше в ръцете му на млечници, купчини живи истински млечници.

Заради изключителната си дарба тогава, в далечното им детство, Левин беше безспорният сюзерен, но годините кого ли не детронират и сега и двамата бяха изравнени, и двамата васали на сюзерена-живот и на приятелството си, въпреки че рядко се срещаха.

— Знам колко си зает преди полета и ще ти отнема само минутка. Искам да те помоля: внимавай край сектор Б-VII! Преди

години доста се бях задълбал в проучването на този феномен и, помниш, той ме пребори. Ще кажеш, не мен, а моя Менли. Все едно, каква е разликата? Бях създал Менли не като свое подобие, а като петорно, десеторно по-съвършено мислене, действие, воля, мисъл за Земята... Ако тогава не бързахме да го изпратим, ако му бяхме дали време — та в оня си етап на развитие беше още невръстно дете, — у Менли щяха да се появят чувства и той с усмивка щеше да попита: я ми кажете в кой закон на роботиката пише, че не мога да се усмихвам? Кой е казал, че човешкият организъм е възможен единствено на въглеродна основа, а не може да бъде изграден от други елементи? Нима химичните елементи не са само стълбичката, по която се катери материята от небитието към битието, после към небитието и тъй до безкрая? Щеше да попита още: аз като съм робот, защо да не се изкатери по тая стълбичка по-близо до човека? Да стана човек на фериоснова?

Левин се усмихна, повдигна вежда сякаш питаше: „Какво, еретично ли звучи?“, после продължи:

— И досега не проумявам, че той с неговите възможности... Да ти призная, понякога ме обхващат съмнения дали Менли не е станал жертва на досадно малка грешка, в каквато по неписан закон се препъват много достойни хора, преследващи голямата цел. Не само се препъват, а загиват. Както и да е, разбъбрих се... Най-важното, за което ти се обаждам: пази се, приятелю, не рискувай излишно, отваряй си очите на четири...

ПРЕДИ РАЗГОВОРА

Професор Раховски прекара старта в каютата си, защото искаше да обсъди на спокойствие възможните „за“ и „против“, които непременно щяха да възникнат в предстоящия разговор. Извади от куфара нещата си — най-необходимото, никой не се установява на постоянно местожителство в звездолет-изтребител, — нареди ги в стенния шкаф, после се осведоми по телефона къде е командорът. От командния отсек му отговориха, че е в каютата си и той се насочи натам, мърморейки си: „Твърдоглав викинг!“ — несъмнено предпочиташе разговорът да е отминал вече.

ПРЕДИ РАЗГОВОРА

Ларс Борген стоеше до илюминатора и седеше през зъби:

— Горкият Космос! Смъкнете звездните му гащета и ще видите, че спринцовките на хиляди и хиляди ракети не престават да се забиват в черния му хълбок и да го лекуват от метеори, изкривени пространства, „чували“... Лекуват ли го? Ще стане ли по-здрав? Ами ако пострада от медикаментоза?

Обърна се към вратата, на която след малко щеше да почука професор Раховски.

Колко му се искаше разговорът вече да е отминал.

ВТОРИ СПОР

Но все пак и двамата не се поколебаха нито за миг да се придържат към собствената си позиция и да не дадат никакъв шанс на другия — напрежението в каютата стана видимо.

— Нашият спор, започнал на Земята, още не е свършил.

— Не е — потвърди Ларс Борген и вдигна глава, при което рижата му брада опърничаво се изостри напред, — аз бях и продължавам да съм на обратното мнение!

— Затова дойдох, да ви убедя, че не сте прав.

— Защо ще ме убеждавате — шеф на експедицията сте вие, просто заповядайте.

— Наистина е най-простото... — Професор Раховски се намести по-удобно в креслото, издържа къса пауза. — По последни данни миналата седмица девет кораба, бягайки от метеора, излязоха от курса. Други два съобщиха, че проклетият метеор ги преследвал упорито и едва се отървали. Кога ли ще издебне някого...

— Не вярвам.

— В какво не вярвате?

Командорът премълча и професорът повтори:

— В какво не вярвате? Може би имате своя хипотеза за метеора, нали сте се виждали, така да се каже, очи в очи?

— Не, хипотеза нямам, по-скоро някакво предчувствие...

— Но в Центъра вие не споменахте нищо?

— Естествено. Там вярват на фактите, а не на предчувствието.

— И какво е то? — Професорът още не знаеше, че да питаш Ларс Борген за нещо, което е премълчал, е все едно да не го питаш.

— Ще ви отговоря, след като стъпя на метеора.

— Моля?!

— Не се безпокойте, професоре, не искам да превърна звездолета-изтребител в изследователски кораб, само казвам, че може би ще ми се удаде или може би ще ми се наложи... Вие например бихте ли се отказали да стъпите на натрапчивото камъче?

Професорът рязко смени посоката на разговора.

— Нашата задача е да го премахнем от трасето и ние ще го премахнем съвсем. С анихилатор.

Ето че стигнаха до спора.

— Придържам се към мнението си да разбием метеора с ядрени ракети. Ще попитате защо? Първо: лесно, без да губим време, ще ги натоварим. Второ: масивният анихилатор ще лиши кораба от една трета гориво. А ние не знаем колко гориво ще ни потрябва, нали ще се въртим около „чувала“.

Упоритостта на Ларс Борген беше лош брод, през който трудно се отиваше до разбирателството. Пак това гориво! Не-е, той крие нещо друго зад привидната си загриженост за горивото... нещо друго... Професорът усети, че се ядосва на себе си, задето не успява да разгадае истинските му мотиви.

ДОГЪТ НА ЛАРС БОРГЕН

Безмълвен досега, сребристосивият дог напомни за себе си. От ъгъла на каютата се чу дълбоко, гърлено ръмжене — цяла гама, започваща от аристократическо предупреждение и завършваща със съдържана свирепост.

— Не се ядосвайте, професоре. Не ви личи и не бих забелязал, но той усеща безпогрешно и смята за свой дълг да държи ядосаните хора на разстояние от мен.

— Догът ви е прав. Затова ще отложим разговора, докато се успокоя, и тогава непременно ще ви убедя... — Професор Раховски се усмихна, — разбира се, ако преди това догът ви не сметне за свой дълг да ме разкъса...

ТРЕТИ СПОР

Звездолетът наближи Сатурн и разговорът, спорът или кавгата — не се знаеше на какво ще заприлича накрая — не биваше да се отлага

повече. Всъщност можеше да се отложи до утре, до другиден, но без сам да е наясно дали от опасение, че ще се скарат с командора, или напротив, със смътното намерение да се стигне дотам, професор Раховски реши всичко да се уточни още днес. Веднага. Той отместе встрани непобутнатото ядене (кавгите не насърчават апетита) и отиде в командния отсек. Ларс Борген го нямаше, види се щяха да говорят отново в командорската каюта.

Завари го както и предишния път: стоеше до илюминатора и подръпваше опърничавата си рижа брада.

— Чаках ви, професоре, да отидем в каюткомпанията, за да бъдем на неутрален терен. Съвещанието ни вероятно ще се проточи...

— Никак. Дори няма да сядам. От Сатурн ще вземем установка за унищожаване, на метеора, вие все още настоявате за ядрените ракети, нали?

— Да.

— Тогава и аз ви уведомявам, че не съм променил решението си. Ще вземем анихилатора. Ядрените взривове са недопустими на магистралата между двете галактики.

— Професоре, та това е капка боя в сто милиарда океана, нима ще ги оцвети? Не. Ще се разсее. — Ларс Борген се разходи напред-назад из каютата. — Но аз ви познавам, няма да се съгласите с мен. Просто наредете какво да вземем от станцията на Сатурн.

— Анихилатора. — Професорът се извърна към ъгъла, където лежеше догът с глава върху лапите, неподвижен и тих. — Радвам се, че проведохме с вас спокоен и никого не нервиращ разговор...

— Смятате разговора за приключен?

— Да. Ще ви попитам само защо не ми казахте истинските си мотиви?

Ларс Борген косо го погледна.

— Мотиви? Интересно. И какви са те според вас?

МОТИВИТЕ

— Вие, Борген, живеете в Космоса, той е вашият дом и всичко в него — от клетката до човека, от кварките до галактиките, всичко сте приели в душата си за свои живи и неживи съквартиранти. Обзалагам се, че когато гледате през илюминатора Млечния път, вие го обявявате за звездната ограда на Космическия двор. Не, вие не искате да се

лишите дори от боклука и праха в двора си, той е ваш, обичате го и го защитавате. Готов сте да разбиеете метеора с ядрен заряд, защото пак ще остане материя, радиоактивна наистина, прокажена, бих казал, но материя. А пък анихилаторът ще го превърне в нищо и тази смърт ви ужасява, макар че метеорът е „капка в сто милиарда материя“, правилно ли съм ви разбрал?

Настъпи мълчание.

Ларс Борген, наричан още Викинга, Безчувствения норвежец, Студенокръвния скандинавец, Пирата и как ли не, най-малко очакваше, че тъкмо професор Раховски ще му каже: ти не си нито едното, нито другото, ти просто не понасяш смъртта и на неживото, това е. Той си спомни за своето съмняващо се „Хм!“, когато го предупредиха, че с Раховски рано или късно ставаш приятел — щеш не щеш, ставаш.

— Знаете ли, че огладнях? — засмя се той. — Да отидем да хапнем, нали и двамата не сме обядвали...

— И тримата! — Професорът кимна към дога и догът, тутакси превел кимването като покана за обяд, се надигна и пръв се насочи към каюткомпанията.

В КАПАНА

При безплодно търсене времето тече дважд по-бавно. От метеора-убиец нямаше и следа, сякаш се беше преселил в друга Вселена. Локаторите наистина засичаха стотици метеори, но щом ги сравняваха със снимките, ги оставяха на мира — те бяха безобидни скитници на Космоса.

Ларс Борген и професор Раховски почти без почивка прекарваха в командния отсек, при анихилатора бе обявено денонощно дежурство и все пак, макар да го чакаха, сигналът за тревога ги изненада.

Метеорът се появи отдясно на борда. „Любимият му маниер! — подхвърли Борген. — И миналия път ми изскочи отдясно!“, после поиска съпоставящите данни.

Заровил се в звездните карти, навигаторът вече правеше изчисленията, беше оглушал за възбудата наоколо и само от време на време вдигаше глава, за да докладва резултатите.

Накрая обобща:

— Разстоянието не е голямо. След шест часа ще го настигнем. Разбира се, ще трябва още два часа за намаляване на ускорението...

Най-сетне влезе в капана! — Той се сепна и се извини на командора: — Последното е извън доклада...

ПРЕДИ ПЕТНАЙСЕТ ГОДИНИ

Изпратената преди петнайсет години разузнавателна сонда ВС-211 навлезе дълбоко в „чувала“ и Менли разкри тайната (всички хипотези, че е „черна дупка“ или „коридор към антисвета“ се сгромолясала). Звездолетите повече нямаше да изчезват в сектор Б-VII, но най-важното беше, че сектор Б-VII щеше да доближи човечеството към отдавна лелеяна мечта: да управлява времето. Първоначалните данни за този космически феномен се съхраняваха в мозъка на Менли и той бързаше да ги отнесе на хората.

ЗАДАЧАТА

Далече от ВС-211 (разбира се, не много далече за космическите мащаби), летеше масивен метеор. Сондата нямаше да се разбие в него, щяха да се разминат след двайсет минути на разстояние 1248 километра, но...

Но един малък метеор се сблъска с масивния метеор и промени посоката му, а Менли в същото време включи двигателите на пълна мощност. Така се постави условието на задачата: масивният метеор след 8 минути ще бъде в точка X на пространството. Сондата след 8 минути също ще бъде в точка X.

Значи...?

Задачата увисна в космическата пустош и щеше да чака осем минути, за да бъде решена.

НАЧАЛОТО

В продължение на три години Менли концентрираше мозъчната си енергия, докато в долния край на черепа му се локализира стабилен магнитен и гравитационен център. Тогава започна да привлича молекула по молекула от непосредствено лежащите край него минерали, за да изгради ръцете си. Гъвкавото му и послушно тяло го нямаше, от сондата беше останала купчина сгурия и метал — след катастрофата оцеля единствено мозъкът му, спасен и съхранен в неунищожимата черепна кутия. (Това е шансът ти да се измъкнеш и от

мазето на ада, беше му казал Левин, докато мозъкът ти е непокътнат, нищо не е загубено.)

Менли си призна, че допуска чисто човешка грешка: преследвайки голямата цел, се препъна в досадно малко камъче и загина. Не, щом мислеше, значи не беше загинал.

Мисли, Менли, мисли!

И сега изграждаше молекула по молекула ръцете си, прекалено бавна работа и светкавична в сравнение с времето, за което Природата е създала човешката ръка. Кога мозъкът му ще има на какво да подаде команда: действуй, твори, работи, след като при сбор от 1027 молекули се оформи едва зачатъкът, началото на дясната му ръка...

Менли изчисли с точност до секундата кога.

ПРОДЪЛЖЕНИЕТО

Ръцете му бяха силни, бързи, с гъвкави пръсти, ръце на атлет, на скулптор, на човек, който се кани да създаде сам себе си.

На работа, Менли, на работа!

Първо възстанови унищоженото си тяло. После се залови със сондата. Но обгорелите, смачкани, разкъсани и обезобразени до неузнаваемост останки от сондата скоро го убедиха, че тя е безнадеждно мъртва и няма начин да я съживи. Тогава как ще се върне на Земята?

Мисли, Менли, мисли!

За такъв отличен навигатор като него беше достатъчна звездната сфера наоколо. Той изчисли, че метеорът лети към магистралата между първа и втора галактика и след десет години ще я пресече, ако нищо не промени траекторията му, ако не се сблъска с друг метеор, ако...

Оставаше му да чака.

НЕТЪРПЕНИЕ

Спомените не са лекарство срещу самотата, но самотата ги поглъща редовно и в големи количества, докато ги свърши, после започва да ги повтаря. Менли се виждаше на Земята, в Института по кибернетика, в разговор с Левин, в парка, в лабораторията, отново с Левин, спомняше си дните и нощите, вятъра, дъжда, един залез, който светеше като през бледожълт филтър...

От постоянното повтаряне на спомените в позитронния му мозък се изгради нова верига и тя го направи напрегнат. Какво беше това? Нарече го нетърпение, без да е сигурен, че е то. Но щом искаше начаса да види хора до себе си, значи беше нетърпение.

КОРАБОКРУШЕНЕЦ

След десет години метеорът се озова на магистралата. Първият звездолет (отначало далечен, едва различим, но летеше към него, едреше и вътре имаше хора, хора, хора!) накара Менли да крещи и да ръкомаха — държеше се съвсем като корабокрушенец на безлюден остров.

Не го забелязаха, нямаше как да го забележат, пък и без предавател той не можеше да им съобщи за себе си. Следващите кораби прелетяха все тъй безучастни.

На работа, Менли, на работа!

Време беше да направи гравитационния двигател, чиято конструкция толкова пъти бе обмислял и усъвършенствувал в ума си през тия дълги десет години. Двигателят се получи архаичен на вид и със смешна, почти врабешка мощност — какво да се получи без инструменти и от смачканите детайли на сондата. С него задвижваше метеора за кратко и му придаваше нищожно ускорение. Налагаше се непрекъснато да коригира полета, да търси най-прекия път, да предугажда решенията на командори и навигатори, за да се приближи до някой звездолет. Неестественото движение на метеора, надяваше се Менли, ще подсети хората, че тук...

Но хората не се досещаха. Щом забележеха ръбатия камък, звездолетите включваха антиметеорната защита, обстрелваха го, увеличаваха скоростта и бягаха.

КРАЙ НА ЧАКАНЕТО

Менли внимателно се вглеждаше в звездолета. Тип изтребител. От два часа метеорът и корабът летяха един към друг и в позитронния му мозък се възстанови оная верига, която отново го напрегна.

— Успокой се, Менли, това е нетърпение. Остана малко да чакаш, хората идват...

ПОД ПРИЦЕЛ

Екипажът не откъсваше очи от метеора. Беше грозен и страшен с ръбатите си очертания. Такава маса, ако се врежеше в тях...

Ларс Борген и професор Раховски стояха мълчаливо при централния пулт за управление. Скоростта спадна съвсем, звездолетът увисна почти неподвижен в пространството. Операторите на анихилатора доложиха за бойна готовност.

— Две хиляди километра. — Навигаторът всяка минута преизчисляваше разстоянието до метеора.

Професорът и командорът се спогледаха. Изпуснат ли го сега, ще им се наложи да извеждат звездолета в нова траектория и ще загубят десетки часове...

— Хиляда и петстотин километра.

... от друга страна, кой би стрелял дори в камък, ако той проявява някаква „разумност“? Как иначе да се нарече целенасочената промяна на полета, гоненето на корабите, пазенето от сблъсък, защото досега нали никой не беше пострадал — колкото и невероятно да изглеждаше, сякаш метеора го управляваха...

— Хиляда и двеста километра!

Това беше критичната точка на сближение. Оттук натъй метеорът навлизаше в зона, където анихилирането му ставаше опасно и за самите тях. Всички в командния отсек се обърнаха към професора и командора, очаквайки командата „Огън!“. В кърмовата част на звездолета, при анихилатора, очакваха същото и ръката на оператора легна на червения лост за включване.

НЕЗНАНИЕ

Този звездолет беше първият, който спря.

Менли смени посоката на метеора, приближи се на безопасно разстояние и също спря. В позитронния му мозък болезнено и бавно започна да се изгражда нова верига. Менли се заслушваше да долови промяната, търсеше име за това, което ей сега щеше да се появи, и когато то дойде — силно и бляскаво, — го нарече радост.

Не знаеше, че на лицето му се е очертала усмивка.

Не знаеше, че метеорът е под прицела на анихилатора.

Не знаеше, че командите „Огън!“ и „Отбой!“ са наедно на устните на командора.

Още по-малко знаеше, че скоро на метеора ще кацне двуместен ракетоплан и ще го отведе на звездолета, където ще го посрещне смаян и объркан екипаж, дотолкова объркан, че ще му предложат стол да седне, ще го попитат дали не е гладен, и ще му се случи нещо неочаквано и изключително.

Не, Менли още нищо не знаеше.

ДОГЪТ НА КОМАНДОРА

В тишината на каюткомпанията, сред замрелия от почуда екипаж, единствено сребристосивият дог на Ларс Борген не загуби самообладание. С безупречната грациозност на чистата си порода той обиколи Менли отляво, после отдясно, подуши го и оценил с безпогрешния си нюх и усет достойнствата на новопоявилния се на борда човек, го близна по ръката. Щедро го близна, дори млясна с език.

САМО ДА ИЗБЯГАМЕ...

Е, да, е, да, по-приятно е да гледаш на екрана приближаващата се планета, отколкото да я гледаш на картите неподвижна и дважд подалечна. Очите ни се обърнаха към капитана, той трябваше да приземи кораба, надявахме се, че успешно ще го приземи.

— Капитане...

Капитанът — името си май и той беше забравил, защото от четвърт век чуваше край себе си само „Капитане, това“, „Капитане, онова“ — метна през рамо:

— Екипажът да се приготви за кацане!

Все едно, че ни подкани да се приготвим за гилотиниране. С какво неудоволствие се примъкнахме към седалките и се настанихме, закопчахме предпазните колани и преживяхме мъчителни минути на очакване. Дявол знаеше дали това старо космическо хвърчило нямаше да се разпадне при влизане в атмосферата. Ама като се бяхме хванали на хорото на големия бизнес, се налагаше да се примиряваме с дребните неудобства, нали така?

— Предполагам — подхвана единият Карлети, — че тая планетка ще ни се отплати за труда...

— Длъжна е, толкова страх да берем заради нея — подкрепи го другият Карлети.

Овързани здраво, с безспорна сериозност на лицата, всички бяхме готови за приземяването. Всички ли? А къде е Моравото?

Защо ли се питахме къде е Моравото, щом много добре знаехме, че е в кухнята; от началото на полета бе поел ролята на готвач, ала подозирахме, че самопожертвувателният жест се дължеше единствено на безмерния му апетит.

— Преди малко го видях надвесен над тенджерата...

Капитанът извика на двамата Карлети:

— Измъкнете го от кухнята, че ще го намерим след кацането сварен в супата!

— О, това ще бъде ужасно — изохка съкрушен глас, — супата ще загуби всичките си вкусови качества от такава добавка!

Е, да, никой не го беше грижа за Моравото!

Моравото беше вторият член на екипажа, чието име не знаехме. Викахме му Моравото, понеже тъй повеляваше неговата морава кожа, неговият ръст почти на джудже и пренеприятният му начин да предрича уж случайни злополуки. И сега, когато двамата Карлети влязоха в кухнята, той ги посрещна:

— Не знам как, мили роднини, днес, вместо да сложа оцет на салатата, насмалко да я поляя със солна киселина. По погрешка, нали разбирате?

Двамата Карлети се вбесиха:

— Ти само ни отрови, после ще видиш на какво ще те направим!

— Страхувам се, че „после“ няма да има за вас, да? Обаче аз ще съжалявам, ужасно ще съжалявам...

Моравото вдигна ръка нагоре сякаш сваляше въображаемата си шапка, сякаш вече се покланяше пред тленните останки на двамата Карлети.

— Не ми се вярва да кацнем! Хич не ми се вярва! Сънувах лош сън... — заразправя ни, едва влязъл в командния отсек, и ни кимаше на всеки поотделно с привидната наскърбеност на съболезнователна телеграма, в която пишеше: „Мъчно ми е за теб, но тъкмо ти няма да оцелееш при кацането. Стоп. Така сънувах снощи. Стоп.“

Гадно същество! Свят ни се зави от прокобите му. Никой не шавна, чак докато двигателите заглъхнаха и тогава, решили, че кацането е минало успешно напук на Моравото, се натрупахме около капитана ведно с въпросите си:

— А, кажи: без или със скафандри?

— Капитане, дано атмосферата е чиста, защото нали знаеш, че обичам чистия въздух...

— Ами водата, водата? Има ли вода? Нормална ли е? Да не излезе някой втечен газ...

— ... млъкнете, пречите на капитана да направи анализа.

— Гравитацията, капитане, бива ли я? Гледай да не е съвсем малка. Не понасям да хвърча, вместо да крача.

— Не говорете глупости — гравитацията да не би да се прави по желание!

— Зная бе, аз само тъй...

— Хайде де, капитане, давай да слизаме, че ми омръзна да се мотая в тази консерва...

Е да, на кого не беше омръзнало! Едва дочакахме милата вест, че всичко е наред. Ликувахме, смеехме се естествено негласно, без да променим сериозното изражение на лицата си, защото не подхождаше на бизнесмени да се кискат. И с тоя си делови вид се упътихме към изхода.

— Слизайте, слизайте — подбра своята си песен Моравото, приличаше на зяпач на корида: искаше на всяка цена кръв или поне набождане с рога. — И друг път съм чувал, че туй било нормално, онуй — хубаво, най-нормално, най-хубаво, разходка щяло да бъде,

излет щяло да бъде, стовари се екипажът ухилен и — буф! — изригне вулкан под краката им и край!

— Как край?! — спря се стреснат единия Карлети. — Откъде знаеш? Имало ли е подобни случаи?

— Многократно. Статистиката твърди...

— Аз оставам на кораба — понечи да се върне другият Карлети, но Дик хвана подръка и него, и брат му, направо ги довлече до изхода и — дано тоя подвиг ги направи по-смели! — блъсна Карлети да стъпят първи на непознатата планета.

И се чу „пляс“... Чухме „пляс“, а после отчаяни викове:

— Помощ!

— Давим се!

— Нали казах — зарадва се Моравото, — ако не се опече някой, ще се удави!

Бяхме кацнали в някакъв залив, близо до малък остров, и двамата Карлети — малцина са били тъй уверени в близкия си край — със сетни сили се опитваха да плуват във вода/дълбока до глезен. Щяхме да се изхилим, ако капитанът не беше ни смразил с поглед — как може бизнесмени от междупланетен мащаб да се поддават на чувствата си!

— Спрете ги — нареди той, — инак ще се зароят в пясъка и тогава ще бъде по-трудно да ги спасим!

Разбира се, заповедта изпълни пъргавият като мангуста Дик. Ние се наслаждавахме на пейзажа и на сполуката си: ето седмица след решението да се заловим с доходен бизнес бяхме на първата завладяна планета, на един малък остров.

— Малък, ама наш! И за него ще вземем добри пари!

Каза го капитанът. Нашият капитан. Истински бизнесмен, стопроцентов бизнесмен, цар на бизнесмените. Колко пъти ни беше разказвал за успешния бизнес, който въртял на младини. Възхищавахме се от безотказния му метод: първо намирам планетата, разказваше той, после я продавам. Беше продал много планети, на цяло и на части, а колко астероиди и по-малки метеори — отдавна им беше объркал сметката. Предполагаше, че са били над стотина, пък може би и повече. Тъкмо заради това, когато преди седмица ни предложи да станем съдружници: „Хайде, момчета, какво ви струва, на моя отговорност!“, цялата група тръгнахме след него.

* * *

Не бяхме се приземили особено сполучливо. Корабът беше затънал дълбоко в залива и двигателите, глътнали пясък и тиня, не даваха признак за живот.

— Ще ни се наложи да поживеем на острова — решихме и се заехме с настаняването.

Зад пясъчната ивица на брега почваше зеленото на храсти и дървета, почваше цвъртеж на птици и там беше най-подходящо да построим временния си лагер.

Към обяд капитанът ни събра около сгъваемата маса, покрита с мушама на карета, върху която беше разстлана географската карта на тази планета.

— Какво да се прави, господа — рече той, — спор няма, по-добре би било да обиколим и на място да видим какво и как, обаче по независещи от нас обстоятелства ще трябва да се задоволим с картата. Нали така?

Е, да, като няма риба, то и ракът...

Капитанът продължи:

— Идеята ми е да продадем планетата не на цяло, а на парчета.

Единият Карлети възкликна ужасен, сякаш него искаха да разделят на парчета. Той смяташе, че да продадем планетата на цяло е по-доходно.

— За пример ви давам брилянта. Един цял брилянт струва къде-къде повече, отколкото същият брилянт, нарязан на парчета!

— Съвършено вярно! — подкрепи го брат му.

Карлети са си Карлети! Амбулантни търговци!

Те никога няма да станат истински бизнесмени. Напомнихме им, че купувачите са трима: Герли, Щофел и премилата Хели.

— Не бива никого от тях да пренебрегнем.

— Разбира се, ще се обидят.

— Именно! Ще се опитаме справедливо да поделим планетата на три. — Капитанът посочи на картата. — Този континент и този по-малкия ще продадем на многоуважаемия Герли. Най-големия континент с прилежащия му океан — на Щофел.

— А какво остана за премилата Хели?

— Има си хас да съм я забравил! Нашата премила Хели заслужава щедростта ни. Ще ѝ предложим останалите два континента и всички острови!

— Без този! — възпротиви се Моравото. Примоли се да му го подарим, защото ни готвел през цялото време, и капитанът: „Защо пък не, момчета, той го заслужава“, а ние: „Да, инак съвсем ще ни умори от глад“ — и сложихме подписите си на надлежащия документ за пожизнено дарение.

На картата планетата бе разпределена, бурно поспорихме за цената — някои искаха безбожна цена, други, от липса на опит в бизнеса, просто подаряваха планетата. Накрая капитанът, като най-авторитетен, приключи спора:

— Цената, господа, всъщност ще се уточни по време на преговорите. Следобед ще се свържа по радиото с клиентите.

Ах, сладостта на сделката!

Капитанът:

— Десет милиарда, многоуважаеми!

Многоуважаемият Герли:

— Осем!

Капитанът:

— Девет и петстотин!

Многоуважаемият Щофел:

— Осем!

Капитанът:

— Девет и край!

Премилата Хели:

— Добре, осем и половина!

Капитанът:

— Съгласен!

Горе-долу така усещахме сладостта на сделката, но когато капитанът се свържа по радиото, нашите клиенти ни лишиха от нея. Измавиха надеждите ни. Изобщо не се пазариха. Просто приеха първата посочена цифра и казаха, че цената била приемлива и че тръгват веднага да подпишат договора. Утре сутринта щели да бъдат при нас.

И бяха. Грохотът на приземяващата се ракета разтърси свежата утрин, пламъците от дюзите разтопиха голямата пясъчна дюна и тя се

втече в залива със съскането и клокоченето на ручей от врящо стъкло. Беше подходяща илюминация за ръкуването ни с гостите. Многоуважаемите Герли и Щофел се държаха като чистокръвни джентълмени, а премилата Хели — като изискана дама от висшия делови свят. Ние не им отстъпвахме, и ние бяхме джентълмени: любезно усмихнати, костюмите ни — изгладени великолепно, вратовръзките ни — подбрани с вкус, без крещящи цветове. Капитанът, държейки кожената чанта с документите, покани гостите в лагера да подпишат договора.

После, след официалната част, те ни поканиха на коктейл в техния кораб. Когато се събрахме в луксозната каюткомпания, домакините се извиниха, излязоха за момент и се върнаха — стори ни се странно, даже неприлично — наметнати с бели престилки.

Къде бяхме виждали подобни престилки?

Тези бели престилки...

Тези противни до смърт бели престилки...

Е да, е да! Нямахме защо да се преструваме, че сме забравили. Спогледахме се и с неохота, с неприязън, почти насила си признахме, че всеки от нас е с измачкания си болничен халат, а на шиите ни висят носни кърпи наместо вратовръзки.

* * *

И ето отново сме на Марс, във всеизвестната психиатрична клиника. След бягството към нашето отделение проявяват особено внимание и сме под денонощен скрит надзор. Ала и ние ги следим. Тия дни подслушахме разговора между старшата сестра Хели и двамата санитарии Герли и Щофел. Приказваха си колко хитрост и съобразителност сме проявили, за да откраднем ракетата, с която се извозва боклукът от лудницата, и да отлетим в неизвестна посока. Търсили ни навсякъде, запитвали всички планети и станции в Слънчевата система, а ние сме кацнали на безлюден остров в Тихия океан и научили къде сме, едва когато сме се обадили във връзка с продажбата.

Това не беше интересно, знаехме го. Другата част от разговора обаче ни възмути. Цялата група тук, в това отделение, сме били уж с

нарушено психическо равновесие. Били сме уж в хипоманиакално състояние. Клевета! Празни приказки! Много сме си добре даже. По-добре от всякога. Капитанът има нова идея: разделянето на Космоса на кубове и разпродажбата им. Сериозна идея, обсъждаме я денем и нощем. Без Моравото.

— Пак ще ви хванат и ще ви върнат тук в усмирителни ризи — прокобява Моравото. Какво друго може да се очаква от него — завършен кретен.

В неделя — удобен ден, само дежурните се мотаеха по коридора — смелчагата Дик обиколи болничните стаи и ни заръча тихомълком да се съберем при капитана.

— Господа, необходими са ни пари и оръжие! — откри тайното събрание капитанът. — Ще обясня защо. Ние не сме амбулантни търговци на камъчета за запалки, ние сме бизнесмени от междупланетен, а утре, да се надяваме, и от галактически мащаб. За такъв бизнес, както сами разбирате, господа, са нужни огромни суми. Радвам се, че не спорите с мен. Второ, за оръжието. Ще се въоръжим. Ако имахме оръжие, на Земята нямаше да претърпим провал и да ни върнат като кротки агънца в това заведение.

— Аз — надигна се единият Карлети — бях готов да се бия и без оръжие, когато ни заловиха, но никой не ме последва.

— Аз бях готов да те последвам — обади се другият Карлети.

— Да, единствено брат ми, но колко можехме да се съпротивляваме двамата?

Дик си направи лоша шега с тях, ококори се и прошепна: „Дежурният идва!“ и събранието се лиши в миг от двамата Карлети.

— Те отидоха да воюват — коментира с тънка усмивка капитанът и се върна на въпроса за парите.

Тогава и вече няколко дни поред ни разяснява откъде ще се снабдим с пари. Идеята му е осъществима. Санитарят Щофел се гордее със своята нумизматична колекция и често я донася в клиниката да се хвали сред колегите си. Говорят, че имал всякакви монети, дори монети, сечени от Юлий Цезар. Решили сме да я откраднем. Всички сме за кражбата, само Моравото е обхванат от мания за честност.

— Аз съм честен бизнесмен и в кражба няма да участвувам! Освен това имам собствен остров, пожизнено дарение!

Разглеждаме документа, четем, проверяваме, вярно, действителен е, нашите подписи удостоверяват това.

— Документът го бива — съгласяваме се единодушно, — но къде ти е островът?

— Където си искам — заявява Моравото и понеже в момента сме на терасата, той очертава с тебешир един кръг на мозайката и се чучва в средата. Стои там, върти жабешките си очи и ни предупреждава: — Островът си е мой! Ако искам, ще го продавам, ако ли не — няма!

— А какво ще кажеш за една честна сделка?

— Дадено! Обаче ще плащате в брой.

Засега плащаме с копчета. Моравото ни продава парчета от своя остров и приема за напълно редовна валута копчета от пижами и халати, понеже му обещахме да ги осребрим с монети от времето на Римската империя, когато откраднем колекцията на Щофел. А Моравото е кретен, нека вярва на разни обещания, нищо няма да му платим.

С оръжието съвсем нямаме проблеми. Първи Моравото си издялка пистолет от калъп сапун, за да си пазел собствеността. След него и ние, които си купихме територии на острова. След нас — ония, дето нямат територии, но искат да имат.

— Ще ви опукаме и ще ви вземем острова — заканват се.

От ранна утрин заемаме тебеширения кръг и бум... паф... бум... паф... стреляме по минаващите. Разбира се, съобразяваме се. Зададе ли се Герли, отдалече го посрещаме със залп. Бууум! С Щофел сме снизходителни — нали е усмихнат, а в усмивка някак по-трудно се стреля — пускаме му куршум в гърба. А видим ли старшата сестра Хели, стреляме във въздуха, защото тя е симпатична и добра. Е, да, възможно е рикоширал куршум да я убие, но ние не отговаряме за рикошетите. На война като на война! Тя разбира и ни прощава.

Помежду си естествено най-много се избиваме.

— Бум! — Простреляш някого в сърцето и той трябва да лежи умрял, докато удари камбанката за спане. Забележим ли, че някой падне пък мърда или диша, му удряме десет плесника, за да се научи да играе честно.

Голямо удоволствие е да стреляш по такива като Карлети. Стреляш в единия — двамата падат. С един куршум. Понякога падат и без да стреляш. Капитанът казва, че си били застреляни по рождение.

Виж, Дик е неприятен. Случва се дванайсет пъти да му гръмнеш в слепоочието, а той вика, че е само ранен, и — паф, паф — просва те да лежиш умрял вместо него. Отвратителен тип. Но като се снабдим с истински пистолети ще види той! Засега е полезен. Нали е смелчага, него пращаме да се навърта покрай оградата и да носи новини от външния свят.

— Питам стотина души от отвън — разказва ни той, — твърдят, че при тях отдавна нямало пари, нямало и оръжие...

Ха! Без пари, без оръжие — луд свят! Не е като при нас: бум паф... бум... паф... — по цял ден ехти нашето отделение от изстрели. Много са удобни тези сапунени пистолети. Стреляш, стреляш, стреляш, а пистолетът се пени в ръцете ти и когато удари камбанката за спане, си готов — насапунисан до лактите, отиваш, измиваш се и лягаш да спиш с чисти ръце.

Е, да, не може да не сте забелязали колко спокойно спи човек с чисти ръце.

ГРЕШКАТА НА ДЗЕТА

Мистър Квест, който по-късно щеше да бъде собственик на голяма модна къща, а сега беше само кмет на Нюкорк-сити, изпъшка печално, глътна таблетка валериан и се обърна към четвъртата секретарка.

— И вие ли за същото?

— Не. Аз искам да докладвам по новите детски проблеми...

— Значи за същото — прекъсна я той. — Свободна сте.

Влезе петата секретарка.

— По детските проблеми ли? — закова я с въпроса си още на прага мистър Квест и преди тя да кимне, я освободи.

Нареди да не го безпокои никой, изключи телефоните, тези телефони — как не ги понасяше! Ходеше напред-назад и като мислеше за пътищата, по които трябваше да мине, за да стигне до решението, мислеше и за себе си... Училище и университет, после се полюля — както всички — в колебанията на първата си младост, помъдря, сигурно помъдря, щом му повярваха и го сложиха на кметския стол. А в това време не само в Нюкорк-сити, ами по цялата планета децата от ден на ден ставаха все по-остър и неразрешим проблем. Рекоха умни глави: „Да променим програмата на обучението“. Промениха я. Симпозиуми и педагогически конгреси се проведоха как да се опазят децата от автомобили, от електрически контакти, от лоши думи, как да се сведат до минимум неудобните въпроси, погледи и чувства, които поникваха в децата към родителите, допуснали нещо нередно. И? Безспорно имаше прогрес. По-добро, по-добро, по-добро, все по-добро, ала не и най-доброто!

Мистър Квест драговошно пое върху плещите си този товар, носеше го, много му струваше, но го носеше, стигна до неблагоприятие с разните му там успокояващи таблетки и за да ги намали малко от малко, водеше строга отчетност.

— Трийсет и втора таблетка за днес — отбеляза в бележника си той и глътна валериана.

После, за да се поразсее, разлисти служебния бюлетин и в рубриката „Чудеса от други планети“ се натъкна на нещо, което го накара да грабне телефона.

— Ало... ало... защо не работят телефоните! — разкрещя се на притеклите се секретарки. — На мен ми трябва такси! Разбирате ли, такси! На часа, на минутата!

Смутените секретарки изхвъркнаха и скоро пред сградата на кметството пърпореха девет таксите — колкото бяха секретарките.

— Кой ви е казал, че ми трябва обикновено такси?! — Той се задъха, глътна валериан и записа в бележника: 33.

Шофьорът на таксито-ракета, отдавна свикнал гражданите на Нюйорк-сити да го викат за нищо и никакво — ей тъй, някой с гръм и трясък да се прибере в къщи, или в най-добрия случай да направи два кръга над градския парк, за да изплаши врабците, — сънливо попита:

— В къщи или в парка?

— Към Земята!

— Към коя земя?

— Към планетата Земя!

Сънливостта на шофьора в миг отлетя и лицето му се изпъна.

— Но таксито не е заредено за такъв дълъг път, не съм очаквал...

— Нямам секунда за бавене. Свърши ли горивото, ще бутам таксито до Земята и обратно, да знаеш! Обещавам ти го като кмет!

Шофьорът — казваше се Рекер — беше подочувал това-онова за кмета на града, а сега, като го слушаше как говори, като виждаше какво е изражението на лицето му, разбра, че който му е разказвал за мистър Квест, нищо не е знаел за него, но че той човек ще бутне таксито до Земята и обратно или ще го тегли с въже, личи си.

Все пак предчувствието за страшното, което иде, което ще ги сполети в Космоса без гориво, без храна (неприкосновеният запас в багажника за колко ще им стигне!), държеше Рекер вцепенен, леко объркан и той пошушна, както се шушне на погребение:

— Добре, да тръгваме...

* * *

Ракетата-такси взе да забавя скорост и отдолу ги погледнаха разноцветните електрически очи на нощен град.

— Ей, да не сме над някое малко градче на Дзета? — посочи с пръст кметът.

— Това е Ню Йорк, почти най-големият град на Земята.

— Хм. Спри над него.

— Ще ни забележат — изказа опасенията си Рекер.

— А ти се постарай да не ни забележат. Първокласен шофьор си в края на краищата. Ако не ти стига ум как да го сториш, дръж волана и трепери от мисълта, че няма да ти стигне горивото за връщане. Таксито също ще трепери и земните учени ще ни класифицират като някакво физично явление, породено от дъждовните облаци.

След като даде това наставление и след като шофьорът наистина потрепери от мислите си, че ако горивото свърши в междузвездното пространство, таксито ще се превърне в метеор, мистър Квест се въръжи с бинокъл, каза, че ще му трябва на разсъмване, и легна да спи. На сутринта скочи, поиска туристическа карта (за щастие на шофьора намериха карта в багажника на таксито), ориентира се къде е Калифорния, по-точно Лос Анджелис, и съвсем точно — Дисниленд, и насочи бинокъла натам.

Рекер приготви закуска за двама, но понеже припреният му пътник отвърна: „Ха! Сега пък кифли с мармалад!“, също се отказа от закуската с някаква далечна надежда, че икономисаната сега храна, сигурно ще ги спаси по-късно, когато увиснат в Космоса. Прибра кифлите в хладилника и предложи:

— Да бяхме се приближили към обекта, щом ще го наблюдавате.

— Нали? И земните жители да ни се смеят, че вземаме ум и разум от тях!

Половинчасовото наблюдение на детската страна на мечтите беше достатъчно за мистър Квест. Личеше, че е доволен, че не е напрегнат, защото в бележника му имаше само цифрата 2 — два валериана.

— Видяхме каквото ни трябваше. Обръщай за в къщи. — Беше весел. — Ех, ние какво ще направим!

— Какво? — попита от учтивост Рекер. Всичките му мисли бяха: ще стигне ли горивото, или няма.

— Такова, че Дисниленд репички ще яде! И така и ще го кръстим: „Дисниленд репички да яде“! Побързай, натисни педала.

Рекер добре чу, че от него искат да натисне педала, но и добре знаеше, че натисне ли педала, горивото няма да ги откара и до половината път. Избра оптималната скорост и се остави в ръцете на шанса, както кормилото се беше оставило в неговите ръце. Мистър Квест дори не забеляза, че нареждането му не се изпълнява. Пишеше нещо в бележника си, пресмяташе, задраскваше, чертаеше, цифрата 2 — два валериана — вече почти не личеше под драскулките, изглеждаше все по-доволен и нали често, най-често се случва неприятното да ни изненада в миг на доволство, Рекер го изненада със страшните думи:

— Мистър Квест, горивото свърши.

— Така ли? — Ръката му самоволно взе да търси кутийката с валериана. — И в коя галактика се намираме сега?

— На големия площад пред кметството. Ще ме извините, но следващите стотина метра ще трябва да извървите пеш. Много съжалявам!

* * *

На Дзета най-ниските дървета са колкото земните секвои, но планините, общо взето, са малки, заоблени и във всяко отношение великолепни. Първата близка планина, намираща се само на петстотин километра от Нюкорк-сити, беше определена за строителството на детския град „Дисниленд репички да яде“.

Техниката, необходимостта и ентузиазмът на жителите на Дзета пришпориха строителството в невероятен галоп и само седмица след огледа на пустеещата планина, кметът, съпровождан от целия си щаб сътрудници и секретарки, пристигна да види довършителните работи на „Дисниленд репички да яде“.

Главният архитект, млад и енергичен, посрещна кмета на гладкото обширно плато. Докъдето око стигаше, нямаше нищо, ако не се брой тревата, но и тя не беше висока.

— Тука е...? — попита мистър Квест.

— Тука е мястото за вторите сутрешни игри и разходки на децата. Нищо не е построено, нищо не отвлича вниманието...

— За да могат децата... — отвори уста мистър Квест, а главният архитект продължи:

— Да не виждат нищо освен другите деца, да се опознават все повече и повече, тоест, проблемът с алиенацията...

Кметът го прекъсна:

— Така и предполагам. Водете ни по-нататък.

По-нататък бяха малките къщички, чудесни като в приказките, „Каквито и трябва да бъдат“ — одобри кметът, завирайки се по таваните, където серкметата на истински паяжини щяха да ловят от детското въображение рибите на тайнственост и прастара древност. Мазетата, влажни и мухлясали, бяха шедьовърът и гордостта на главния архитект и лицето му светна, когато от първото мазе изскочиха девет писъка, после деветте побелели от ужас секретарки и накрая одобрително киманият мистър Квест.

— Това, че има в изобилие мишки, за да могат децата да си попицят за разтоварване, е прекрасно! Обаче мен ме интересува друго. Какви са тези големи контейнери край всяка къщичка?

— В тях са изхвърлени бинтовете, марлите, шишенцата с йод, риванол и разните други такива, за да демонстрират идеята, че тук децата просто няма да се превързват, защото няма да се нараняват. Смятам, че това ще въздействува чудесно на психиката им.

— Да-а-а... — проточи мистър Квест и в следващия миг стори нещо, което не би го посъветвал и най-некомпетентният съветник от неговия щаб.

В ушите на присъстващите още се точеше неговото „Да-а-а...“, когато пред очите им се разигра непредполагана от никого сцена.

Мистър Квест, както стоеше спокойно на горната площадка, изведнъж се търкулна по стълбището. Търкаляше се презглава, туп-туп-туп, подскачаше на всяко стъпало и се простря на долната площадка под акомпанимента на всеобщото:

— Ах!!!

— Боже мой! — притича към него главният архитект. — Вие си ожулихте коленете!

— Именно! — изправи се мистър Квест без ничия помощ. — Но забелязвам, че моите колене не са достатъчни, за да разберете. Ще се

опитам да бъда по-убедителен.

Последва втора сцена със същия финал.

— Ах!!!

Този път мистър Квест падна по лице върху асфалтовата пътечка.

— Та вие си разбихте носа! — хвана се инстинктивно за своя нос главният архитект.

— Именно! И какъв е вашият извод?

Главният архитект трескаво затърси своя извод и му се стори, че го намери.

— Може би все пак е необходимо да поставим аптечки с йод и риванол?

— Глупости! Необходимо е стълбищата, асфалта, ъглите, ръбовете — всичко да бъде направено така, от онзи материал, че да не наранява. Например, когато някое дете се препъне, асфалтът да приема автоматично формата на коленете, на носа, и толкоз. Няма плач, няма риванол. Ясно ли е?

— Ясно.

Инспекцията беше завършена. На тръгване главният архитект помоли мистър Квест за личен разговор.

— Недоумявам — каза той, — за мен „Дисниленд репички да яде“ е съдба, кариера, шанс, както искате го наречете, и все пак аз не бих могъл като вас... Нали разбирате... Искам да попитам откъде у вас е дошъл този изключителен ентузиазъм, защо толкова присърце сте приели създаването на „Дисниленд репички да яде“? Нали не само защото сте кмет?

— Не само защото съм кмет. Ще ви открия малка тайна, младежо: скоро ще се женя. Ще дръзна и голяма тайна да ви открия: на женените хора им се раждат деца. Обаче ви заклевам: никому нито дума за двете тайни особено за втората!

* * *

Освен детските проблеми, с „Дисниленд репички да яде“ се решиха и проблемите на майките и бащите. Още от родилния дом децата биваха настанявани в детския град, играеха там, спяха там, учеха, растяха и се връщаха в къщи вече пораснали хора. Разбира се,

между родителите и децата се поддържаше непрекъсната радио— и телефонна връзка, те си говореха, разказваха си приказки, пееха си песни, по този начин се посрещаха дори рождените дни.

— Как бързо тече времето! — Вдигна чаша да се чукне с жена си мистър Квест. — Нашият Стелър стана на четири годинки. За негово здраве.

Жена му отпи от чашата и позвъни по телефона. Малкият Стелър тъкмо се беше прибрал в своята къщичка и чу гласа на мама:

— Честит рожден ден, Стелър! Събу ли си обувките?

— Да.

— Да или не?

— Не.

— Хубаво, събуй ги. А ръцете изми ли си?

— Да.

— Да или не?

— Не.

— Хубаво, измий ги. Вечерята е в хладилника — продължи тя, — натисни зеленото копче на стената и роботът ще дойде да я подгрее и да те нахрани. Тортата накрая. Ако ти е трудно да духнеш свещичките, помоли робота.

След празничната вечеря Стелър си легна в леглото, където автоматичното одеяло само го зави, а от микрофона, монтиран във възглавницата, отново прозвуча гласът на мама. Разказа му приказка и му пожела лека нощ с най-приятни сънища.

Мистър Квест и жена му доотпразнуваха рождения ден на своя син и си легнаха щастливи, без да подозират, че се е задал най-страшният ден, не, вече настъпваше, защото беше след полунощ.

* * *

Най-страшният ден на Дзета настъпи.

По необясними причини електрическият ток на цялата планета спря, а заедно с него спряха и радиовълните. Предавателите онемяха, приемниците оглушаха. Телефоните в началото даваха признаци на живот — в слушалките бръмчеше, — ала и те скоро се превърнаха в мъртва мебел. Ежечасната, ежеминутната връзка с „Дисниленд

репички да яде“ рухна. Майките и бащите бързо преминаха през всичките степени на безпокойство, страх, ужас, полуда и се втурнаха към детското градче, където...

Където родителите не познаха децата си и децата не познаха родителите си. Търсеха се, тичаха от къща в къща, може и да се срещаха някъде, но се разминаваха, въздухът се тресеше от хиляди и милиони детски имена.

Мистър и мисис Квест кацнаха с ракетата-такси на широкото плато, където се мярна местенце за паркиране, и още не заглъхнал ревът на двигателите, мисис Квест изкрещя в ухото на мъжа си:

— Ти ще познаеш ли сина си?

— А ти?

Мисис Квест се развика:

— Стелър!

— Спокойно, ей сега ще го намерим. Не викай, да слезем първо от таксито — успокояваше я мистър Квест, макар и у него да зрееше тревогата, че трудно, много трудно ще го намерят, като гледаше уплашеното гъмжило.

— Стелър-ър...

Цяло ято момчета хукнаха насам, едно от тях беше техният Стелър, но кой, кой, кой... А в същия миг друга майка извика:

— Стелър, ела при мен, Стелър... — И ятото полетя към нея.

— Валериан! — протегна ръка мистър Квест и неколцина бащи — в същото състояние като него — машинално напълниха шепата му с кръгли бели таблетки. Той дълго съзерцаваше валериана, преди да го глътне, и с отчаяние попита: Само този ли е?

Бъркотията и врявата в „Дисниленд репички да яде“ беше такава, че увисналата над градчето ракета, бълваше огън и жупел от дюзите си, не правеше никому впечатление. Какво ти впечатление! Не я забелязваха, а даже и да я забележеха, в този час никой не би се попитал дали това не е непознато физично явление, породено от дъждовните облаци.

— Още повече че никакви облаци няма — поклати предупреждаващо глава единият от астронавтите, — ще ни открият.

— Изключено е! Не виждаш ли какво става долу!

— Правилно сме се ориентирали. „Дисниленд репички да яде“ е тъкмо това, което ще разреши всичките ни детски проблеми.

— На Дзета са допуснали грешка, защото не са дублирали системата на електрозахранването.

— И системата за радиовръзка трябва да се дублира!

— Най-голямата грешка е липсата на телевизионна техника, каквато ние непременно ще монтираме, за да могат майките и децата да се виждат всеки ден и да се познават.

— Това е. Както се казва: дойдохме, видяхме и ум взехме. Потегляме ли?

Решението изглеждаше от правилно, по-правилно — с предварително набелязаните предпазни мерки на Земята щеше да бъде построен къде-къде по-съвършен детски град.

— Разбира се, че по-съвършен! Ей, а как ще го кръстим?

— Как „как“? Пак тъй. Нима „Дисниленд репички да яде“ звучи зле?

ПИСМО ОТ ЛЕВИЯ КРАЙ НА МАСАТА

Че вдигни си главата де, Хуанито, вече си голямо момче, или си повярвал на разните „приятели“, дето ти подмятат отляво и отдясно: баща ти е престъпник? Пет години слушаш такива обвинения срещу мен, стига! В началото беше малък, нямаше да ме разбереш, пък и в писмо не можех да ти пиша. После, знаеш, свижданията в затвора бяха

кратки — няколко минути, — за какво по-напред, да те погледам или да се оневинявам? Предпочитах да те гледам. Днес, да се надяваме, ще има повечко време, ще ти разкажа. Набързо. Ти само слушай и не ме прекъсвай.

Добре, Хуанито, ще започна от самото начало и, давам ти честна дума, няма да си измислям... Беше четвъртък, добре помня, че беше четвъртък, претрупан бях с работа и уморен — един главен редактор в края на седмицата е винаги изстискан. Денят ми се стори дълъг и мъчителен, усещах се като обесен на телефонния шнур, представяш ли си, двацет телефонни разговора през последния час с печатницата, където наборът на вестника нещо куцаше. Виках, ядосвах се, редакционно всекидневие, после и ти се обади и доля масло в огъня с наивната си прямота: „Пак ще закъснееш, татко, нали?“ Какво можех да ти отговоря? Как да те успокоя? Майка ти я нямаше вече, ти тъгуваше, не понасяше да оставаш самичък в къщи, затова всеки ден ми се обаждаше дали ще закъснея, макар че предварително знаеше отговора ми.

Е, обещах ти, ще бързам много, сигурно по-рано ще се прибера, и оставих внимателно слушалката. Досмеша ме като забелязах жеста си — ето я глупостта на възрастните, рекох си, когато смятат, че от лекото затваряне на телефона на децата им става по-леко.

Не зависеше от мен, пак щях да закъснея. Масата беше затрупана с нечетени още статии и материали, ами купищата писма? Откога не бях ги поглеждал. Протегнах ръка да взема наслуки едно и усетих, че вниманието ми бе привлечено от жълт, малко изтърган плик в левия край на масата. Открояваше се сред другите писма, както веднага се откроява в тълпата на улицата, просто ти се набива в очите някой със сламена шапка и ти тръгваш в друга посока, а погледът ти продължава да следи онзи със сламената шапка. Ръката ми беше притеглена, насочена, кажи-речи, дръпната от жълтеникавия плик. Помислих си: от преумората ще започва, да халюцинирам. Разтърках слепоочията си, тъкмо да пия аспирин и отново ме повикаха по телефона. От печатницата. „Абе, що за глупости! — разкрецях се. — Разбира се, на три колони ще пуснете тая статия!“ и в разправията забравих магнетизма на писмото.

Щях да го отворя чак в петък сутринта. Това, което пишеше в него, щеше да промени моята съдба, твоята, на чичо ти Хари и още

много съдби. Но тогава, в четвъртък, все още бях на своите си релси и крещях:

— Абе, що за глупости! Разбира се, на три колони ще пуснете тая статия!

Слушай ме, Хуанито, трябва да бързам. Та едва свърших с телефонния разговор с печатницата и хоп — обадиха ми се от Външното министерство. Веднага да съм идем на аерогарата. Важна персона пристигала. Известно ми беше кой пристига — поредният дърдорковец, и ако питаха мен, не че официалното му посрещане беше излишно, ами дори не биваше да го пускат в страната...

И така тръгнах слушалката и докато навличах шлифера, се опитвах да си спомня ще намериш ли нещо в хладилника за вечеря. Изтърчах долу на улицата, но как да извадя колата, паркирана до тротоара, и да се влея в движението при тая навалица? Карнавалът беше в разгара си. Край мен крещяха, заничаха в колата, чукаха по стъклата, подканяха ме да се веселя с тях... Едва-едва пъплех. Правех си сметката час по-скоро да се измъкна от тая улица, съседната беше по-спокойна. С триста зора стигнах до ъгъла и завих. Отдъхнах си, най-сетне се бях отървал, след светофара тълпата съвсем щеше да оредее... И изведнъж колата, както пълзеше към светофара (светеше червено), не намали, даже се засили. Реших, че е зрителна измама от тичащите насам-натам хора или дявол знае от какво. Още повече че кракът ми се беше сраснал с педала на спирачката.

Чувството дали има спирачка или не, у всеки шофьор е безпогрешно. Аз нямах. Натисках педала, но каква полза, можех преспокойно да праметна крак върху крак и резултатът щеше да бъде същият. Сега ти говоря така, Хуанито, след толкова години лесно се говори, а тогава се уплаших донемайкъде, поначало не съм със светкавични рефлексии, обаче в уплахата си действах като състезател. Блъскайки с все сила спирачката, натегнах и ръчната, превключих на най-ниска скорост, успях даже да изключа контактния ключ и... на думи излиза бавно всъщност всичко би се събрало в две-три секунди. Профучах край спрелите на стопа коли, стори ми се, че зърнах ококорените очи на шофьорите — полудял ли е този?! А може би си измислих ококорените очи, просто се гледах отстрани и сам си виках: полудял ли е този?! Макар че аз не бях виновен.

Летящият към мен светофар грееше като подлютена рана. Виждах се ранен, сакат, убит — в критична ситуация човек все си представя страхотии. И какво направих ли? Най-глупавото. На светофара изкрещях „Стой!“, сякаш яздох кон и той щеше да ме чуе.

Колата ми с пълна скорост се вряза в перпендикулярния поток от коли. Извъртях рязко волана, поздравих се, че изключително майсторски избягнах сблъсъка с един бежев форд. Гумите изсвириха, едва не се качих на претъпкания с хора тротоар, после колата пое вдясно, настигна автобуса, изпревари го, разминавайки се на милиметри с насрещните коли. Не беше моят стил на каране — осъзнах, че не съм господар на волана. Колата се носеше сама, като че ли управлявана от автопилот.

Прав си, Хуанито, че какво друго, и аз отначало обвиних спирачната система, но после разбрах... нищо не разбрах, по неизвестни причини страхът ми изчезна и ме обзе любопитство. Леко помръднах волана, поддаваше се на въртене, ама колата самостоятелно избираше пътя и скоростта определяше по своя воля. Смятам, че в онзи час бях в най-бързата кола, която се е движела по карнавалните улици, без да се съобразява с правилника, със светофарите и с регулировчиците. И въпреки всичките си нарушения нито веднъж не докосна ни кола, ни човек, докато пресичаше и най-многолюдните улици. Аз вече не се насилвах да бъда шофьор, задоволявах се с ролята на пътник, който все пак се пита: накъде пътувам?

Неочаквано колата забави ход и вдясно се появи голямата реклама на мебелния магазин, до нея изписаната с готически шрифт табелка над бръснарския салон, където често се бръснях, защото беше току до редакцията. После колата се гмурна на свободното място до тротоара и двигателят утихна.

Върнах се в редакцията, по-точно казано, бях върнат в редакцията.

От кого? Защо?

Ама че въпросчета! Реших, че е несериозно така да мисля. Явно колата беше повредена и толкоз! Но как да се добера до аерогарата? Такси да намеря в разгара на карнавала беше умряла работа и... в края на краищата, посрещането ще мине без мен. Спомних си за жълтеникавия плик от левия край на масата. Прииска ми се колкото може по-скоро да го разпечатам и да прочета писмото.

Досещаш се, Хуанито, какво стана, нали?

Щом влязох в кабината и протегнах ръка да го взема, тутаки ми попречиха. Телефонът. Обадиха се от Външното министерство. Бяха недоволни, че не съм отишъл на посрещането на важната персона. Извиних се с повредената кола, както си и беше. Останах с впечатление, че не ми повярваха. Настояха непременно да присъствувам на пресконференцията. Казаха, че изпращат кола да ме вземе, за да не ме възпрепятствувал пак транспортът!

И наистина след малко портиерът ми съобщи, че шофьорът от министерството ме чака на входа.

Още с влизането в колата хвърлих поглед към кормилото, към ръцете на шофьора и се усмихнах. О, не, нямах и понятие какво ме чака, само си спомних за моята автомобилна акробатика.

— Да тръгваме — кимнах.

През цялото пътуване — петнайсетина минути — мълчахме, а пред сградата на министерството шофьорът, вместо да паркира сред останалите служебни коли, обърна колата в обратна посока.

— Къде? — попитах не толкова смутено, колкото с необяснимо напрежение.

— Нали казахте обратно в редакцията?

— Нищо не съм ви казал.

Последва неловка пауза, шофьорът усилено мислеше, мъчеше се да си спомни, тогава аз реших да проверя съмненията си. Помолих го да ме откара в банката. Повторих отчетливо, натъртвайки на всяка дума:

— Моля, в Националната банка!

Смееш ли се, Хуанито? Трябва да те уверя, че никак не беше смешно.

Шофьорът отвърна: „Да, господине“ и мълча, докато колата спря пред редакцията.

— Тук бях ви казал да ме докарате, нали?

— Да, господине.

— И аз така си спомням. Всичко е наред!

По лицето на портиера заключих, че и в редакцията всичко е наред. Горے в кабинета светнах настолната лампа, взех писмото от левия край на масата, вече нямаше кой да ми попречи, щях да го прочета.

И пак ми попречиха, Хуанито, пак!

Самият шеф на вестникарския концерн се обади. Винаги говореше прекалено отсечено и бързо и от това се получаваха неестествено къси думи, които сравнявах с вестникарски петит. Затуй, когато го слушах по телефона, присвивах очи, сякаш разчитах дребния шрифт на гласа му отсреща. Докога — скара ми се той, — докога вестникът щял да печата ония никому ненужни спомени на очевидци от Хиросима? Да се свалят! На тяхно място — весела журналистическа самба от снимки и курйози и тям подобни. Само така ще бъде добре за вестника (без съмнение намекваше и за мен).

— Да, веднага ще възложа на дежурните да подготвят материала — отвърнах.

— Не им възлагайте нищо! Бъдете добър да слезете в печатницата и лично да проконтролирате свалянето на ненужното от страницата и поставянето на нужното! Работа в кабинета сега, поне засега, нямате...

По този начин пак ме отдалечиха от писмото.

Намерих дежурния редактор в печатницата, изгребахме де що имаше из чекмеджетата снимки и репортерски парцалчета за карнавала и забъркахме миш-маша. За спокойствието на шефа и на жизнерадостните абонати!

От печатницата се прибрах направо в къщи с малка надежда, че може би още ме чакаш. Но ти отдавна спеше, свит на кълбо върху дивана. В стаята беше полусветло, ти не обичаше да спускаш пердетата, и отвън премигваха рекламите. Седнах до теб и се огледах. Нашият апартамент беше великолепна илюстрация на идеята да се живее в асансьор, разделен на стая, кухня и баня.

Под прозореца се гушеше масичка, която нощем ми служеше за работно място, а денем ти я затрупваше с тетрадки и учебници. Тогава чух гласа ти, съвсем не беше сънен.

— За мен ли мислиш, татко? Добре, мисли си, аз отдавна спя...

На сутринта скочи преди мен и ме задърпа:

— Хайде ставай и да тръгваме...

Всеки петък ходехме някъде, Хуанито. Било на кино, било на разходка, а тъкмо в оня петък имаше къде-къде по-интересни места за посещение, заради карнавала.

— Тръгваме ли?

— Готово. Отивам да докарам колата от сервиза, снощи се повреди и я оставих за ремонт, ти се приготви.

В сервиза ми казаха, че са прегледали основно кормилната и спирачната система, в изправност били. Може и да са в изправност, рекох си, пътувайки към къщи, но тайната не е в колата, ами в друго. Дадох десен мигач и ненадейно... е, не чак ненадейно за мен, колата рязко започна да се изнася вляво, на пресечката профуча на червено и пищящият слалом на гумите изпълни булеварда. Този булевард водеше към редакцията. Всичко ми беше ясно. Нямахше защо да държа волана и да тормося педалите, те сами си вършеха работата. В огледалото за обратно виждане съзрях себе си, разгледах внимателно лицето си и спокойно заявих на отражението си:

— Господин главен редактор, иди и прочети писмото от левия край на масата, днеска никой няма да ти попречи. Да, Хуанито ще се натъжи, че баща му го е забравил, но по-късно ще разбере...

Влязъл не влязъл в кабинета си, изтръгнах телефонния шнур и два пъти превъртях ключа на вратата. Отстрани сигурно съм имал вид на човек, който знае добре какво трябва да прави и не се суети.

Пликът с жълтосламения цвят не беше запечатан. В него имаше двадесетина тънки листа, изписани с едър и четлив почерк. Прочетох писмото от начало до край. На последната страница беше добавен кратък послепис.

П. П. Пиша тези редове с надежда да ги публикувате, защото така ще бъде добре за всички. Утре сутринта първата ми работа ще е да разгърна вестника, за да видя отпечатаното си писмо.

Оставам с най-дълбоко уважение:
ВАШИЯТ ХЛЯБ

Прочетох още веднъж писмото. Огледах плика, беше топъл и хрупкав като препечен крайшник. Не ме озадачиха буквите, написани с житни зърна. Писмото беше автентично, почеркът — също. Когато бях на твоите години, Хуанито, и аз често гладувах и за нищо на света не можех да сбъркам почерка на хляба.

Отидох в печатницата и намерих чичо ти Хари.

— Прочети това... Смятам да очистя вестника от карнавалния миш-маш и да го пусна като открито писмо... Какво ще кажеш?

Подът под краката ни леко вибрираше от линотипните машини и ту надмогваше карнавалното веселие отвън на улицата, ту му отстъпваше.

— Ще кажа, че който се осмели да го отпечата, ще му струва скъпичко — отвърна той, изчопли едно житно зърно от писмото и го захрупа.

— Всичко, което си струва само по себе си, непременно струва някому нещо...

Помниш, Хуанито, струваше ни скъпо и прескъпо. Уволниха и мен, и чичо ти Хари. Но не съжалявахме.

Вестникът (като никога миришеше освен на печатарско мастило и на топъл хляб) излезе в 6 часа сутринта, пое с влакове, автобуси, самолети, с велосипеди и от ръка на ръка, заля столицата, другите градове, села, разгърнаха го и в чужбина, прочетоха го в джунглите на Амазонка, където вестници не идваха, а и да дойдеха, нямаше кой да ги прочете. Сега ги прочетоха, на неграмотните го прочетоха грамотните, макар че не е необходимо да си ходил на училище, за да прочетеш „хляб“. За тази дума се раждаме грамотни и не забравяме буквите ѝ до смъртта си.

На никого не се видя скучен и безинтересен онзи брой на вестника, а той от първия до последния ред съдържаше една-единствена дума: хляб. Десетки хиляди пъти беше набрано: хляб, хляб, хляб... Четяха ги с различна интонация и оттам ставаше ясен смисълът на откритото писмо на Хляба...

Още същия ден ми опразниха джобовете — концернът ме принуди да платя огромна глоба. Тогавя помолих леля ти да те наглежда за няколко дни и заминах за провинцията да търся работа някъде по редакциите. Разбира се, напразно. Името ми беше станало толкова неблагонадеждно, че дори не искаха да разговарят с мен.

На четвъртия ден — когато всичко се беше очертало съвсем безизходно, — както седях в хотелската стая, ме сепна телефонен звън. Сигурно беше грешка, нямаше кой да ме търси тук, никой не знаеше, че съм тук, никой не се интересуваше за мен. Освен може би администрацията на хотела заради неплатената стая.

— Татко... — чух близо гласа ти, сякаш не ни деляха петстотин мили, а беше се покатерил на раменете ми и приведен ми шепнеше в ухото: — Татко, ела си, много те чакам... Всяка сутрин намирам на масата по един хляб... Ама, татко, истински е, моля ти се, не си измислям... Ух, как да ти обясня, че е истински — топъл е!

Бях озадачен как си ме намерил. Откъде знаеше в кой град съм, откъде знаеше хотела и телефонния номер? Кой ти беше казал къде да звъниш?

— Че аз не съм звънил! — отвърна ми. — Ти ми позвъни преди малко и аз вдигнах слушалката...

После, след военния преврат, и мен, и чичо ти Хари ни затвориха. Да, да, Хуанито, заради откритото писмо на Хляба, а не, както сигурно ти подмятат, че сме престъпници. Не им вярвай!... Точно така, вдигни си главата, Хуанито!

БЛАГОСЛАВЯМ ТАЗИ БОЛЕСТ

Мартин скочи от леглото стреснат, че се е успал, ала не беше — часовникът сочеше едва шест часа. Доближи се до прозореца да види какво е времето навън, защото нямаше нещо по-непостоянно на тази планета от времето. Сякаш месеците бяха прилгали земния март да изпълнява тяхната служба и целогодишно да бъде на пост и март се

беше съгласил. Както грееше слънце, изведнъж рукваше дъжд. После обратното — сред мокрите кичури на дъжда изведнъж като златна шнола блесваше слънцето. То поне да имаше защо. Ни трева, ни трън — никаква растителност. Освен на полюсите, където се задържаше сняг, навсякъде другаде царуваше пясък, прекалено едър, даже се шегуваха: тук и да не си виждал сачми, ще ги изобретиш.

Мартин дръпна пердетата и видя тъмен облак да засенчва градчето. Може би щеше да вали. А може би и не. Сигурност нямаше.

Въздъхна и си каза, че трябва да свиква. Знаеше, че планетата не е рай, бяха го предупредили, че ще му се случват невероятни и абсурдни неща, дето не е и сънувал, но за тия месеци — вече три месеца е тук — всичко беше наред. И ще бъде, обеща си Мартин.

Набързо си направи кафе и докато пълнеше двете чаши (пиеше по две чаши кафе сутрин), капна на масата. Капката кафе му заприлича на тъмния облак отвън и би трябвало да му сигнализира поне подозрение, но не, не ѝ обърна внимание, не каза „Хм!“, преспokoйно допи второто кафе, поглеждайки часовника: „Охо, минава седем?“ И какво като минаваше, за службата бе още рано, ама можеше да тръгне веднага, да се поразходи. Заоблича униформата си на старши митнически инспектор и в същия момент забеляза отличителния знак на ревера. Напомни му тъмния облак. Хм! Сега вече го каза, изхвърча от стаята и превъртя ключа — заключи там тъмните облаци и всичко, което приличаше на тъмни облаци. Отде да знаеше, че облачната напаст тепърва започва. Спускайки се по стълбището, стената привлече вниманието му: парче мазилка беше паднало и изкъртеното беше същинско облаче. Нима се започва, попита се Мартин.

На улицата, досами тротоара, един автомобил ту запърпорваше, ту гаснеше и от ауспуха му излизаха облаци синкав дим. Фу! Мартин отмести поглед и съзря тъмния облак в небето, пълзеше ниско, сигурно щеше да го съпровожда до космодрума.

Така-така, изглежда, се започваше.

Мартин тръгна с широка крачка и съсредоточено затърси обект в мислите си или около себе си, който да го отвлече от натрапчивия облак. Витрината вдясно, чак скрежасала през нощта от вечния пясък, предлагаше стъклени сервизи — на всяка изпъкнала част светлината беше изрисувала по едно светло квадратче, едно светло прозорче; фино изработени чаени чашки — порцеланът им беше прозрачен, хлъзгав и

чист като мокро перо на лебед; бонбониери — в тях бяха насипали по шепа бонбони, пъстрите им обвивки раздаваха щедри обещания за аромати и сладости, за вкус на бадеми, лешници, шоколад. И сред тази кристална и порцеланова прелест, в центъра на витрината, стоеше огромна теракотена ваза... с формата на облак. Желанието да разбие витрината и да докопа противната ваза беше тъй силно, че Мартин почти тичешком прекоси улицата и се намери на просторния площад, застлан с черни мраморни плочи. Като кръгъл тъмен облак лежеше площадът сред въздушнолеките, силно остъклени сгради.

Мартин изскърца със зъби. За сутрешна разходка и дума не можеше да става. Едва дочака автобуса за космодрума: извинете, извинете — изпревари двама чакащи на спирката, метна се вътре и реши, че се е спасил. Слушаше хората, гледаше ги и не мислеше за никакви облаци.

На следващата спирка някакъв непознат седна до него и изпухтя:

— Временцето днес си го бива... Ако се излее тоя облак...

— Моля ви! — едва не извика Мартин, скочи от седалката и си проби път към предния край на автобуса. Облаците го преследваха. И тука... и тука... една жена с особена прическа — Мартин я определи наум като бухлат облак — любезно му кимна към мястото до себе си:

— Заповядайте, седнете...

Изнемощял, той се отпусна на седалката. След няколко минути мълчание преодоля раздразнението си. В края на краищата какво му беше виновна жената? И макар с доста голямо закъснение, промърмори:

— Благодаря... Извинете ме...

На лицето на жената бе изписано неудоволствие, но не от Мартин — той проследи погледа ѝ и разбра, че нейното неудоволствие е предизвикано от тъмния облак, който продължаваше да се влачи, сякаш теглен на буксир от автобуса. Най-сетне един съмишленик в омразата му към проклетия облак! Кой друг можеше да я разбере тъй добре. Без да се страхува, че тя ще се изсмее, Мартин съвсем сериозно заяви:

— Ще го застрелям. — Поклати глава и повтори: — Ще го застрелям!

Жената го разбра погрешно. Реши, че този униформен мъж по всяка вероятност носи оръжие, по всяка вероятност има с някого

недоразумение и е готов на фатална стъпка: да убие. Бледото, някак изтерзано лице на Мартин, треперещите ръце, блуждаещите очи с разширени зеници, в които май се бе настанил тъмният облак на тъмна помисъл, въобще всичко в него подкрепяше нейното предположение и тя в искреното си желание да го успокои стисна съчувствено ръката му:

— Моля ви, не бързайте! Помислете за последствията! Човек в яда си извърши нещо, а после съжалява. Неприятностите, недоразуменията с кого не се случват? Недейте да стигате до крайност, моля ви... На първо време, за да спадне психическото ви напрежение, просто стреляйте в оня облак и ще ви мине...

— Ооо... — почти изхлипа Мартин. До последната спирка остана неподвижен, със затворени очи. Беше решил какво да прави: когато слизаше, гледаше стъпалата, когато вървеше към митницата, гледаше само в краката си — ни напред, ни встрани, ни нагоре. Стигаха му толкова облаци!

На входа кимна на портиера, портиерът го поздрави и загрижено го запита:

— Неразположен ли се чувствувате?

— Не, не, добре съм — разсеяно махна Мартин. — Шефът дойде ли?

— Току-що. Видя ми се намусен нещо, прелетя покрай мен като буреносен...

— Какво буреносен? — изкрещя Мартин. Гласът му подскочи над музикалното петолиние и записука в горното, измислено от него петолиние. — Какво буреносен?

Портиерът се стъписа.

— Моля?

— Питам като какво буреносен! — Мартин се обърка. — Напротив, не ви питам като какво буреносен!

— А, добре, — рече портиерът. Беше озадачен. Не разбираше защо му се карат. Извини се, че започнал да казва нещо, пък го забравил, то от възрастта му било... Запали цигара и пусна в лицето на Мартин облак дим.

Избягвайки колегите, поздравите, асансьорите и мислите си, Мартин най-сетне се добра до петия етаж. В кабинета, слава богу, нищо не му асоциираше онова там (не поиска и да го нарече).

Крадешком погледна през прозореца. Слънцето ярко светеше, от онова там и помен нямаше, дяволите го бяха отнесли. Браво на тях, развесели се той, ала далечен тътен — на космодрума кацаше товарен кораб — го накара да съжали, че се е зазяпал навън. Корабът имаше глупашки сплескана конструкция, облачна такава... а мълниите и гръмотевиците от дюзите му съвсем го оприличаваха на буреносен облак.

— Проклятие! — изруга Мартин и се зарадва на телефонния звън, който го отмести от прозореца и му обеща разговор за всичко друго, но не и за облаци! Работният ден започваше, по телефона щяха да потекат съобщения за стоки, за мита, за контрабанди, ще има цифри, скандали, заплахи — всичко, но не и... Мартин вдигна слушалката и чу:

— Портиерът се обажда. Пак се извинявам. Преди малко бях забравил, но си спомних. Ставаше дума за буреносен облак. Това исках да кажа: шефът прелетя покрай мен като буреносен облак...

Мартин прекалено бавно и внимателно остави слушалката. Остави я като продълговат, черен, буреносен облак, от който при най-малкото сътресение можеше да го удари гръм. Слезе на втория етаж и с обречен вид влезе в лекарския кабинет.

— Е, докторе, да видим как ще се справиш сега!

Мартин се беше сприятелил с доктор Олвин още с пристигането си от Земята. Бяха на едни години, с еднакви интереси, прекарваха в приятна компания два-три пъти в седмицата. Сега Мартин стоеше в кабинета в позата на пациент — намръщен, вбесен, разтреперан, а доктор Олвин, веселяк и безкраен оптимист, се заливаше в смях. Беше пълничък и пухкав и му подхождаше добродушният смях.

— А? Какво, Мартин? И с тебе ли се случи? Браво! Тъй, тъй... И аз на какво ти приличам, а?

Мартин свъси вежди:

— На пухкав облак.

— Чудесно. Значи съм облак. Пухкав. Много хубаво. А мустаците ми не пречат ли на асоциацията ти?

— Никак. Ти си целият облак, а мустаците ти са орел, зареял се в облака... И престани да се смееш!

— Че как няма да се смея. Аз наистина си харесвам мустаците, но чак във вид на орел никога...

— Млъквай, не ми е до шеги! Как ще ме лекуваш? Възможно ли е? Чувах, че такива идиотщини се случват на тая планета, но не вярвах. Какво знаете вие, лекарите, за тая болест?

— Ни-щич-ко! Или почти нищо. Тъй. Първо не е доказано болест ли е, или нещо друго. Според професор Джейн Лехан тези... да ги нарека асоциативни приключения, се дължат на непостоянното магнитно поле на планетата, а според професор Милан, били вирусно заболяване. Виждаш ли, нищо определено, само хипотези. И второ, най-важното, че те не са трайни, ще се увериш. Човек може да се пребори. Малко воля и малко лекарство — готово!

— Значи все пак лекарство някакво има?

— Има, разбира се. — Доктор Олвин отиде до другата стая и се върна с чаша, дополовина със светлокафява течност. — Пий.

Мартин я изпи.

— Прилича на коняк.

— Естествено, лекарството е разтворено в коняк, за да не се усеща неприятният му вкус. Това е. Останалото е в ръцете ти. Просто не мисли за облаци! Ще ти се обадя след час-два да видя как се чувствуваш...

Мартин се прибра в кабинета си.

Известно време се оглежда придирчиво дали някой предмет няма да му се стори пак на облак, но всичко беше наред. Вратата си беше врата, писалището — писалище, столът — стол. Можеше да се залавя за работа. Намести се удобно на стола и се обади по телефона на колегите в приемната зала. Корабът от Сатурн пристигнал ли е? Добре. Митническата проверка на пътниците нормално ли протича? Добре. Ако имат нужда от него, да се обадят, той е тук, няма да мърда от стола си. Край.

Влезе Бил, помощникът му, да докладва за някакви объркани от вчера документи и Мартин му посочи стола.

— Вземи стола и седни.

— Чудя се кой снабди службата с тия столове, страшно са неудобни — подметна Бил и заразгръща папката с документите.

Мартин се облегна и усети, че облегалката на стола е наистина неудобна. Защо е тая криволица, човек и да не е гърбав, ще се изгърби. Ето в къщи, на Земята, какви удобни столове имаше. Пък и майка му винаги е казвала, че избраните с вкус столове решават целия интериор,

че стол с извити крачета може да накара и най-сериозно и скучно подредена стая да се усмихне, че стол с пъстра дамска може да спаси избелелите тапети и лошото осветление и да им придаде карнавално многоцветие и яркост, че стол с мека възглавница може да приспи възбудата и раздразнението ти, че... Впрочем майка му неизменно завършваше, че гостите биха ти простили прегоряло ядене, но неудобен стол — никога. Освен това, всеки стол...

— Извинявай, Бил — прекъсна мислите си Мартин, — бях се разсеял, за какво беше тая фактура?

— За голяма пратка столове...

— За какво?! — настръхна Мартин. Значи за столове! Столовете смениха облаците. Сега столове ще се мержелеят пред очите му, за столове ще слуша, в столове ще се спъва...

Извън телефонът. От залата за посрещане на пътници му се обаждаха колегите. Търсеха помощта му. Някакъв съмнителен пътник от Сатурн. Предполагали, че носи наркотици. Къде ги е скрил ли? Предполагали, че в двата стола, които мъкнел със себе си. Самите столове представлявали...

Мартин подаде слушалката на Бил.

— Кажим им, че ме няма.

Малко озадачен, Бил изпълни нареждането и затвори телефона.

— Какво ти отговориха?

— Учудиха се. Тогава на кого обяснявали за столовете с наркотиците, пък и преди малко си им казал, че няма да мърдаш от стола...

— Да, но тогава понасях столове, а сега не ги понасям! — скочи от стола Мартин, катурна го, четирите дула на четирите крака се прицелиха в него. С презрение и искреност, като човек, изправен до стената за разстрел, който няма какво повече да губи, Мартин изтърси всичко каквото мисли за този стол и изобщо за столовете в света: — Не ги понасям, мразя ги! Ненавиждам ги! Отвращават ме! Призлява ми от тях!... Извинявай, Бил, остави ме малко сам, трябва да се успокоя.

Едва излязъл помощникът му, дойде доктор Олвин.

— Е, друже, как сме? По-добре?

— Съвсем добре! Съвсем! — изръмжа Мартин.

— Тъй, тъй... Няма ли да ми предложиш стол да седна?

— Стол ли? Стол? И ти за столове! От един час не мога да се отърва от столове! Ще полудея!

— Едва ли ще полудееш, едва ли. Намини към кабинета да ти дам лекарство...

— Аха, лекарство! Слушай, докторе, никакво лекарство няма за това! Няма, чуваш ли? И ти отлично знаеш, че няма, защото собственооръчно ме наливах с чист коняк!

Доктор Олвин се засмя.

— Ами, щом си се досетил, още по-добре. Значи всичко е в твоите ръце! Съвземи се!

— И аз това съм решил — да се съвзема! — отвърна Мартин и се провикна: — Бил! Откъде пристига този кораб?... А, добре и аз ще дойда на митническата проверка... Докторе, после ще ти се обадя, сега, нали виждаш, работа...

Беше пристигнал кораб от Земята с неголяма група сондьори, след час заминаваха с друг кораб за един от спътниците на Юпитер да проучват терена за нов космодрум.

— Момчета — продължи Мартин след официалната размяна на поздрави, — знаете какво бива да носите в багажа и какво не. Нали?

Отвърнаха, че знаят. Всичко било наред. Освен едно. И със смях посочиха очилатия хлапак, сигурно най-младия от тях.

— Този, въпреки безобидния си вид, е контрабандист! В чантата му има, ах, ако видите какво има!

Момчето се изчерви, чак очилата му се изпотиха от смущение и той вече не виждаше през тях, както не се вижда нищо през закнижен прозорец, а езикът му не искаше да го слуша.

— Моля ви, няма нищо, мисля... какво нередно? В чантата ми има... ето, заповядайте, уверете се сами.

Дръпна ципа на чантата, извади неголяма кутия, в припряността си я обърна с дъното нагоре, после се поправи и отвори капака. Вътре имаше чим, парчето земя беше изрязано внимателно, точно с размерите на кутията — беше се получила саксия с обикновена трева.

Очилатият дъвчеше устни, а приятелите му се тресяха от смях.

Мартин вдигна ръка сякаш искаше думата — всъщност искаше тишина.

— Момчета, никак не е смешно! Времето ще ви докаже! След седмици или месеци — запомнете хубаво — ще дойде такъв ден,

когато ще се събирате около тази смешна сега саксия и ще ви се иска да я полеете със сълзи. Не се шегувам, да знаете! Това е, което исках да ви кажа, друго няма. Щастливо пътуване!...

На прощаване очилатият сондър му подари снопче зелена трева. Целия следобед Мартин не съзря зелени оттенъци в езерцето пред митницата, не срещна зеленооки, не събуди никаква асоциация собствената му зелена риза, не намери нищо осъдително — нито изкрещя, нито изохка, когато Бил стовари в кабинета купища земни списания с илюстрации на планини, гори и нивя, все зелени, и въпреки това вече беше безнадеждно болен.

— Или какво е то там, ако не е болест? — развика се надвечер на доктор Олвин. Нахълта в кабинета му и се развика: — И щом вие, лекари и психолози, не можете да го определите, нека го наречем болест! Не са виновни променливите магнитни полета и вирусите. Трябваше да се сетя, че твоите „асоциативни приключения“ са първите симптоми на моята болест. Оттук на татък ще ме преследва... — Мартин извади от джоба си бучката пръст с няколко стръка трева. — Виждаш ли, Олвин, какво ти показвам? Не мога да остана тук, не мога да ходя по тоя едър пясък, усещам се като на ролкови кълки, петите ми горят за истинска земя — с трева или без трева, все едно рохкава, твърда, кална — каквато ще, но земя да е! Да вървят по дяволите договорите, неустойките, тройните заплати! Обяви ме за болен, за невменяем и няма да излъжеш, ще си лекарят с най-чистата съвест в галактиката, защото аз приемам наистина тази болест, имам я и я благославям!... Ти ме разбираш, нали, ти ме разбираш?

Олвин мълчеше.

Той беше роден на тази планета.

ШЕСТАТА ФОНОГРАМА

ПЛАНЕТА СЕПТА

ЧАСТЕН ШИФЪР 52388

ЗА ЛАРИ ДЕБЪЛ

ПЪРВА ФОНОГРАМА

Привет, Лари!

Още не съм се отказал от принципа си: или на върха, или си трай, затова не ти се обаждах толкова време — нямаше с какво да се похваля. Скитосвах от планета на планета, изкарвах колкото да хапна и да пийна и толкоз, за друго не стигаше. Е, не съм се преуморявал де, ти ме знаеш, че съм по специализираната работа, физическото усилие ме отвращава! И не бързай да злорадствуваш! Щом си признавам тия несполуки, трябва да си наясно, че всичко е назад, край, приключено!

И така, Лари, отпусни си душата, иди, отвори барчето, налей си една чашка (каквото и да е, важното е да има висок градус в него!) и пий за късмета на брат си! Брат ти е богат, тоест, на път да забогатее, което според мен е едно и също, но нека подред.

Аз съм на Алтея. Повтори това име десет, сто пъти, за да го запомниш добре, защото за брат ти от сега на татък Алтея е не само неговият постоянен адрес, а и сбъдната мечта, бъдеще, щастие!

Естествено, когато пристигнах, няхах и понятие какво е Алтея. Огледах се, ослушах се и се плеснах по челото — Рой, казах си, докато багажът ти е още в куфара, върви си купи билет за първия полет и бягай! Ами

представи си: алтейците са обърнали живота си с главата надолу — денем спят (хи-хи), нощем работят и вършат всичко останало. Съмне ли се, почват да си викат добър вечер и лека нощ, мръкне ли се, добро утро, как спяхте днеска? Пълна неразбория! В началото мислех, че ми се подиграват с тяхното „добър ден“ в тъмното и все налитах на бой.

А да знаеш как треперят за кожата си! Буквално ме разбирай, вероятно нещо им е сбъркана анатомията! Поразпитах, поразлисих някоя и друга книга и какво? Имат по две кожи — едната, дето са се родили с нея, втората е изобретена от учените им, някаква си предпазна обвивка. Облича се като дреха, пази от удар, от нараняване, от температурни промени, от микроби и вируси, от атмосферно налягане... Ти имаше един старинен часовник (пазиш ли го още?) и на него пишеше: херметик, антимагнетик, противоударен... Горедолу същата работа! Направо да настръхнеш, че даже хрема да не ги лови!

Отвън тая предпазна обвивка трудно може да се повреди, обаче за отвътре не са успели да решат проблема. Нервира ли се алтеецът, обвивката започва да се деформира, да изтънява на места и се случва — макар и рядко — да се прокъса. Тогава леле-мале! Не че умират или се задушават, нищо подобно, ама като са забравили от рождение какво е вятър да ти разчорли косата или, боже опази, мравка да ти влезе във врата, изпадат в ужас, грабват пулверизатора със залепващата течност и се лепят и кърпят като галоши. Вчера присъствувах на такава „злополука“ (хи-хи), един се пръскаше с пулверизатора и припираше, и се притесняваше, сякаш беше хирург и съшиваше собствената си срязана на две сънна артерия.

Мен специално ме гледаха като човек, решил да се самоубие пред очите им и за да не ги шокирам, взех да ги лъжа, че и аз съм с предпазна обвивка... Кажете сега, брат ми, не заслужават ли да им смъкна и двете кожи (има предвид да им изтръскам кесииите до дъно), защото са напълно шантави, а аз съм замислил една работа... Спести

си, моля те, саркастичната усмивка, известно ми е как се усмихваш, спомена ли ти, че съм замислил нещо, тоя път грешка няма!

Чакай новини и потропвай от нетърпение — обещавам ти сензация!

ПЛАНЕТА СЕПТА

ЧАСТЕН ШИФЪР 52388

ЗА ЛАРИ ДЕБЪЛ

ВТОРА ФОНОГРАМА

Здравей, Лари!

Ако питаш как се чувствавам, ще си призная: от-врати-тел-но! Ориентирах се към търговията и промишлеността, но там алтейците са непробиваеми. Хитреци и половина! Уж с тънка кожа, уж ала-бала, пък с корави лакти, не ме пуснаха да се мушна и аз до паницата с манната. Малко се поотчях, но няма да е задълго. Жокеи като мен не яздят кранти от рода на отчаянието, за нас или чистокръвни жребци с бодри имена Надявай се, Не унивай, Вярвай, или нищо! Ще им открия ахилесовата пета и тогава трибуните ще скочат на крака и ще ми ръкопляскаат!

ПЛАНЕТА СЕПТА

ЧАСТЕН ШИФЪР 52388

Лари, слушай, започва интересното!

Знаеш, че обичам да ловя мига и вярвам на случайността! Винаги съм ѝ вярвал и тя до ден-днешен не ме е подвеждала.

Та излизам една сутрин (вечер по нашему) от хотела и се чудя какво да правя. Викам си, случаят не може да не ми подсказже нещо. И той ми подсказа. Както се шляех из града, минах покрай някакво кино и ми скимна да погледна какви филми въртят тия алтейци.

Влизам, настанявам се и чакам да започне. Публиката сериозна, ред след ред навъсени лица; мисля си, ако дават някоя скучна история, ще изляза насред прожекцията независимо дали е разрешено от алтейската етика!

А сега, брат ми, пригответи се за филма! Нее, не се надявам да те разсмея, ти си човек сериозен, прекалено сериозен, но аз се хилих и заради теб и ме изхвърлиха от салона. Не бързай, ще ти кажа защо!

Сюжет, според нашите понятия за кино, нямаше. След титрите, съпроводени от тайнствена, със злокобен нюанс музика, на екрана се появи главното действащо лице, някакъв гангстер, изглежда. Върти този господинчо очите си, върти ги сякаш са на лагери, явно търси някого. Без видими причини взе да се крие зад ъглите, във входовете, по тъмните безистени, докато най-после издебна един мъж, нахвърли се върху него и му скъса предпазната обвивка. Пак без видими причини. Както и да е, скъсал я — голяма работа, ще се закърпи оня. Тъй си мисля, прозявам се от скука, да си ходя ли, да не си ли ходя? Ще се случи ли нещо по-интересно нататък?... Хм. Зрителите наоколо настръхнали, дъхът им чак спрял от напрежение. Защо ли, питам се. А то било, защото на екрана започваше да вали! Сигурно туй ще да е интересното, досещам се, и така излиза. Щом първите капки паднаха върху

незащитеното лице на жертвата, салонът изохка болезнено, пък аз прихнах с цяло гърло. Ами, съгласи се, да те ръси нищо и никакъв дъждец, ситен, съвсем безобиден, а ти да се гърчиш, като че ли са те пъхнали под душ със сярна киселина, не е ли смешно? Кисках се и не можех да се спра.

Голям скандал стана. Обвиниха ме, че се отнасям с неуважение към тяхната класическа трагедия! Моля ти се, това било трагедия! Тра-ге-ди-я! Айде де, по-смешна глупост през живота си не бях виждал! Ох, Лари, да беше там! Публиката се разкреця, лампите светнаха, сочеха ме с пръст, ругаеха, побутваха ме да напусна салона, аз все се хилех и хилех и тогава те с юмруци и ритници ме понесоха навън.

Познаваш ме, не съм от кротките и в друг случай бих им показал, че не понасям да ме налагат, напротив, предпочитам да налагам, но тогава исках само да се смея. Беше ме осенило вдъхновението как ще накарам парите да потекат на потоци в джобовете ми. Сецаш ли се как, Лари? Ааа, няма да ти кажа, оставям ти го за домашно, мисли!

РОЙ

ПЛАНЕТА СЕПТА

ЧАСТЕН ШИФЪР 52388

ЗА ЛАРИ ДЕБЪЛ

ЧЕТВЪРТА ФОНОГРАМА

Хиляди извинения, Лари, че цял месец не ти се обадох, но нямах време, бях потънал до гуша в работа.

Лари, винаги си имал остър ум, реши ли задачката, която ти оставих за домашно упражнение? (Хи-хи!) Не вярвам в разсъжденията ти даже да си се доближил до верния отговор!

И така, щом ме изритаха от киното, се прибрах в хотела весел, бодър и щастлив донемайкъде. Поисках да ми сервира вечерята в стаята, направо пир си устройох, защото си го заслужавах — намерих ахилесовата пета на алтейците! Пирувах сам със себе си целия ден (цяла нощ по тяхному) и се наричах с най-приятни имена. Въобще бях бог в добро настроение. Вселената беше моя, камо ли хотелът! Вдигнах на крак всичко живо. Отде-накъде ще спят, когато на мен ми се танцува? Тичах по етажите, тропях по вратите, прозорци трошах и приканвах алтейците да се веселят с мен.

Пак се стигна до скандал. Настояха да напусна хотела. Що да се разправам с тях? Готово! Грабнах си куфара, отбих се в един магазин и си купих най-добрата кинокамера, каквато имаха. В 20 часа бях на космодрума. В 22 отлетях за Гея, една съседна планета.

Представям си, Лари, колко въпроси си задаваш, като ме слушаш. Е, рано е да ти кажа защо заминах за Гея. Потърпи, ще ти доставя същото удоволствие, каквото доставих и на себе си, когато се върнах на Алтея и си поприказвах с мистър Бънк.

Кой е мистър Бънк ли? Шефът на най-голямата (разбирай най-богатата) филмова къща тук. Важна и надута личност. В началото не искаше да ме приеме. Секретарят му две седмици пееше:

— Кажете за какво се отнася, аз ще докладвам на мистър Бънк.

И аз пеех:

— Абе, приятелче, да беше за твоите уши, да съм ти го казал! Пусни ме при мистър Бънк, нося му нещо, за което ще си оближе пръстите...

Не и не. Накрая го убедих, знаеш, бива ме да убеждавам (не ми струваше прекалено скъпо).

Разговорът се състоя в едно студио. Сигурен съм, че беше трик на мистър Бънк, за да ме смае, да ми покаже какво нищожество съм на фона на огромните декори. Истинска смехория, брат ми! Аз да се смая (хи-хи). Седя си спокойно и чакам появата на филмовия крал.

По някое време двете крила на стъклената врата се люшнаха напред-назад — сякаш изръкопляскаха — и в студиото с енергична крачка влезе мистър Бънк. Познах, че е той, защото се правеше, че не ме забелязва, и защото по-неприятна мутра не бях срещал. Усмивваше се, зъбите му блестяха като никелирани нокторезачки.

Секретарят се хвърли да му докладва:

— Вчера в големия салон филмът беше гледан от три хиляди зрители...

— Естествено. Моите филми се гледат.

— В другите салони...

— Знам. И те са били претъпкани. Какво пишат вестниците?

— Приканват обществеността да бойкотира филмите на конкуриращата ни филмова къща като долнокачествени. Освен това настояват властите да забранят със закон техните филми.

— Добре. А телевизията?

— Прожектират само нашите филми по всички канали.

— Добре, много добре...

Целият този диалог беше отвратително нагласена сцена, изиграна от отвратителни артисти, навярно, за да ме поставят на място. Тоест, с каквото и предложение да идвах, дори и да беше примамливо, дори и да го купеха от мен, искаха да подбият цената, да ме принудят едва ли не да им го подаря, понеже работите им вървят превъзходно, филмовата къща процъфтява и прочие, и прочие — нали го демонстрираха пред мен.

Горкият мистър Бънк, и през ум не му минаваше, че не съм овес за теле като него! Все пак аз си седях в ъгъла чинно и кротко, с нищо не загатвах за присъствието си.

Междувременно започна второто действие на пиесата, приготвена специално за мен.

Мистър Бънк уволни пред очите ми няколко първокласни артисти, подписа изключително важни документи, реши с пренебрежение съдбата на колосално големи суми и чак тогава напомни на секретаря:

— Бях ти наредил да повикаш главния режисьор!

— Чака в приемната, сър.

— Кажи му да влезе.

Режисьорът влезе унил, готов предварително да разпери ръце: „В какво чак толкова съм виновен?“

Мистър Бънк не отвърна на поздрава му, а го посрещна с въпрос:

— Е, докъде стигна? Доникъде?

Режисьорът разпери ръце:

— В какво чак толкова съм виновен? Знаете, сър, че моите филми досега...

— Точно там ми е думата: досега! А сега са нищо! Изхабил си се, а? Май е време да се подменяме...

— Аз се старая...

— Никак не се стараяш! Филмът ти е вял, без динамика, без истински трагизъм, не си заснел дори един кадър, който да разплаче зрителите... Имам идея, затова те повиках. От твоя филм ще, изхвърлим всичко освен главния герой, заради артиста. Той е любимец на публиката, и на него насила ще му сваля предпазната ръкавица и ще го накарат — какво? Мисли, мисли, нещо страшно, най-страшното!

— Да запали клечка кибрит.

— Браво! Може и да не те изхвърля! Представяш ли си какво ще изживеят зрителите, когато техният любимец запали клечка кибрит с гола ръка! С гола! Държи горящата клечка и тя гори, гори, гори, гори...

Режисьорът беше възхитен.

— Сър, вие създадохте покъртителна сцена! Клечката ще угасне на сантиметър от палеца му, сърцата на

зрителите ще вият от ужас, че може да го опари... И това ще трае шест секунди! Грандиозно!

— Нека седем — отпусна още една секунда мистър Бънк, — тогава наистина ще стане грандиозно!

Лари, драги Лари, не мога да ти опиша какви усилия полагах да не се тръшна на земята от смях, докато слушах „трагичните“ им сюжети! Все пак трябва да съм се усмихнал, защото мистър Бънк не издържа и ми хвърли изпепеляващ поглед.

— Усмихвате се? Нима имате по-грандиозна идея?

— Ами, щом има „по-“, значи има и „най-“ и това „най-“ е вътре — почуках по чантата си. — Нося един филм и ако разрешите...

— Разрешавам само филми, които пълнят киносалоните!

— Филмът ми е тъкмо такъв, а аз съм едно чудо, каквото не се среща всеки ден — вие просто сте късметлия!

Изявлението ми прозвуча доста самонадеяно, но мистър Бънк явно не беше шашнат, както ми се искаше. Той ме изгледа от глава до пети (сякаш изучаваше бежовия ми костюм) и заприказва авторитетно, тежко, струваше ми се, че под всяка негова дума е окачена оловна тежест като на ония кукли, които, накъдето и да ги килнеш, все се изправят...

— Не съм чувал за чудеса, облечени в бежово. Но за досадници в бежово не само съм чувал, виждал съм ги. Те идват в най-неподходящ момент и носят в чантите си дилетантски филми, които могат да се прожектират и отзад-напред — никой няма да разбере!

Настаних се във фотьойла, без да ме канят, и обясних:

— Предлагам ви нещо, което с един удар ще събори стените на вашите киносалони, защото публиката ще напире да гледа филма и от улицата!

— Аха. И вероятно е толкова трагичен, че още в първите кадри ще припадна?

— Ще припаднете. Надявам се да припаднете от смях!

— От смях ли? Сбъркали сте адреса. Аз произвеждам филми в традицията на класическата алтейска трагедия!

— Ще произвеждате комедии! Това ви го казвам аз, Рой Дебъл! — С тези думи извадих от чантата си касетата с филмовата лента и я поставих в прожекционния апарат в дъното на студиото.

Апаратът забръмча. Мистър Бънк, предварително уверен, че след минута ще ме изрита ведно с глупавата ми лента, изпухтя и изпод вежди се вторачи в екрана. Престанах да гледам към него, само чаках, докато чух сподавеното му пръхтене, после той се заля в неудържим смях...

Ще ме извиниш, Лари, че не довършвам фонограмата, но трябва вече да си намъквам официалните дрехи, понеже съм канен на вечеря у мистър Бънк. Щом се върна (ще имам и други новини), ще продължа.

Планета Септа
Частен шифър 52388
за Лари Дебъл
Пета фонограма

Лари, току-що се връщам от двореца на мистър Бънк. Той наистина е крал на алтейското кино и вечерята беше кралска. Там присъствуваха... Впрочем нека ти кажа, че от нетърпение диктувам фонограмата както съм си с официалните дрехи. Протегни ръка и ме потупай по рамото: умен брат имаш, който пръв се е досетил, че щом ние се смеем на техните „трагедии“, то алтейците ще се смеят на... Да, братле, цялата вечер се говори само за моя филм. Мистър Бънк не млъкна, предавам ти думите му дословно:

— Представете си, скъпи мои (така наричаше и най-знатните си гости), една филмова площадка, изровена, изкопана, цялата на дупки и по нея тичат артистите, облечени в зелени предпазни обвивки, и препасани с кожени ремъци — невъобразимо! Тичат на групи, пълзят на групи, извиват се, сякаш тревата ги гъделичка. А над тях хвърлят огромни бенгалски огньове (отлична пиротехника!), които се взривяват ту във въздуха, ту на земята и затрупват артистите с пръст. Те падат, търкалят се, стават, някои се просват в невероятни пози и заспиват въпреки шума. Фантастична игра, скъпи мои! После на екрана зейнаха дълги, но не особено дълбоки изкопи. Вътре седяха артистите, разбира се, които не бяха заспали, с кръгли предпазни шапки от тъмен метал и току си подаваха носа да огледат полето пред себе си. Преструваха се на уплашени от някаква тромава бутафория, придвижваща се на гъсенични вериги, която минаваше през изкопите и артистите пак се търкаляха, и пак заспиваха... Много смешно! Ха-ха-ха! А сватбите, сватбите как бяха направени! И в какъв Дом на младоженците! Полуразрушен, с изпочупени прозорци, пред входа непрекъснато спираха сватбарски коли, украсени с червени кръстове, и виеха със сирените си както се полага. От тях стоварваха младоженците, пък младоженките пренасяха избраниците си с носилки. Неописуем ритуал беше измислил режисьорът! За фантазията на костюмера нямам думи! Момчетата — в бяло, с бели шапчици, отпред им нарисували по едно червено кръстче; момчетата — и те в бели, значи сватбени предпазни обвивки, които не ги покриваха изцяло, а на части, на тоя крака, на оня главата, на трети гърдите... Веселите сцени следваха една подир друга, без скучни паузи и артистите (да се пукнеш от смях!) играеха с абсолютно сериозни лица. Ох, скъпи мои, ами даруването на младоженците! Направо от небето! Долетяха някакви крилати бутафории и давай да хвърляме сватбени подаръци. Опаковали ги в остроноси контейнери със стабилизатори отзад, за да паднат точно в Дома на

младоженците. Понеже камерата ги снимаше отгоре, добре се виждаше как се пръскаха, когато се удареха в земята. И най-комичното — сватбарите бягаха, правеха се, че не искат да ги получат, даже се криеха в подземни скривалища, но подаръците се сипеха и там... Ха-ха-ха!...

Чуваш ли, Лари, как се смеят? Аз спечелих! С мистър Бънк сключихме договор (много изгоден, вече съм богат!). Тук са уверени, че на Гея снимам филми с хиляди артисти и каскадьори, със скъпо струващи декори и бутафория. Броят ги за суперпродукция. И на никого не би му хрумнало, че снимам на живо...

Утре отлитам за Гея, искат бързо да им дам втория си филм. Чакам поздравленията ти.

РОЙ

О, Лари, щях да забраня! Понеже модата е валидна и за киното и на алтейците рано или късно ще им омръзнат комедиите, тогава ще постъпя така: ще почна да продавам същите филми като трагедии, без да променя и половин кадър, дори заглавията ще запазя. Само ще им откроя истината.

— Мили ми алтейци — ще кажа, — хората на Гея нямат предпазни обвивки! Нямат, а стрелят един в друг! Не е ли трагично това?

Планета Септа
Частен шифър 52388
за Лари Дебъл
Шеста фонограма

Уважаеми мистър Дебъл,

Приемете най-искрените ми съболезнования. Вашият брат загина по време на снимките на втората си комедия.

БЪНК

НА ТОВА СЕ НАДЯВАМ

Брезентовата палатка на професорите и протоколчика беше два пъти по-просторна от тази на студентите, макар че професорите бяха само трима (протоколчикът Харт Ървинг можеше да не се брои — човек висок метър и четирийсет ведно с десетсантиметровите си подметки). Студентите-дипломанти се суетяха още около своята палатка. Килт и Биштоп забиваха колчета и опъваха въжета, Ферналия

ла Станца като единствена жена бе поела задължението за вечерята, другите трима хвърляха ези-тура.

— Ези — рече Дис-Пагос.

— Тура — стисна палци Олстер и когато монетата се превърта и показва герба, радостно подскочи. — Аз отпадам, момчета, сега вие двамата се оправяйте, както можете.

При второто хвърляне от Дис-Пагос и Ремли нямаше късмет Дис-Пагос.

— Естествено — измърмори той. — Два пъти подлагам съдбата на изпитание. Няма да ме гали по главата, докато съм жив, я!

— Стига си се оплаквал. Никой не твърди, че е хубаво да се явяваш пръв на изпит, но от друга страна пък имаш възможност да блеснеш...

— Вярно — присъедини се към тях Биштоп. — Според мен тук и скъсан чехъл да сътвориш ще свети като златна пантофка на принцеса!

В думите му имаше истина — наоколо, до края на хоризонта (знаеше се, че и по-нататък) се простираше равна пустиня без един трън по нея. Дори цветът на тая надробена пръст ли, пясък ли много напомняше зебло за рисуване. Направо хващай четката и рисувай. Ненапразно на тази планета се провеждаше дипломният изпит на студентите от последния курс.

— Но — обърна се Дис-Пагос към Биштоп — въпреки това не би ми се примолил да ти отстъпя мястото си.

— Не, защото в понеделник никога не съм във форма, иначе с удоволствие.

— Ще ти видим удоволствието във вторник!

— Защо във вторник да съм аз? — възпротиви се Биштоп. — Кой го каза? Не съм участвувал в хвърлянето на жребия!

— Участвува! — обади се Килт; той още забиваше колчета край палатката. — Аз съм свидетел, че на теб ти се падна вторник!

— Ама как, не може да бъде, чакайте...

— Няма да чакаме! — Беше Ремли. — Откажеш ли се от вторника, лишаваме те от вечеря! Колежке, неговата порция да се сложи в моята чиния, да! Нека стои гладен тоя мошеник!

Откъм импровизираната кухня се носеха такива аромати, че Биштоп въздъхна.

— Добре де, аз ще съм втората жертва, съгласих се. Предавате тялото и таланта ми на трите звяра и хич не ви е мъчно! А уж ми се пишете приятели!

Ферналия ла Станца прекъсна препирнята с тъй дългоочакваното:

— На вечеря, момчета!

Дипломантите вечеряха на, земята — кой седнал, кой легнал, а професорите и протоколчикът се хранеха в палатката си на бяла покривка, със сребърни прибори и заслугата за тоя разкош без съмнение принадлежеше на Харт Ървинг. След изпита щеше да отвори и няколко бутилки, но сега и дума да не става! Той седеше на крайчеца на масата, готов на мига да скочи, ако някому от професорите нещо липсваше.

С изключение на професор Небола, който се радваше на завиден апетит и се справяше с удоволствие с огромния шницел, подвиक्вайки: „Сол, Харт!“, „Черен пипер, Харт!“, „Къде е горчицата, Харт?“, на професор Магнус и професор Дилингъм нищо не им липсваше.

Те разговаряха.

Професор Магнус:

— С тая група ще си имаме ядове.

Професор Дилингъм:

— Ще си имаме.

Професор Магнус:

— Като си помисля с предишните групи как лесно се работеше! Например с първа група при сътворяването на ландшафта на Меркурий!

Професор Дилингъм:

— О, да! Радиацията там беше несравнима!

— И се влачехме облечени с оловни ковчези заради тая радиация! Отвратително беше! — вметна, без да спира да дъвче, професор Небола.

— Не сте прав. Спомнете си работата, на русия дипломант, как се казваше, който създаде нагорещената повърхност...

— Нагорещена! Кажете нажежена! Заради тая приумица седяхме в хладилници, докато оценим скулптурните изблици на тоя рус натуралист! Горчица!

— Мисля, че нямаше горчица на Меркурий.

— Не зная! — сопна се професор Небола. — Зная, че няма достатъчно горчица на шницела ми.

— Заповядайте, професор Небола — скочи Харт Ървинг.

Професор Магнус:

— Разправят, колеги, че тази група се смята за родоначалник на нова школа?

Професор Дилингъм:

— Да-да, и аз подочух нещо такова. Просто смешно!

Професор Небола:

— Свободата на твореца не е смешна, а неприкосновена! Първи член, първа алинея от Правилника на Вселенската художествена академия. Солта...

Професор Магнус:

— Разбира се, творческата свобода е солта...

Професор Небола:

— Солта на салатата е малко, Харт. Да, благодаря, сега пък я пресоли! Моля те, съобщи на студентите, че изпитът ще започне утре в девет часа.

Професор Дилингъм:

— Дори в десет, за да си починем.

Професор Магнус:

— Именно, именно, кажете им за единайсет часа.

ПОНЕДЕЛНИК

Професорското тяло бе вдигнато на крак в шест часа.

Дис-Пагос влетя в палатката и с тревогата и притеснението на дипломант, когото ей сега, след малко, ще оценяват, ще критикуват, ще отхвърлят или ще благословят, се развика:

— Уважаема комисия, професор Небола, професор Дилингъм, професор Магнус, моля ви, веднага станете! Вълновият характер на светлинната нестабилност на създадената от мен скулптура изисква на мига да я видите. Моля ви, побързайте!

Не толкова молбата, колкото опасението, че може би палатката пада, щом този дипломант крещи така разтревожено, изхвърли сънените професори по пижами навън.

— Натам, господа, натам гледайте — сочеше на изток Дис-Пагос.

Скулптурата беше поставена в края на пустинята, в оная естествена ниша на хоризонта, където пустинята и небето я държаха като в рамка. В първия миг професор Небола не можа да схване ясно очертанията, нито цвета ѝ — приличаше на светло перо с розов отблясък и се вдигаше нагоре, сякаш търсеше птицата, от чието крило се беше откъснало. Хъм, не е лошо, призна в себе си професорът и тъкмо тогава разбра, че се е измамил, или че Дис-Пагос го беше измамил. Скулптурата в никой случай не беше перо. Тя просто едрееше пред очите му, заплашваше да срути цялата ниша на хоризонта и от розово започна да преминава в огненочервено.

Професор Магнус също беше смутен, но не искаше да го признае и се отдаде на спомени.

— Когато седма група полагаше дипломния си изпит, беше като че ли друго.

— Съвсем друго беше — подкрепи го професор Дилингъм. — Целият ненужен ахроматизъм на Венера беше премахнат. Какви плътни пластове от отровни газове бяха сътворени! Красота!

— Колеги! — намеси се и професор Небола. — Като ви слушам, имам чувството, че сте малко разсеяни. Или да обърнем внимание на тук създадената скулптура, или наистина да отлетим на Венера и отново да потънем в плътните пластове от отровни газове, от които, честно казано, никога не съм се възторгвал. И така, чакам решението ви: с изкуство ли ще се занимаваме, или с отровни газове? Добре, професор Магнус, какво е вашето мнение за работата на Дис-Пагос?

— Ами... особено... Ако не се лъжа, той е създал звезда в непосредствена близост с планетата...

— За да ни заслепи очите! — замижа професор Дилингъм. — Защо е необходим такъв силен блясък?

— Струва ми се, че излъчва и топлина.

— Да се надяваме, че лъчението, не е опасно — прикри с длани лицето си професор Магнус.

— А според мен не е звезда, а перо на птица, навярно феникс — върна се на първоначалното си предположение професор Небола.

— Какво да запиша в протокола? — попита Харт Ървинг, който вече беше попълнил датата, състава на комисията, името на дипломанта и чакаше да му продиктуват названието на скулптурата.

Професор Небола го изгледа осъдително и саркастично произнесе:

— Драги Харт, до днес не знаех за вашата слабост да присъствувате на дипломни изпити в спалните си одеяния. Оригинално, много оригинално... — Но проследявайки погледа му към професор Магнус и професор Дилингъм, добави съвсем саркастично: — Впрочем вие сте взели пример от многоуважаемите ми колеги.

Чак когато видя, че Харт Ървинг полага неимоверни усилия да не спре погледа върху неговата пижама, професор Небола изведнъж се скара на дипломанта.

— Вие, Дис-Пагос, можехте да изчакате да се облечем и тогава да демонстрирате изкуството си. Някак по-официално щеше да бъде, нали? И как се казваше вашата е... скулптура?

Дис-Пагос се замисли, сякаш да отговори на тоя въпрос му представляваше особена трудност, ала колегите му добре знаеха, че нощес, докато твореше, Дис-Пагос много хубаво обмисли името.

— Изгрев каза той, — това е скулптура на изгрева. Впрочем беше, за днес свърши, предупредих ви, че е с темпорален характер. Утре сутринта в шест часа можете да я видите пак.

ВТОРНИК

Във вторник пред изпитната комисия трябваше да застане Биштоп, но той се размени с Ферналия ла Станца, което не беше кой знае колко сполучливо, защото насмалко не завърши трагично за професорите, протоколчика, студентите и двете брезентови палатки.

Още в понеделник вечерта Биштоп увисна на раменете на Олстер и го заубеждава:

— Братле! Знаеш, че трите звяра ще ме разкъсат, смени ме за утре, а?

— Чудесно! Нека те разкъсат! Разкъсването на някого ме озлобява и ми действува като допълнителен творчески импулс. Тъй че, братле, ще допринесеш за моя триумф! Точка!

Биштоп се хвърли към Килт.

— Хайде да ме смениш ти, а? Двамата с теб опъвахме палатките, заклевам се, че когато дойде ред да ги скатаваме, сам ще свърша цялата работа.

Килт разпери безпомощно ръце.

— Съжалявам, че не мога да ти помогна. Най-много в живота си обичам да скатавам палатки. Не ме лишавай от насладите в живота, не са чак толкова много...

Оставаше Ремли. Той уж помагаше в кухнята, ала всъщност досега беше отворил само две консерви с телешко, а комплиментите му към Ферналия ла Станца надхвърляха стотина.

— Бъди човек... — лепна се на него Биштоп и Ремли тутакси го парира с едно „мууу“, което показваше, че Ремли ще бъде всичко друго, но не и човекът, готов да смени Биштоп утре на изпита.

Край. Възможностите бяха изчерпани. Ферналия ла Станца не влизаше в сметката. По неписаните студентски закони колежките сами избираха деня на изпита си, а тя беше избрала последния — събота.

— Добре, не ми искате доброто, но аз мисля за вашето добро: дайте ми остър нож! — Биштоп седна сред разхвърляните кутии и щайги и захвана да бели картофи. — Утре на обяд ще ядете пържени картофи и ще ги солите със сълзите си. За мен ще плачете. Ще викате, ех, обели той, милият Биштоп, картофите, за нас се погрижи скъпият Биштоп, а ние го оставихме да го разкъсат трите звяра, не му подадохме ръка за помощ и ето на, кокалче не остана от талантливия Биштоп. Ще плачете, обещавам ви, че ще плачете...

Малко след полунощ Биштоп се измъкна от палатката, за да се залови с дипломната си работа.

— Връщай се да спиш! — пресрещна го откъм кухнята гласът на Ферналия ла Станца. Личеше, че беше станала отдавна, защото чаят кипеше и тя се канеше да закусва.

— Ама...

— Ама-то после! Днес аз ще се явя на изпит. Забранявам да ми изразяваш топлите си благодарности и чувства! Чаят ми стига.

— Добре, Ферналия — взе да се примъква Биштоп, — не може ли да пийна и аз чашка чай с теб? Все пак ти отстъпих реда си...

— Не може! Ще ме разсейваш с приказки и ще ми пречиш да мисля. До десет часа трябва да извая планина с действащ вулкан. Или смяташ, че е малко работа?

— Да ти помогна с нещо?

— Помогни ми. Върни се в спалния чувал, заспи и ме сънувай в кратера на вулкана, с коса от лава, бива ли?

Освен косата, помисли Биштоп, ти цялата си от лава. Прибра се послушно в палатката, но за сън, разбира се, и дума не можеше да става. Едва дочака изгревът на Дис-Пагос да отлепи пустинята от небето и веднага се измъкна навън.

Успяла е Ферналия, беше първото, което му мина през ума, когато видя пред себе си планината. Не беше от правените досега неща. Поникваше изведнъж от пустинята, виеше се, гърбеше се, перспективата ѝ беше обратна и от това далечните склонове изглеждаха достижими, както най-близките. Ферналия беше я очовечила с две плавни дъги от хвойна, които прикриваха билата като спуснати клепащи. Планината кротко спеше. Няколко алени петна от дъб и бук правеха прехода към вулкана неусетен, караха те да бъдеш нащрек, будеха тревогата ти, че аленото не свършва в ония толкова есенни дъбови и букови листа, че може би от кратера на вулкана ще те погледне аленото, огненото, страшното око на дракона, гнездец в него.

— Ехе — чу Биштоп зад гърба си (момчетата бяха станали и също зяпаха нагоре към планината). — Нашата Ферналия ще загрее яко професорите.

Точно в десет часа от палатката излезе Харт Ървинг и уведоми — сякаш казваше: техни величества идват, — че изпитната комисия ей сега ще започне работата си.

Пръв се подаде професор Магнус и пръв видя планината — изглеждаше мека, със заоблени била и ридове, ще рече човек, Ферналия ла Станца беше нагънала плюш върху макет от гипс или пластилин и да не стърчеше съвършеният конус на левия склон, професор Магнус би бил склонен да отнесе скулптурата към школата на наивистите. Добре, професор Магнус смяташе тази школа за необходима и в лекциите си често апелираше към студентите да се позадържат някой и друг семестър в лоното на наивизма. Но този конус? Навлизаше май в периметъра на кубизма, освен ако... Ама, разбира се, това е вулкан! Скулптура на вулкан професорът беше виждал и оценявал с отличен. Как да забрави оная мила миниатюра на дипломанта от четвърта група? Тя по-скоро приличаше на зидана пещ с коминче, отколкото на вулкан, ала в замяна имаше такава прецизна пластика и филигранно изработена от цветна пластмаса лава, че професор Магнус и досега си ги спомняше с умиление. Не беше редно да проявява пристрастие, но все пак...

— Вижте какво — покашля се той, — не отричам, че сте постигнали монументалност и... да, но този прекален реализъм някак влиза в разрез с четените от мен лекции... Не искам да кажа, че не сте удостоявали аудиторията с присъствието си, щях да забележа липсата на вулканичната ви грива. Натрапва се друг извод, че вие по всяка вероятност сте душата на групата, която с тенденциите си за създаване на ново течение...

— Смятам — прекъсна го както винаги безцеремонният професор Небола, — че колежката е изявила способностите и вижданията си. Смятам, че дипломантката е защитила дипломната си работа.

— Без съмнение — съгласи се и професор Дилингъм.

Засегнатият професор Магнус закима:

— Не споря, не споря, обаче нека дипломантката не се надява, че нейната скулптура, въпреки явните си достойнства, ще бъде отличена с лавровия венец!...

— Уважаеми професоре — усмихна се Ферналия ла Станца, — понякога не е важен толкова лавровият венец, понякога е важен... Биштоп!!! — извика с все сила тя към кухнята, където Биштоп се суетеше край голямата тенджерата. — Биштоп, веднага изключи котлона, защото ще прегори...

Яденето обаче прегоря в секундата. И то не от изключения котлон, а от друго.

Планината, сътворена от Ферналия ла Станца се разтресе толкова неочаквано, че всички останаха в плен на усещането, че тя се тресе от минута, от пет минути, от час, пък те не са забелязали. От кратера на вулкана струйна огнен стълб, сякаш оттам стартира голям междузвезден кораб и по брезентовите палатки и изумените лица на всички се посипа гореща пепел. За щастие само пепел. Единственият нажежен камък, изстрелян силно и точно от кратера като от безпогрешен арбалет, се стовари в тенджерата и реши съдбата на обяда.

— Прегоря — констатира със съжаление професор Небола, погледна часовника и се разпореди — Харт, отворете консерви.

СРЯДА

Върху спалния му чувал белееха кристалчета сол, а въздухът беше влажен и щипещ като йодна тинктура. Интересно каква ли ще е скулптурата днес? Професор Дилингъм разтърка сънените си очи и се огледа. Вятърът бе довял в палатката пясък. Значи море. Професорът бе добре запознат с Марсовите пясъчни морета, създадени от втора група, и сега пясъкът не го изненада. Но защо е примесен с мидени черупки и водорасли? Някакво оригиналничене естествено. Нали е член на тази група, от която всичко може да се очаква, дипломантът е съчинил сол, миди, водорасли... Само дано не му е хрумнало да притури и плаващи пясъци, дето те засмукват по-бързо от тресавище! За всеки случай професор Дилингъм предварително реши да не се отдалечава много-много от палатката, предупреди колегите си и оглави изпитната комисия, излизайки пръв.

Третият изгрев на тази планета, сътворен от Дис-Пагос, тъкмо завършваше темпоралното си съществуване и в последните му червени проблясъци професор Дилингъм видя вода. Вода?! Търкаляни от вятъра, пенестите вълни заливаха шумно брега и това му се стори някак непочтително към комисията. И колкото и да се взираше навътре в морето, погледът му не спираше на нищо, което прецени като евтин трик да се загатне безкрайността.

— Как така водно море! — С възгласа си професор Магнус се присъедини към мнението на колегата си, че дипломантите вече безобразничат.

Морето беше наистина от вода, синя, какъвто е цветът на водата, когато е много, солена, каквато е водата в истинските морета, и дори гъмжеше от всякаква морска живинка.

— В това море има... — каза някой от комисията.

— Пластика има — беше принуден да признае професор Магнус и се извърна към Олстер. Стъпил на брега, Олстер от скромност или от притеснение разглеждаше обувките си. На професор Магнус му се стори, че Олстер гледа доста виновно. Всъщност Олстер щеше да гледа виновно едва през нощта, но дотогава имаше сума време, никой не предполагаше какво ще стане, най-малко професор Небола, който стисна и двете му ръце.

— Поздравявам ви, Олстер! Великолепно!

Денят изтече спокойно, ако не се смятат няколкото изречени с възмущение реплики по адрес на дипломантите, че цял следобед се

търкалят по плажа, вместо да прегледат трудовете на уважаемите професори, които той, Харт Ървинг, беше подредил в импровизирана библиотека и напразно чакаше някой да дойде да порови из дебелиите томовете.

Вечерта също беше спокойна.

Нощта — не.

Вълните на прилива нахлуха в палатката прекалено дискретно и останаха незабелязани чак до края на съновидението на Харт Ървинг. Сънят му започна с истинско недоразумение: той се виждаше да плува по гръб в морето, както си е с пижамата. Навлизаше все по-навътре и по-навътре и удоволствието му щеше да е пълно, но го дразнеше медузата, неуморно влачеща се след него. Усещането, че пихтиестото ѝ тяло е в ръцете му, беше дотам явно, че Харт Ървинг се събуди. Държеше медуза. Водата беше заляла леглото му и той наистина плуваше по гръб.

Харт Ървинг изпищя.

ЧЕТВЪРТЪК И ПЕТЪК

Снощният прилив предизвика прилив на смях и шеги сред дипломантите и отлив на благодушието и снизхождението у професорите. Повикаха Олстер в палатката и той застана с най-виновния си вид сред мокрите легла, купищата водорасли и мидени черупки.

— Виждам, че ви се нрави каквото сте сторили — не без подигравка го посрещна професор Магнус.

— Не прецених, че приливът ще стигне до палатките... — измънка Олстер.

— А ние, драги, преценихме, да преценихме. И затова занижавам оценката ви с единица. Запомнете: с цяла единица!

Професор Дилингъм, бръкнал в този миг в джоба си и напипал острата опашка на сафрид, занижи оценката на злополучния дипломант с две единици.

Професор Небола премълча и чак когато Олстер излезе, подметна:

— Не смятах, колеги, че оценката на дипломанта зависи от наличието на риби в джобовете ни!

— Ама и вие ли намерихте риба в джоба си? — едва ли не с радост се поинтересува професор Дилингъм.

— Не. Потърсих нещо друго в джоба си и наоколо, но тъй като не го намерих, излизам да го търся извън палатката.

— Да-да — каза съчувствено след, него професор Дилингъм, — водата може да е отнесла нещо ценно от джоба му, нека го потърси и дано го намери по-скоро, че да започваме изпита...

— Харт, надникнете предпазливо навън да не би ония да са сътворили някой динозавър, който ще ни се наложи да оценяваме отвътре, глътнати от него...

— Никак няма да се учудя! Огнедишащи вулкани над главите, бездънни морета под краката... Виждането на тази група за изкуството всякога ме е шокирало!...

— Като си спомня — отдаде се на спомените си професор Магнус, — дипломантите от дванайсета група! Всички се сгодиха в навечерието на изпита и ходеха с разперени пръсти, за да им се виждат годещите пръстени. Млади, щастливи! И колко вълнуващо пресъздадоха вътрешното си чувство! Взеха и сътвориха пръстени около Сатурн. И досега с радост поглеждам към Сатурн!

— Вярно, и аз така! А в тази група има опасна тенденция. Не мога още да я квалифицирам точно, но е опасна.

— Къде се запиля Харт? Нали щеше да ни вика?

Платнените врати на палатката изплющяха от устремно появилия се професор Небола. Устата му беше отворена, готова да вика, ако можеше. Не можеше, въздух не му достигаше, само сочеше главата си или нещо над нея.

— Какво има, колега, обезпокоен ли сте от нещо?

— Ша... ша...

Професор Магнус и професор Дилингъм си размениха погледи. И за двамата беше ясно, че дипломантите бият отбой, отстъпват от позициите си, от своите налудничави идеи и днешният дипломант — Килт ли беше? — е изваял шапка. Добре, не е страшно.

— Шапката като скулптура не е страшна, колега, дори е интересна — рече професор Магнус.

— Шармантно! — избухна професор Небола, който имаше нещастieto в деветдесет на сто от случаите да не бъде разбиран или да бъде разбиран погрешно. — Идете, Харт ще ви покаже!

Харт Ървинг беше протоколчик в Академията от толкова отдавна и работеше от толкова отдавна с тях, че професор Магнус и професор Дилингъм бяха убедени, че знаят всичко за него. И все пак те не знаеха нещо. То беше, че Харт Ървинг има канарче и в ергенската му стая канарчето е единственото живо същество, с което разговаря, с което споделя — въобще канарчето беше част от Харт Ървинг. Затова професорите се изумиха безкрайно, когато го чува да казва за скулптурата на Килт:

— Ето това е! — И тръгна да нанася най-високата оценка в протокола с пълната увереност, че е председател на комисията.

Килт беше изваял клонче цъфнала магнолия, а на клончето — канарче. Досега то кротуваше, но щом се появиха професорите, запя с цяло гърло.

— Чухте ли? — попита тихо Харт Ървинг.

Понеже и двамата професори мълчаха, донякъде озадачени от факта, че не могат да вземат непосредствено участие в преценката на творбата, Харт Ървинг прозря, че е надвишил правата си и се сконфузи.

— Извинете, вписах в протокола оценка, без някой от многоуважаваната комисия да ми е казал...

Професор Небола излезе от палатката и изкосо метна поглед в протокола.

— Аз ви я казах, само че добавете още една единица.

— Но това е най-високият бал?

— Добавете още една единица, Харт, не разбрахте ли? — демонстрира академичната си разсеяност професор Небола. — И в скоби отбележете моята нотабене, аз ще се подпиша!

Едва успя да се подпише и се почувствува зле. Пак сърцето. Петъка пролежа в леглото — така и не видя скулптурата на дипломанта Ремли.

Към обед се върна Харт Ървинг, ала още не отворил уста, нахлуха колегите, възмутени, разказващи един през друг, че Ремли е сътворил трева. Цяла ливада!

На втория час от тяхното коментиране професор Небола избухна:

— Е, добре, какво чак толкова, ще дойде есента, тревата ще повехне и няма да ви бодат очите, имайте търпение! — И заспа. Не поиска да се събуди дори за вечеря.

В събота, усещайки угризение, че вчера не е взел участие в работата на изпитната комисия, професор Небола скочи рано сутринта от леглото си и изпълни палатката с бодро, чак агресивно настроение.

— Ставайте, колеги, гответе се за бой! Точете сабите, острите копията, знаете кой ще излезе на бойното поле срещу нас. Биштоп, колеги, Биштоп!

Артистичната природа на професор Магнус и професор Дилингъм беше способна да ги остави да се излежават в леглата и до девет часа, както те щяха да сторят, да не беше това тонизиращо, какво ти тонизиращо, направо динамитно име — Биштоп. Задъхани, с ускорен пулс и напрегнати мускули — точно тъй са се усещали рицарите, когато са навличали доспехите си преди излизане на турнир, — те навличаха костюмите си и не обърнаха никакво внимание на закуската, приготвена от Харт Ървинг, защото стомахът на човек се свива пред решителен бой.

Стегнал вратовръзката си на здрав, елегантен възел, професор Дилингъм я развърза, тя като че ли не го удовлетворяваше, взе да прехвърля другите и да подбира по-подходяща за случая. Наред с това коментираше „случая Биштоп“.

— Не ме убеждавайте, че Биштоп е изключение и явление! — палеше се той, макар че никой не го убеждаваше. — Безкрайно ми е интересно с какво ще се опита да ни смае!

— Спомнете си — отдаде се на спомените си професор Магнус — с какво дързостно нещо се представи той, как се казваше... Биштоп в първи курс.

— С микроскоп го разглеждахме. Ха-ха...

— Амеба ли беше? Или чехълче, или зелена еуглена?

— Той даде твърде гръмка име на творбата си: „Едноклетъчно“!

— Все пак — намеси се професор Небола — не бива да му се отрече развитие през следващите семестри.

— О, не бива! — възкликна професор Дилингъм с доста неопределена интонация. — Кой ще отрече емоционалното въздействие на зверогущера, сътворен с такъв реализъм от Биштоп в трети курс...

— Наистина тогава имах чувството, че се намирам в третичния период на мезозойската ера, а не в Художествената академия. Цял семестър се мъкна тоя бронтозавър по коридорите!

— Никога не бях сигурен дали на някой ъгъл няма да ме издебне...

— Точно така! Очаквах да забие зъби в крака ми, само и само за да потвърди тезата за реализъм на тоя, как се казваше... Биштоп!

— Харт, ако обичате, вървете да проверите дали дипломантът е готов за изпита.

Харт Ървинг излезе от палатката, сподирен от съчувствения поглед на професор Дилингъм.

— Да се надяваме, че отвън не го чака маймуночовек с канибалски наклонности...

— Разбира се, че не! Това за него е отминал етап — спомни си професор Магнус. — По-миналия семестър, ако не се лъжа, бързам за лекция на петите курсове, влизам в асансьора, след мен някой също влиза, затварям вратата и го питам за кой етаж е. А той ръмжи. Обръщам се и какво смятате, че виждам? Косматото чудовище с каменна брадва и кремъчен нож. Пръхти и не сваля очи от мен. В неговата компания пътувах до деветнайсетия етаж, където този... Биштоп ни посрещна и едва ли не поиска да се ръкувам с неговото произведение. Интересно, че студентите още тогава бяха направо екзалтирани от подхода му в творчеството.

— Да, в тази група се опитват прекалено да смъкват изкуството надолу към живота...

— Искате да кажете, че се опитват да го вдигнат към живота... — беше рязък както всякога професор Небола и проявяваше нетърпение. — Все пак къде е Харт? Ако не е опечен и изяден, би трябвало вече да се върне!

Харт Ървинг се върна с изненадващата новина, че дипломантът, изглежда, не е готов.

— Как?! Нима Биштоп се е заел с нещо, което не е по силите му? Не се е справил?

— Не зная. Цялата група се е събрала пред палатката... Умислени са нещо, шушукат си... Не зная.

— Да вървим! — поведе ги професор Небола.

Дипломантите, наистина събрани накуп, бяха пред палатката, всички с малко разсеян, но не и смутен вид; кои лежаха по корем, зяпайки морето, кои седяха, единствен Биштоп стоеше прав, сякаш очакваше изпитната комисия, за да се извини и да си признае, че е провалил дипломната си работа.

— Какво ще кажете за свое оправдание, Биштоп?

— Попречило ли ви е нещо?

— Биштоп, да не сте болен?

Харт Ървинг, всякога хранещ дълбоко уважение към Биштоп като към творец и човек, криеше протокола зад гърба си от неудобство, че след малко ще му се наложи да впише: „Не издържал“.

— Отлично се чувствавам, нищо не ми е попречило, няма за какво да се оправдавам — отвърна Биштоп.

— Но тогава кажете...

— Каквото има за казване, е казано.

— Да — вметна Ферналия ла Станца. — Колегата Биштоп е завършил дипломната си работа, а вие ще прецените доколко успешно. Надявам се, че няма да се поскъпите за лавровия венец.

Тя се усмихна. На усмивката на Ферналия ла Станца професор Магнус всякога беше отвръщал с усмивка, но сега остана сериозен.

— Колежке, случаят не е подходящ за шеги! — В същия миг усети, че нещо наоколо му се удвои. Той поглеждаше покрай Ферналия ла Станца, покрай палатката, нататък към морския бряг, където виждаше и не искаше да приеме, че вижда... Как така?... Не може да бъде!... Не бива... Ще викам за помощ! Отначало се сковаха нозете му, сетне страх напълни очите му, накрая лудото желание да разпръсне видението го накара да пристъпи крачка, още крачка... вече тичаше.

Професор Небола следеше втренчено припкане то на професор Магнус, когато измърмори, че е очаквал Биштоп да сътвори белтъчна галактика, дори разумна мегагалактика или нещо още по-такова, но чак пък да повтори цялата група дипломанти, заедно със самия себе си, и цялата изпитна комисия, заедно с него, професор Небола, и с протоколчика това вече надхвърляше очакванията му.

— Харт — рече професор Небола, — кой ще ми приготви кафето, вие или вашият двойник?

— Разбира се, аз — отвърнаха Харт Ървинг, стоящ зад професора, и Харт Ървинг от новодошлата откъм морето група.

— Ще ми дойде много кафето... започна професор Небола, но професор Небола-втори го успокои:

— Едното кафе е за мен, колега.

НЕДЕЛЯ

В преподавателската каюта на ракетоплана беше тихо, уютно и меката светлина, падаща отгоре, съвсем добре позволяваше да се види, че професор Магнус от няколко минути се е събудил и се върти във фотьойла. По някое време се наведе към седящия до него професор Дилингъм и промълви:

— Което свършва добре, е добро.

— Точно така, измъкнахме се — подкрепи го професор Дилингъм.

— Смятате ли, че се измъкнахме? — подсмихна се професор Небола. — Имате ли някакви гаранции, че ние сме ние? Може би сме двойниците, а долу са останали истинските?

— Но моля ви, колега, не ни плашете — занервничи професор Магнус. — Как е възможно! Аз имам толкова спомени, освен това дишам, живея...

— А кой ви е казал, че истинската творба не диша, не живее и няма спомени?

— Аз мисля...

— Мислете колега, мислете, само тъй ще стигнете до извода, че след няколко дни нашата командировка свършва, сиреч, ще се приберем в Академията, а там знаете какви методи има за установяване на автентичността на произведенията на изкуството.

Професор Дилингъм, който беше примъкнал фотьойла си към Харт Ървинг и с подозрение заничаше в протокола дали последният му подпис се различава от предишните, въздъхна:

— Дано да се установи, че ние сме си ние!

— В такъв случай командировката ще продължи. Ще ни се наложи веднага да се върнем на Земята и да увенчаем с лавровия венец творението на Биштоп.

Професор Магнус беше доволен от такава развръзка, но въздишките и подозренията на професор Дилингъм го държаха нащрек и той продължаваше да нервничи.

— А ако се окаже, че ние такава... сме творението?

— Тогава командировката се отлага. С лавровия венец ще бъдем увенчани ние. И не зная кое те прави по-щастлив — да увенчаваш или да те увенчават.

— Теоретически — присви очи професор Магнус — все пак е възможно творението да се покрие напълно с твореца, а от тая група реалисти всичко може да се очаква! Представете си, че ние тук и другите там, на Земята, сме докрай истински, тогава и най-съвършените академични методи няма да успеят да ни разпознаят!

— На това се и надявам — усмихна се професор Небола.

МИТОЛОГИЯ ЛИ?

Хеликоптерът на Петролиум лимитид се вдигна, полюля се над мен, мощната струя на витлото събори шапката ми — което беше и шегата на приятелите ми там горе, и тяхното довиждане — и отлетя. Дълго след като заглъхна шумът, виждах хеликоптера да се стопява в оранжевите отблясъци на джунглата. Сравнявах го с бучка захар, падаща към златното дъно на чаша (изгряващото слънце набедих за златно дъно).

Останах сам.

Потърсих шапката си и се запътих към палатката. Удобна, разделена на просторни помещения, с чудесна климатична инсталация. Под сянката на добре изпънатия тент африканският пек не беше страшен. В нея щях да живея цял месец, може би и повече, макар че, ако имах късмет, заточението ми щеше да бъде по-кратко. Не обичам дълго да оставам сам.

Вдясно от моята палатка бяха разпънали скалистите си палатки трите хълма, които щях да сондирам. Интересно, попитах се за кой ли път, как шефовете са толкова сигурни, че тук има петрол? Когато ме изпращаха, подчертаха: има! И то твърде точно посочиха на картата трите хълма: тук! Дори максималната дълбочина на сондажа определиха и през какви скални породи съм щял да мина. Впрочем, моят приятел Форст, същият, който ми събори шапката преди малко, охлаждайки ме с огромния вентилатор отгоре, сподели с мен в Порт Харкърт (там е един от филиалите на фирмата), че на шефовете тая сигурност струва дълги пари. Под „дълги“ разбираше сума с много цифри. Форст смяташе, че сведението е дошло по баналния път — от космически спътник, чието всепроникващо око е заничало къде ли не по земното кълбо с какви ли не секретни задачи, и между другото е напипало под кората и тая петролна точка; после някой е продал точката на друг, другият на трети, третият на нашите шефове. Затова те припираха и за малкото часове на единствен следобед организираха

изпращането ми насам — току-виж още фирми са бръкнали в джобовете си за чековите книжки.

Разбира се, тия мисли не ме занимаваха целия ден. Имах вече план откъде да започна сондажа и независимо от горещината се залових за работа. Монтажът на сондата се оказа играчка, въпреки че дотогава не бях работил с такава сонда. Поклон пред инженерния гений на конструктора ѝ. Пълна автоматика, неуморна и безотказна. Дори се поласках от мисълта, че може би аз съм първият, комуто е доверено да пробива с подобно чудо, и улисан в работа, не забелязах свечеряването. Добре че стадо антилопи, понесено от тамтамния тропот на копитата си към водопоя, ме подсети. Пътеката им минаваше близо до хълмовете и добре виждах как гъвкавите лъкове на скоковете им ги изхвърляха като бронзови стрели, дотам свършени, че изведнъж сондата ми се видя по-грозна от смачкан автомобил. Мярна ми се мисълта, че от сто века те минават оттука, все оттука, а след сто дни ще им се наложи да търсят друга пътека, без да зная, че след сто дни и аз ще застана на нея.

* * *

Вечерта докладвах по радиото на шефовете си. Естествено никой не очакваше още първия ден да стигна до находището и окъпан с петрол да съобщя радостната вест, но такава беше нареждането — всяка вечер да докладвам. После хапнах, догледах как тентът расна, расна, докато закри небето, докато се съедини с африканската нощ, и си легнах с усещането, че веднага ще заспя непробудно след тежкия ден.

Спах обаче зле. Непрекъснато ми се причуваше детско скимтене. Сутринта станах много по-рано, отколкото трябваше. Бях кисел, недоспал, повъртях се безцелно около палатката и ми се стори, че червените скали на трите хълма ме гледат като възпалени от безсъние очи. Работих без вчерашния ентузиазъм, дори диамантеното шило на сондата, което потъваше с лекотата на нажежен нож в масло, ме дразнеше и вечерният ми доклад беше пределно кратък и делови.

В полунощ, след като напразно се бях ослушвал за скимтенето, заспах и веднага се събудих. Сега го чувах ясно. Идеше отляво на

палатката. Не, отдясно. За миг бях уверен, че все пак идва откъм вратата, но тутакси разпознах кръсъка на марабу. Светнах, очаквах със светлината да изчезне, защото още мислех, че ми се причува или кошмарен сън натрапва в ушите ми тоя звук. Но и при ярката светлина на електрическата крушка, захранвана от два̀сет и четири волтовия акумулатор, скимтенето не престана. Дори се усили.

Знаех, че в тоя край на Африка не съществува опасност от диви зверове (най-близкият резерват с лъво̀ве и тям подобни беше на пет хиляди километра) и все пак взех пушката, фенерчето и предпазливо излязох. Нямаше нужда от фенерче, от пушката също — някои но̀щи в джунглата са светли сякаш не светят милиони звезди, а милиони луни и е тихо дотолкова, че дори са̀мото присъствие на пушката е по-шумно от живеещата но̀щния си живот джунгла. Изведнъж ме досмеша: има си хас да стоя пред палатката в тая глупава полуловджийска поза и да се прислушвам до края на света, пък след пет часа да се събудя в леглото си и да разбере, че съм сънувал! Знаех десетина начина да се уверя дали спя, ала не прибягнах към нито един от тях. И така ми беше ясно, че не спя.

Отново се чу скимтене. Беше съ̀всем близо. Някъде от хълмо̀вете идеше. Тръгнах нататък, газейки гъстата трева, която жила̀во се надигаше след мен и заличаваше следите от стъпките ми. Почти професионалният ми навик да ходя по много пеша, и то все в местности със сло̀жен релеф, отчете в съ̀знанието ми, че съм изминал повече от два километра, а детското скимтене се чуваше пак то̀ку пред мен и тря̀бваше насила да прогонвам налудничавата мисъл, че скимтенето се движи, за да ме увлече по-нататък — къде? — питах се и отхвърлях мисълта си като невъ̀зможна.

Така стигнах до пътеката на антилопите. Плачът — сега ми се стори, че е плач на бѐбе — изскочи на два-три разкрача пред мен, само да се наведях и да пошарех из тревата, ръ̀цете ми щяха да напипат то̀плото голо телце на бѐбето. Защо голо? Голотата на луната, на звездите, на африканската но̀щ ли ме караше да си представям бѐбето голо?

Пошарих нао̀коло — нищо. Надигнах се и ть̀кмо да направя крачка, две антилопи изплу̀ваха изпод зелените гребени на тревата. Миг след това (стреснат от внеза̀пността на появата им) бях насочил пушката и в оптичeskия мерник се очерта първата антилопа, после

втората, после двоумението ми да стрелям или не затрептя в пръста на спусъка, но не стрелях и живият бронз на двете антилопи безшумно се изля в пламтящия бронз на луната, там, някъде далече, към реката или в обратната посока, накъдето се понесоха. Ето кой беше имитирал детския плач, помислих и си тръгнах и тогава се препънах в голото топло телце на детето.

* * *

Сондата работеше отлично и въпреки това нямах чувството, че днес ще ми проработи късметът. От време на време мисълта ми се връщаше върху африканчето. Сутринта на закуска забелязах, че има четири зъба — реших, че не е толкова малко, та да не го нахраня с бананова каша. Приготвянето на кашата бе цял подвиг, защото, първо, всякога са ме хвалили като никакъв готвач и второ, не се сетих, че на опаковката има упътване. Все пак африканчето я изяде с апетит. Я ме виж, похвалих се, бивало ме и за готвач...

Докато дойде обяд, все поглеждах часовника си, бях си наумил по-раншко да се прибера — вече не отговарях само за себе си. Ще се прибера към 11,30, рекох си. Ако знаех какво ме чакаше в палатката, щях презглава да се затърча, но как можех да допусна, пък и кой можеше да си представи, че там в това време...

* * *

Ципът, съединяващ двете платна, които служеха за врата на палатката, беше отворен, а аз много добре си спомнях, че грижливо го бях затворил. В радиус от петстотин километра нямаше жив човек. Страшно предчувствие за детето ме накара с вик да скоча в палатката и там, от това, което видях, извиках още веднъж.

Африканчето лежеше спокойно на леглото, дори малко разсеяно по отношение на всичко около себе си и вгълбено смучеше палеца на лявата си ръка. Но на масата... Някой беше разглобил пушката ми. На толкова парчета, от колкото е била сглобена във фирмата. Патроните също се търкаляха сред частите. В общия безпорядък личеше някакъв

ред, бих казал, разбиране и знание как се разглобява оръжие. И това беше ужасното. Едно бебе — не се съмнявах, че африканчето е свършило тази работа — да се смъкне от леглото, да допълзи до стената, да успее да откачи пушката и после... Умът ми не го побираше.

Оптическият мерник също беше разглобен. Без да знам защо го взех и едва пак не извиках от изненада. Върху лещата, по-точно вътре в лещата, видях ония две антилопи, бронзови и гъвкави, които снощи се изляха в пламтящия бронз на луната, докато аз се двоумях да стрелям или не.

Погледнах към африканчето. Какво искаше да ми каже с това, какво?

* * *

На другия ден получих още една задача, която имаше не само своите неизвестни, но и неизвестните на всички задачи в света, предварително обявени за нерешими. Нямахме защо да си блъскам главата и да търся отговор. Просто стоях над внимателно извадените батерии от радиопредавателя и въобще не се опитвах да си обясня как африканчето е успяло да ги извади и откъде има знанието да ги съедини на късо, та в горките батерии и помен да не остане от електрически ток.

Обърнах се към него — какво искаше да ми каже? Да прекъсна докладите си към шефовете, или...? А то лежеше на леглото, безгрижно и невинно, както всяко дете.

Независимо от повредените батерии, точно в осем докладвах за работата си. Използувах акумулатора за осветлението. Слава богу, рекох си, акумулаторът е достатъчно тежък и не е по силите на...

Не е по силите ли! На другия ден африканчето ми показва, че е по силите му не само някакъв си двайсеткилограмов акумулатор, ами и нещо повече. Връщайки се за обяд, отдалече забелязах отворената врата. Изтичах и както и предполагагах, африканчето беше изчезнало, а след половин час го намерих да пълзи в тревата зад палатката. Наблизо, сякаш реално предизвикателство и насмешка над моето снизходително мнение за силата му, стърчеше сондата и изглеждаше

нелепа, излишна, не на мястото си като мачта на кораб, който не е тук, а плава някъде в Северния ледовит океан.

Добре, след като пълзи и не може да се държи на краката си, как е стигнало до хълмовете и как е довлякло сондата?! Че тя да не е детско камионче?! Че аз, възрастен, трениран, човек със закалка и с мускули не за пренебрегване, на части я мъкнах и сглобявах... Вярно, Херкулес, едва родил се, удушаваша огромен питон, вмъкнал се в люлката му, обаче онова е митология.

Последните думи трябва да съм изкрещял, защото африканчето спря да пълзи, обърна се към мен и попита:

— Митология ли?

* * *

Вечерта, по време на радиовръзката с шефовете в Порт Харкърт, сигурно бръщолевех доста несвързано. Оттам се поинтересувах да не съм прекалил с уискито, всичко наред ли е при мен, имам ли нужда от нещо...

— Не, не съм прекалил, всичко е наред, нищо не ми липсва... — отвърщах равно като телетип, защото не беше важно какво отвърщам, важното беше, че африканчето говореше английския свободно и без запъване, както говорим примерно аз или вие.

След като ме попита: „Митология ли?“, то ме помоли да го нахраня, каза нещо за горещините, очаквало се да намалеят и после, когато го засипах с безсмислени въпроси, премина на езика на суахили, от който аз не знаех повече от пет думи.

Следващите дни автоматично отивах до хълмовете и продължавах работата си, връщах се, готов за всякакви изненади. Във вторник изтървах някаква испанска фраза (майка ми е испанка и аз понякога, без да се усетя, преминавам на нейния език) и африканчето говори на испански десетина минути, все едно, че беше родено в центъра на Мадрид и утре се канеше да стане говорител по телевизията.

Това ме подтикна към експеримент. Насилих се да си спомня думи от португалски, холандски, френски, иврит, фламандски, въобще тъпчех африканчето с повече езикова каша, отколкото с бананова,

смесвах в едно изречение думи от всички краища на земята и ако, не дай боже, в тия минути ме чуеше някой лингвист, би си откъснал ушите, само и само да не ме слуша, или поне би ми откъснал езика, за да млъкна.

Резултатът беше какъвто очаквах. Африканчето знаеше единствено ония езици, които дедите му по силата на принудата са научавали. Да живееш и работиш няколко века, да кажем, с холандци, щеш не щеш, ще научиш езика им. Значи знанието на езиците е предадено на африканчето от дедите му по генетичен или дявол знае по какъв път.

— Така ли е?

Африканчето (лежеше на най-мекото одеяло, което бях намерил в багажа си в оная първа нощ) извърна глава, помълча няколко секунди и изведнъж предсказа, че утре ще стигна до петролното езеро. Утре, повтори, ако нещо евентуално не ми попречело, разбира се...

Какво можеше да ми попречи? Пък и професионалният ми нюх подсказваше, че съм съвсем близо до целта.

— Утре... — промърморих, преди да заспя. Известно време се прислушвах в нощните шумове на джунглата, идещи през гъстата мрежа срещу комарите. — Утре... и край! Връщам се в Порт Харкърт, по-далеко от тоя свят на сънища...

И заспах.

* * *

Сутрешната зора — беше червена като око на лешояд — обърках със залез. Свечерява се, рекох си, чувах тамтамните копита на антилопите, бързаци за сутрешния водопой, но за мен те бързаха за вечерния. Държах се, сякаш денят беше отминал. За закуска приготвих вечеря. Точно в 8 часа (за мен 20 часа) се свързах по радиото с Порт Харкърт, докладвах, че утре евентуално ще стигна до петрола, ако евентуално нещо не ми попречи, нали така, смигнах на африканчето и в ранното утро пожелах на шефовете лека нощ.

— Ти говореше на суахили! — заничаше в очите ми Форст след три часа, спешно изпратен да ме смени. — Много ли си пиян? Какво става тук?...

Преди обаче да долети хеликоптерът, аз бях осъзнал объркването си. Без каквото и да е чувство за вина прибрах антената да не я скъса вятърът, покрих предавателя с калъфа, подхвърлих на африканчето едно „бай“ и се запътих към хълмовете.

Хълмовете ги нямаше. Бяха натикани в земята. Мястото беше неузнаваемо, изравнено с нивото на пътеката на антилопите чак до реката. Стъпвах по някаква неимоверно черна и твърда сплав. Помислих си, че от такава сплав биха могли да се правят обшивки за междузвездни кораби. Моята чудо-сонда беше безсилна за нея.

Не си спомням колко се забавих на мястото на хълмовете, но се прибрах навреме — хеликоптерът тъкмо кацаше. Когато Форст ме попита какво става тук, го отмъкнах встрани, уж да си търся отвяната от витлото шапка, а всъщност по-далеко от пилота. Казах му всичко. Кимнах към палатката.

— Африканчето е там. Слушай, прибери си шапката като мен и да се махаме! — хванах го за раменете и го раздрусих. — Слушай, то утре ще насочи реката насам и ще ни очисти, точно както Херкулес е почистил Авгиевите обори...

— Олала... — проточи наужким уплашено Форст и се засмя: — Всякога ли, когато си пиян, говориш за митология?

— Митология ли?

* * *

Два месеца изминаха откак напуснах Петролиум лимитид. Преди седмица погребяхме Форст. Злополука по време на лов за антилопи. Така ни излъгаха. Шефовете на фирмата четяха дълги надгробни речи и без да им мигне окото, ни лъжеха. Но аз много добре си представям какво е станало, когато Форст се е опитал да прогони антилопите от пътеката, дадена им от вековете. Много добре си представям как е свършило всичко, когато Форст, виждайки малкото африканче, е казал: „Не те виждам! Няма те!“

ЕДНОДНЕВКИ ОТ ВЕРОНА

Зад борда на вселенската сонда беззвучно се плискаха тъмните вълни на Космоса, лазерните весла се поклащаха едва-едва, колкото да придържат сондата на място. Дежурния се отдръпна от илюминатора и кимна на Помощника.

— Да беше дръпнал един телефон на Центъра.

Вселенският координационен център се обади веднага. Гласът на Диспечера беше бодър и закачлив.

— Привет. Откъде се обаждате?

Дежурния каза координатите.

— Ужас — хихикна Диспечера, — наврели сте се в килера на Вселената. Да не се омотаете в паяжината...

— Остави паяжините. И тъй, и тъй сме тук, виж какво е набелязано в Програмата да се свърши.

— Момент да погледна... Г... Д... Ж... З, Земя... Земя... Земя... Трета от Слънцето... Няма такава планета!

— Ти ще кажеш! Ние висим над нея, той — нямало! На кого да вярвам, на очите си или на теб!

— ... А, да. Имало. Земя. Населена е с разумни същества. Всичко си имат. Напълно щастливи. Живеят по хиляда години... Така, така, в Програмата е отбелязано да им се открие пътя към безсмъртието. Ясно? Открийте пред тях, както се казва, дверите на вечността. Приятна работа. Чао...

— Чакай, предполагам, че имаш грешка.

Гласът на Диспечера стана официален.

— Как имам грешка! Програмата е пред мен. На очите си ли да вярвам, или на твоите предположения?

— Програмата за кое измерение гледаш?

— Разбира се за четвъртото. Нали сте в нивата на примитивните светове?

— Слушай, ние сме още по-долу, в триизмерното пространство! Диспечера подсвирна.

— Луди!... Извинявайте, исках да кажа, че сте големи смелчаци! Момент да потърся Програмата на първичните светове... Ето я, хм, главният проблем на земните жители е щастието. Погрижете се, дайте им го. Ясно ли е? Чао!

— Чакай, не затваряй телефона! Обясни поне с две думи какво е щастие, за да не забъркаме някоя каша — попита Дежурния и усети в ухото си повея на студ, идещ от слушалката. Толкова беше станал леден гласът на Диспечера от Вселенския център.

— Надявах се — натъртваше той на всяка дума, — надявах се, че щом са ви поверили разузнавателна вселенска сонда, сте завършили с отличие училище, но явно...

Дежурния кресна:

— Но явно, че пълният отличник си само ти! — И тресна слушалката.

— Боя се — рече Помощника, — че ядосахме Диспечера.

— Ще му мине! И престани с твоите боязни, тревоги и вълнения! Ще се оправим и сами! Припомни ми какво беше щастието?

— Аз... толкова време е минало откак свърших училището. И се тревожа, че не го свърших с отличие...

— Ако питаш мен, и аз не мога да се закълна за отличната си диплома. Няма значение, ще се оправим, въртят ми се някакви идеи.

— Безпокоя се как ще се появим на Земята. Току-виж ни сметнали за богове.

— А, само това не! Остава да им създадем още една религия! Те нали имат сума религии?

— Имат.

— А светската им власт каква беше?

— Доколкото си спомням, царе, императори, крале...

— И аз така си спомням. Значи решаваме тъй: появяваме се като двама крале, които раздават щастие.

— Безпокоя се, че двама крале на едно място ще шокира земните жители. Кралете се държат на порядъчно разстояние един от друг.

— Не бива да се разделяме — походи напред-назад Дежурния, обмисляйки сложната ситуация. — Добре де, ти ще си кралят, аз... ще видим какъв ще бъде покрай теб... Аха, да не забравим превозното средство. Смятам за по-убедително да се появим с богата царска каруца...

— Каляска.

— Има ли разлика?

— Има.

— Хубаво. Появяваме се с каляска, запрегната с шест бели слона.

— С коне, с коне. Шест бели коня.

— Честно да си кажа, забравил съм за конете. Но не може ли комбинирано — три коня и три слона, няма ли да бъде по-внушително?

— Прекалено внушително ще бъде. Безпокоя се, че подобна каляска ще ги шокира съвсем.

— Е, с теб на глава не се излиза! Върви в склада и сглоби там каляската, конете, дрехите пригответи, пък аз да помисля в какъв вид да им раздадем щастieto... Май че трябва да бъде леко и приятно за носене от всеки човек поотделно, нали?

* * *

Кръчмата на сеньор Карлоне, гиздава от само себе си и допълнително натруфена с низи от какви ли не събуждащи апетита подправки, беше в долния край на площада, стоеше там като обица на женско ухо, отвсякъде се виждаше и най-важното — пред нея се откриваха ония простори, в които ритниците и юмруците на сеньор Карлоне можеха свободно да изблъскат яловите клиенти. Защото не можеха да платят. Или пречеха на другите да пият. Или защото не допадаха на сеньор Карлоне.

От миналия понеделник, та чак до тоя, кръчмата се впиянчваше ведно със стотиците хора, влезли да пият за щастieto си, бъчвите долу, в избата на сеньор Карлоне, една след друга кънтяха на празно, а горе чашите звънтяха по-силно от камбаните на катедралата.

В средата на кръчмата, седнал на два стола поради ширината си, Томазо Виано пиеше вече пети ден без прекъсване. Заобиколен от щедрите ангели на своята пияна доброта, той налиташе да черпи всеки, който му се изпречеше пред очите, ала и не отказваше ни една кана, изпратена от приятел или непознат от съседните маси, все едно дали беше от бялото неаполитанско вино, или от сицилианското, червено и тежко, дето го караше да размахва юмруци.

— Давай още! — удари той с празната чаша, която се тулеше като стъклен напръстник в огромната му шепа.

Сеньор Карлоне отказа да му налее.

— Парите ти свършиха, Томазо, с какво ще платиш?

Томазо Виано обгърна зацапаната е винени локви маса и погледът му спря на малката прозрачна топка. Преди пет дни дошлият бог знае откъде с каляската си крал — да живее негово неизвестно величество! — беше му я дал.

— А за нея вино ще налееш ли?

— Ти си даваш щастието?!

— Защо не? Ще мога да пия колкото си искам и да почерпя ей онзи трубадур, който пее, откакто съм седнал да пия.

— Той пееше и преди това.

— Значи ще го почерпя и за преди това. Вземай топката и носи вино!

В същия миг в кръчмата влетя окаян човек, късаше ризата си и скубеше косата си — дереше гърло, че току-що ей там, на ъгъла, е загубил щастието си.

— А? Някой да го е намерил? Върнете ми го! — молеше на всички страни той.

Никой не му обръщаше внимание, никой не му помогна и той, тръгнал да пие за щастието си, седна до тезгяха да пие за несретата си. Вляво ситно чукаха зарове, сякаш играчът изсипваше от шепата си скакалци, които — чук, чук, чук — ситно подскачаха по масата, докато спрат с късмета си нагоре за някого.

— Аз печеля — възкликна зарадван Салватор, беше рекъл, че се казва Салватор, а кой го знаеше как се казва. — Какво ще заложиш сега, приятелю?

Джакомо Аниело заложи всичко, което му беше останало — малката прозрачна топка и след — чук, чук, чук — на кокалените скакалци, я проигра.

До стената, седнали направо на пода, сеньор Донато и младият Енрико с тихи гласове — сигурно не се чуваха в тая врява — си разказваха последователно:

— Обещах топката на моята Лучия, нали познаваш моята Лучия, тя се смее толкова силно и вече се учи да пее...

— Една кана за Лучия, обичам песните! — провикна се щедро Томазо Виано, чиято пияна доброта чуваше и най-тихо казаните думи, заслужаващи почерпка.

— Аз обичам да търся топката — въздъхна Енрико. — Скривя я някъде, дойда тук и пия, докато забравя къде съм я скрил и как изглежда. Представям си я прекрасна, а когато я намеря, нищо. Оглеждам я, опипвам я и си викам: какво като съм я намерил!...

Пръстите на трубадура звъннаха от допира със струните на китарата и той запя за Ромео и Жулиета.

— Песните са си песни — сбута го сеньор Карлоне, — но няма ли да отидеш да получиш щастieto си? Негово величество няма да чака до второто пришествие.

Трубадурът кимна, без да спира да пее обиколи бавно кръчмата, удряше струните при всяка маса, сякаш вдигаше наздравица за седналите там, сякаш им наливаше друго вино, може би по-опиващо от това в чашите, на излизане се блъсна в слепеца, седнал с подвити крака на стълбите, и за извинение пусна в скъсаната му шапка кожената си кесия.

Китарата и той отново запяха за Ромео и Жулиета, а едни крака, стъпващи точно по звънтежа на струните (за да не бъдат чути), се доближиха до слепия и той чу само пуснатата дребна монета. Разбира се, не видя, че неговата прозрачна топка щастие, почиваща спокойно в шапката, беше открадната.

Песента на трубадура се издигаше нагоре, трептеше сама или от маранята — не можеше да се разбере, после се плъзна по земята, удължи се колкото ония плоски и тъмни дървета на свечеряването, легнали под истинските дървета, защото трубадурът бе вървял цял следобед, беше пял и беше забравил за къде е тръгнал.

— Ей, — дръпна го един доста особено облечен човек, — няма ли да се отбиеш при нас... Аз съм кочияшът на краля, който раздава щастие. Ето го там на каляската...

Кой знае защо Негово величество седеше на капрата. Той посрещна милостиво трубадура, в кралските му маниери дори пролича някакво безпокойство и той не го скри:

— Безпокоях се, че ще ни отминете, затова, щом чух песента, си позволих да изпратя кочияша да ви повика.

— Глупости! — обърна се кочияшът към краля. — Говориш глупости! Не ти, а аз пръв видях трубадура!

— Може и да си го видял пръв, но пръв го чух аз! — заяде се кралят.

Кочияшът побесня и скочи на капрата при него.

— Абе, недоучил астронавт, да ти напомня ли скоростта на разпространение на светлината и скоростта на звука?

— Ваше величество, — аз не разбирам — поклони се трубадурът и този поклон стресна краля, и кочияша, но думите му ги успокоиха: — как можете да раздавате щастие срещу нищо? Според мен всеки трябва да го извоюва, да го заслужи...

Кралят и кочияшът се смутиха. Ето — кашата е забъркана. И то, защото Диспечера от Вселенския център не поиска с две думи поне да ги напъти. В смущението си кралят слезе от каляската и се залови да катраносва колелата. Кочияшът го загърби, хем да прикрие с какво се занимава Негово величество, хем му даваше да разбере, че най-добре ще е да си затваря устата, и рече на трубадура:

— Правилно. Щастието се завоюва. Изпейте ни най-хубавата си песен и тогава, ако го заслужите, ще ви дадем вашето щастие. Слушаме ви.

Когато трубадурът отнесе малката прозрачна топка на щастието си, кралят и кочияшът дълго още мълчаха. По някое време кочияшът попита:

— Тия Ромео и Жулиета, за които пъ трубадурът, не са идвали още, нали?

— Да се надяваме, че ще дойдат — отвърна кралят, свали тежката корона и като се чудеше къде да я дене, украси с нея високия гръб на коня.

* * *

Дежурният и Помощника (все още облечени като кочияш и крал и все още настанени на капрата на каляската) се спогледаха, като че ли пред очите им метеор беше пробил сондата по дължината на оста и кацнал на командния пулт, беше изкряскал: „Ето ме и мен!“

Ромео и Жулиета се поклониха пред краля, обърнаха се и тръгнаха. Бяха се отказали от прозрачните малки сфери, които Негово величество и кочияшът накрая едва ли не силом искаха да натикат в ръцете им.

— Нещастници! — промърмори след тях Дежурния.

— Както ги гледам, тези нещастници ми се струват съвсем щастливи — додаде Помощника. После слезе, запрегна конете и пак се покатери на капрата. — И да не забравяме, че сме на Земята. Може би земното щастие е съвсем различно от...

— Млъкни! — В яда си Дежурния смъкна короната от седналия до него Помощник, ритна я с все сила и вече, без да го е грижа дали Ромео и Жулиета ще го чуят, се развика: — Отказвайки се от щастиято, което им давахме, на какво разчитат в живота си, микроскопичен по продължителност? На какво? Те са почти едnodневки! Те нямат вечността пред себе си и не могат...

— Безпокоя се, че не си прав. Те не го казаха направо, но ни дадоха да разберем, че любовта им всъщност е тяхното щастие и тяхната вечност.

О, как се намръщи Дежурния! Рязко се извърна и задърпа кралската мантия на Помощника сякаш искаше да я скъса.

— Ето виждаш ли! Виждаш ли! Те се надяват на вечност! Вярват в безсмъртието си! Те! Обикновени хора от триизмерното пространство! Ще полудея!

— Аз също се вълнувам — рече Помощника, — но това вълнение е...

— Престани да се вълнуваш! Зная ги твоите вълнения! Край! Прибираме се на сондата! Чакай! За да не забравим, първо запиши в тефтерчето: „Задължителна проверка след два века дали някой помни поне имената на тия Ромео и Жулиета!“ Ух, че ще се посмея тогава на тяхната наивност... Пиши!

Помощника не носеше тефтерче.

— Как така не носиш?

— Едно тефтерче у един крал би изглеждало шокиращо. Повечето крале в тая епоха са неграмотни. Неграмотността се смята за привилегия на аристократите.

— Аха! Прерови джобовете си, може би някой вестник ще намериш.

Помощника премълча, за да даде време на Дежурния да осъзнае какво е казал. За чест на ума си, Дежурния в същата микросекунда осъзна какво е казал и се засмя:

— Шегувам се! Махай тая бутафория от себе си, че ме дразни. Да се прибираме...

А на сондата продължи:

— Смятам, че заслужихме почивката си. Колко века работим без сън?

— 22.

— Почти цяло денонощие от векове! Добре, навий будилника и да поспим два века...

* * *

— Ще те убия! Ще те убия! — тресеше Дежурния рамото на съннения Помощник.

— Безпокоя се, че нямаш основание да ме убиваш — прозина се Помощника. — Нищо не съм направил. Спях.

— Тъкмо за това! Успахме се!

— Така ли? Значи будилникът не е звънял?

— Напротив, звънял е, звънял е на пожар, а ти не си го чул!

— А ти?

— Какво аз? Аз... Всъщност какво се разправяме, пригответи закуската и ще видим какво имаме да вършим по Програмата...

Посред закуската Помощника отново взе да се безпокои и разля кафето върху коленете си.

— Обезпокоих се изведнъж — обясни той, — като си спомних, че пак трябва да слизаме на Земята.

— Защо?

— За проверка. Дали някой помни Ромео и Жулиета.

— Безсмислено е. Никой не ги помни. Сигурен съм. Отдавна и те, и тяхната любов са потънали в Лета, на Земята вече е краят на двайсетия век.

— Все пак тъй съм записал в тефтерчето: проверка.

— Щом си записал, слизаме. Откъде ще започнем?

— Предлагам от нулевия меридиан и така подред по меридианите, за да има система...

... Край Темза един чадър, една чанта и един счетоводител бавно разсичаха мъглата — това беше обичайната сутрешна разходка на мистър Стенли, преди да отиде в кантората и да посвети себе си и деня на цифрите. Той вървеше спокойно, без да знае, че от няколко минути е наблюдаван най-внимателно.

— Смятам, че е подходящ — пошушна кочияшът и спря каляската. — Върви да говориш ти, мистър Стенли дори да не е словоохотлив толкова рано, няма да откаже да говори с един крал.

Кралят, препъвайки се в мантията си, настигна счетоводителя. Приповдигна короната си за поздрав и учтиво го заприказва.

— Сър, с колегата, искам да кажа, с кочияша си, безкрайно се интересуваме по един въпрос... — И той изложи същината на въпроса.

Той говори кратко. Счетоводителят обаче говори дълго. От нямане какво да прави и понеже не чуваше разговора им, кочияшът ту сплиташе опашките на конете, ту ги разплиташе. Когато най-сетне кралят се върна, той беше сплел на дебели плитки и гривите на конете.

— Е? Разправяй, знаят ли ги?

Кралят изглеждаше като никога развълнуван.

— По-добре да не разправям... Ще ти кажа само едно: мистър Стенли, а и всички англичани, според думите му, смятат Ромео и Жулиета за кореняци лондончани, но намекна, че и италианците са прави да ги считат за жители на Верона...

— Каква каша! Добре, запиши в тефтерчето: „В Европа ги знаят“. Да надникнем в другите континенти. Качвай се!

— Какво е това? — ококори се кралят.

— Това? Автомобил. Ролс ройс с пет хиляди кубически сантиметра работен обем на двигателя. Забелязах, че минувачите ни гледат някак учудено. Забелязах, че превозните средства сега са автомобилите и докато ти говореше с мистър Стенли, преоформих каляската на автомобил. Мисля, че съм получил пълна прилика.

— Да, но... все пак, автомобил, впрегнат в шест бели коня...

— Виждаш ли? Сам се връщаш на идеята ми за шест бели слона!

— О — простена Негово величество, — безпокоя се, че ще ни арестуват, ако не се облечем прилично!

... В средата на Рио де Жанейро, в средата на деня, когато горещините подгряха живачните пети на термометрите дотам силно, че термометрите се покатериха на четирийсетото стъпало, уж на похладно, двама господа в черно, носещи две черни чанти и два разпънати черни чадъра се лутаха из навалищата с вида на двама английски счетоводители по време на обичайната си сутрешна разходка. Спряха някакъв весел, безгрижен фермер, който сто на сто беше взел вече обедния си аперитив.

— Ромео? Жулиета? — очите на фермера се напълниха с мечтателност. — Сеньори, тръгвате с мен! В моята ферма. На трийсетина мили от Рио, ще видите каква библиотека имам. С едно от редките издания на Шекспир. Ще ви запозная с жена си. На младини тя беше същинска Жулиета и за щастие не успяха да я разделят от нейния Ромео... И дума да не става, не ви пускам, тръгвате с мен!

Въпреки опита им да се измъкнат под предтекст, че имат работа в банката, нали са счетоводители, фермерът, сеньор Уриосте, дори не поиска да ги чуе. Натика ги в раздрънкания си джип и трийсетте мили до фермата минаха под акомпанимента на монолога му — тъй че, когато пристигнаха Дежурния и Помощника знаеха абсолютно всичко — от източното изложение на къщата, до деня, в който ще се ожребва кобилата с бялото ухо.

Библиотеката му наистина беше великолепна, жена му и четирите му дъщери още повече, а гостоприемството беше равно на сбора от цялото това великолепие. Някъде следобед сеньор Уриосте спря за миг монолога си, за да поеме дъх, и тогава Дежурния го запитва:

— Извинете, сеньор Уриосте, ако не е тактичен въпросът ми. Защо и четирите ви дъщери се казват Жулиета?

— Охо, сеньори! Вие за лош човек ли ме имате, или какво? Нима мога да изпратя на бъдещия си зет някоя друга, освен Жулиета?...

... Който е ходил на товарната гара в Делхи, знае, че половината работа се върши не от подемни машини, а от слонове.

Извивайки се между слонските хоботи и виковете на хамалите, двама, облечени в бяло, със сомбреро на главите, типични бразилски фермери, притичваха от коловоз на коловоз.

— Виждаш ли? — подхвърли Дежурния. — А ти беше толкова против моите шест слона!

Тук, на гарата, в разговора с индийските хамали, те щяха докрай да се уверят във вечността на Ромео и Жулиета.

— Невероятно! Ще полудея! А ти? — повтаряше Дежурния кога на себе си, кога на Помощника, твърдеше, че Ромео и Жулиета са объркали Програмата за четвъртото измерение, нахълтали са във вечността без време, и стигна до извода, че трябва да уведоми Вселенския координационен център.

— Да те свържа ли с Диспечера? — попита вече в сондата Помощника и посегна към телефона.

— Пази боже! Още не мога да забравя ледения му глас! Изпрати телеграма!

Помощника състави телеграмата и я начука на морзовия апарат. След малко от апарата се изплези бялото езиче на отговора, изпъстрено с точки и тирета: „Текстът на телеграмата неясен поради дифракционни изкривявания в междузвездния канал или по ваша вина, млади хора (Диспечера и в телеграмата намери начин да бъде язвителен). Благодарете на двете колежки от Центъра, които все пак го разшифроваха. Те ще се погрижат да запазят билети за премиерата на «Ромео и Жулиета» във Вселенския академичен театър и ще ви чакат пред входа в неделя в седем часа. Диспечер.“

— О, звезди и галактики! Цялата Вселена познава Ромео и Жулиета, а ние къде в работа, къде в сън... Чакай, Диспечера ли ще ни води на премиерата?

— Не, не, в телеграмата пише за двете колежки... — Помощника беше безкрайно развълнуван.

— Колежките?! — Дежурния за пълна увереност погледна в телеграмата и усети, че и него го обхваща непознато до ден-днешен вълнение.

ТОТЕМЪТ НА ПОЕТИТЕ

Сега пак трябва да спра на брега на реката и да прекарам някак безсънната нощ, както стотици пъти преди това. Рогозката е прокъсана, та лежа все едно на пясъка. Отгоре на всичко съм гладен — колко храни къшей царевична питка, подхвърлена по милост? — и едва дочаквам утрото. Ето го: слънцето наименува пространството под, над и пред себе си с докрай розова дума „изгрев“.

Долу пред храма скоро ще почне да се тълпи народ, достатъчно е да се измъкна от храстите и да се уверя, че са там — мъже, жените водят и децата си. Блъскат се и сочат входа на храма.

Излиза първожрецът, не е предишният, както и хората, много време е минало, сигурно са внуците на предишните, затова не ги познавам и те не ме познават. Само жрецът ще се сети кой съм, за мен пише в свещените му книги. Той е сух старец, лицето му — нашарено с жилки и дребни старчески петна като семки от смокиня. Вдига дългите си ръце и възвестява, че е избрал за тотем котката, защото тя била ловка, бърза и лукава и имала девет живота, щяла да ги прелее в мъжете и тогава те спокойно можели да тръгнат срещу хетите. Щели да вървят на север, да спечелят нови земи и роби, от хетите ставали добри роби... Щели само да вървят на север и да помитат крепост след крепост и нямало да се намери сила да ги спре.

Говори тежко и убедително, хората като пред очите си виждат несметните богатства на хетите. Тъй е вещ в риториката, че мъжете размахват войнствено копия, един върти късия си меч, сече жестоко въздуха — наистина вижда хети наоколо и е безмилостен.

Омръзнали са ми тия обреди за обявяване на котката за свещена и неприкосновена, продължават ужасно дълго. Накрая тълпата всякога изпада в екстаз, просва се по очи на земята, коленичи, покланя се сякаш души пясъка.

И тези не правят изключение, дори са по-ревностни. Може би утре, а може би още днес ще тръгнат срещу хетите.

Оставям рогозката до палмата, няма да ми трябва повече, но нека я намери някой и си постила нощем върху студения пясък. Проправям си път през навалищата и се приближавам до храма. Каквото ще последва ми е познато, сигурен съм и как ще свърши.

— Жрецо, — питам — защо избра за тотем котката? Нима нейната ловкост, бързина и деветте ѝ живота са по-ценни качества от силата и добротата на мъжете край мен, от красотата на техните жени или от усмивките на децата им?

Първожрецьт е спокоен, когато отвърща:

— Тълпата не може да бъде тотем, не може да бъде свещена. Кой ще умира в боевете с хетите?

Аз ли не знам как да разруша неговото лъжливо спокойствие?

— Тогава обяви за тотем хетите.

— Той е неверник! — Диплите на широката му дреха се поклащат, напомнят разпален огън. — Предайте неверника на огъня!

Хващат ме, повеждат ме към жертвеника, зидан от дълги и тежки като този летен ден камъни. Въжето, с което старателно ме овързват, е кораво, прежилва глезените и китките ми.

Докато струпват кладата под мен, ми остава време да се сбогувам — с кого? С деня, с финиковите палми, с мътния разлив на реката, с онова фламинго на брега, топлецо се на розовата жарава на перата си...

Времето за сбогуване свършва. Винаги е по-кратко, отколкото очаквам. Палят кладата. Тъй познато ми е припукването на разгарящите се дърва. Струйките дим бавно ме обграждат, след малко ще ги сменят пламъците.

Хората стоят около кладата в плътен обръч. Ненавиждат ме — питам се дали всички, питам се кога най-сетне ще се уморят от ненавист, защото това е цената на моето стотно изгаряне тук, да се уморят да ме ненавиждат и да ме горят и да стигнат до милост към мен и към себе си. Търся да видя поне в един поглед въпрос: ами ако този нещастник е прав?

Гледам, додето пламъците ме понасят на изток.

Пътят ми е дълъг и в мрак, но не мога да го сбъркам. Спускам се на високото плато, брадясало с гъста трева, и вече съм в страната на свещените крави, кобрите и кастите. Пресичам платото, всеки път го пресичам на изток и в подножието на сивите канари съзирам колибата.

Ехей, викам, никой не се обажда и надничам вътре. Два опушени камъка правят огнището, друго като че ли няма, ала усещам нечие присъствие. От тъмните ъгли се отделят две сенки, на светлото ги разглеждам: наистина сенки, тъй са изсмукани от глада. Мъж и жена. Какви са на предишните стопани? Роднини? Потомци? Натрапници? Или техните още по-измършавели сенки? Косите им са прави, черни, падат надолу сякаш честите тропически дъждове продължават и сега да текат невидими по тях. Боязливи са — от най-ниската каста. Гледат в земята и не смеят нито веднъж да вдигнат очи. Нарочно ги питам, за да чуя гласовете им, но те безгласно ми посочват пътя към храма.

Отвън този храм е изящна пагода, лека като книжен фенер, зелена като леса наоколо. Отвътре е немислимо съжителство на каменна бърлога и благородни метали. Вони непоносимо, чак блясъкът на храмовите реликви мътнее от пълзящите влажни изпарения. Главният жрец е много едър, същински гигант в сравнение с дребната раса на своя народ. Заварвам го в неподвижната поза на съзерцание и унес.

Той знае за моето пристигане. Прочел го е в свещените книги на своите предшественици и знае. Преди няколко дни е обявил, че боговете са му дали знак: големият неверник идва и сега, понеже идвам, ще mine за пророк. Екзалтирани тълпи прииждат насам, трупат се, задушават се от тежката смрад на пот и кравешки тор. Чакат появата ми и когато се задавам, ми правят път, отдръпват се от мен сякаш съм прокажен, сякаш съм убиец на свещени крави и поругател на боговете им.

Главният жрец остава неподвижен. Той не знае какво ще кажа и как ще постъпя. Колкото пъти минавам оттук съм различен, макар че по същество питам едно и също.

Сега нахълтвам в храма разярен. С гръмък глас разбивам на парчета нирваната му.

— На север — казвам — твоят народ се бие с китайците и умираат хиляди хора. Ако беше избрал за тотем воините, те щяха да станат свещени и неприкосновени и нямаше да тръгнат в тая битка!

— Вишну, Джанмеджая, Шива, Джараткару, Яма, Такшака и Брама ми посочиха за тотем кравата... — отвърща гневно главният жрец.

Той чака да споря с него. Но не, наистина съм разярен и ръката ми с гръмотевичен трясък спира върху бузата му.

Този път дори не чакат да се свечери, за да ме отведат на жертвеника. Под яркото слънце на пладнето жертвеният нож блясва късо — като счупен слънчев лъч, поел в погрешна посока, — преди да се потули целият под лявата ми плешка. Виждам първо сянката си да пада, пада на изток и изтичвам по нея натам.

Дълго вървя през планините. Цялата зима. Но подухва топъл вятър, дърветата се събуждат. Често спирам под разцъфтелите вишни да почивам и най-сетне стигам океана. В кораловата шепа на залива ме чака смешно безпомощно кану. То може да се разпадне от утринния бриз, камо ли от клещите на океанските вълни, но аз плавам с него, натискам веслата и то подскача на два крака, после ги вдигам и то, останало без крака, се плъзва по корем. Плавам дълги месеци, съпроводен от глутници акули.

Когато стъпвам на твърдия бряг, заварвам същото: колибри и червеношийки омагьосват небето с криле и цвъртеж. Същото е: червенокожите се избиват с настървението, с което се избиваха по-рано. Племя след племя изравят томаховките и тръгват по пътеките на войната. Войните тук са по-чести от дните, смъртта е по-честа от нощите. Вече не чувам колибриите и червеношийките, а само птичия писък на всички стрели, пускани от индианец в индианец.

Кога бях тук за последен път? Преди столетие? Преди две? И за това време нищо не се е променило. Стрелата, томаховката, скалпът — после отново.

Питам се има ли някакъв смисъл да говоря с върховния жрец. Отговарям си, че ще бъде същото, зная, че ще бъде същото, и все пак отивам.

— Кой е твоят тотем, жрецо? Този ли е? — Държа голям орел, без усилие го хванах край храма.

— Той — отвръща върховният жрец.

И тутакси в краката му пада откъснатата глава на орела. Толкова съм бърз.

И тутакси в краката ми пада собственият ми скалп. Жрецът е толкова бърз.

* * *

Шлемофонът ми проговаря с гласа на командора:

— Поете...

Казвам се Поет. На моята планета всеки човек на изкуството носи името на своя талант.

— Поете... Напомням, че участието ти в експеримента е доброволно и можеш да се откажеш веднага. — Дотук гласът звучи полуофициално и изведнъж става приятелски съчувствен. — Не ти ли омръзна да те убиват?

— Омръзна ми. Но по-лошото е, че не намирам промяната...

— Изчислихме, че не може да я има на това ниво.

— А в бъдещето?

— Изчислихме го. За съжаление в далечното бъдеще планетата е безлюдна и в пълно владение на котки, крави, орли и други тотеми.

— Командоре, същото се твърдеше и на Земята, предричаха ѝ потоп, апокалипсис, а какво стана? Докъде стигнахме ние, хората от Земята?

Командорът прави дълга пауза, после добавя:

— Предлагаме ти да се прибереш на кораба. Определи часа и мястото за приземяване на десантната ракета.

— Ще изпратите друг?

— Никого няма да изпращаме. Нямаме право на намеса.

— Тогава искам разрешение за връщане във времето.

— Колко?

— Сто милиона години преди новата ера.

— Без самоинициативи, Поете! Повтарям: нямаме право на намеса.

— Знам бъдете спокойни.

— Причини?

— Ами... — Търся причините за намерението си и ги намирам.

— Ами поет съм...

Командорът прави още по-дълга пауза и се съгласява с мен.

— Разрешавам връщане.

* * *

Облаците са много наблизно. Блясва светкавица и на светлината на този праогън забелязвам тъмния отвор на пещерата. Дъждът — силен или не — отминава и тогава в пещерата се размърдват. Изпълзват четирима космати страшни питекантропоси. Оглеждат се, душат въздуха, слухтят. С мъка се изправят на задните си крака, от устата им излиза ръмжене, лай и хриптене. Не са се научили да говорят още, а ето че избират свещеното животно, пред което да се прекланят и да се надяват на неговата закрила.

Вече зная всичко за хората на тази планета. Те така са устроени — не могат без тотеми и аз няма да се намесвам, нека си ги имат и нека вярват в тях, но кой ще ме спре да им пошушна името на един нов тотем?

От пещерата страховито наднича стадото, за да разбере какво ще решат четиримата. А те сумтят и грухтят — такава е днес човешкото им общуване, такъв е техният спор.

Присъединявам се и аз.

Не, няма да кажа как. Това е тайна на поетите, макар че каква тайна може да има в началото на най-първия поетичен урок, нали?

Ние — те ме приеха като равен — дълго и мъчително кривим челюсти, бърни и езици, докато изречем свещеното и неразбираемо име на нашия тотем:

— Хомо сапиенс! — Блъскаме гърдите си с юмруци и ръмжим.

Сега вървя със стадото. Много дни вече вървим. Тази сутрин се спряхме сред тънките пръсти на тръстиките, протегнахме нагоре нашите пръсти и се помолихме на своя тотем да не позволи, когато станем като него, да забравим кои сме.

АСЕН МИЛЧЕВ ИВАН МАРИНОВСКИ

Иван Мариновски не е непознато име на почитателите на фантастиката за деца. Малките читатели сигурно ще си спомнят неговия фантастичен детски роман „Руфо Червенокосия“, излязъл също в издателство „Отечество“, който през 1981 година спечели наградата на Комитета за култура и ЦК на ДКМС за дебютна книга. Тогава направи впечатление тънкият хумор, авторовото проникновение в детската душа, научната му осведоменост и поетичното перо. Читателите навярно вече са оценили същите тези качества, които присъствуват в не по-малка степен и във втората книга на Иван Мариновски — „Тотемът на поетите“.

Разказите, влезли в този сборник, се отличават с хуманните си идеи („Там, на колоната“) — една апология на човешкото състрадание, — с антивоенната си насоченост („Само да избягаме“, „Шестата фонограма“). В тях се усеща преклонение пред трайните ценности — ваденето на хляба („Писмо от левия край на масата“), вечната сила на любовта („Еднодневки от Верона“). Някои звучат като гротеска, като поетична инвенция („Внимание — първа степен“, „Грешката на Дзета“), а други достигат философската дълбочина на притчата („На това се надявам“, „Тотемът на поетите“).

В предлагания сборник от разкази авторът доразвива своя фантастичен свят, обогатява го с нови идеи, вдъхва му жизненост. И както всички добри фантастични книги „Тотемът на поетите“ намира допирни точки със съвременността, дори с политическата злободневност („Митология ли?“ е един несекващ възторг от съзидателните възможности на новоосвободените държави в Африка), черпи вдъхновението си от заобикалящи ни дадености и служи на вярата в доброто и справедливостта.

Иван Мариновски е роден през 1937 година в град Запорожие (СССР). Завършил е Софийският университет „Климент Охридски“ в София. Пътят му към фантастиката за деца минава през реалистичните

разкази, публикувани в периодичния печат, през пиесите за деца и сценариите на научнопопулярни филми.

Вярваме, че с „Тотемът на поетите“ издателство „Отечество“ прави още един приятен подарък на многобройните млади почитатели на фантастиката у нас.

Издание:

Иван Мариновски. Тотемът на поетите

Първо издание

Редактор: Асен Милчев

Художник: Стоян Стоянов

Държавно издателство „Отечество“, София, 1985 г.

Държавна печатница „Д. Найденов“, В. Търново

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.